

gł

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 4

*WARS. Ekson, Galik, Galickichinica,
Galina 3.*

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERMÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILESIE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY: KRÓLHUTA 409-01 I KATOWICE 972

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU

Z KOPALNÍ „KRÓL” BIELSZOWICE, „KNURÓW”

ADR. TELEGR. **SKARBOFERME** KRÓL. HUTA.

ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W MOŚCICACH I W CHORZOWIE

produkują i polecają
pierwszorzędnej jakości
nawozy azotowe:

AZOTNIAK

SALETRE WAPNIOWĄ

S A L E T R Z A K

SIARCZAN AMONU

i wysokowartościowy nawóz fosforowy

SUPERTOMASYNE

zawierającą 30% kwasu fosforowego

oraz produkty chemiczne: amonjak skroplony, azotyn sodowy, karbid, kwas azotowy i techniczny, kwas azotowy chemicznie czysty 40° Bé, saletre amonową, saletre sodową techn. i rafinowaną, saletre potasową, salmiak, węglan amonu, wodę amonjakalną chem. czystą, chlor ciekły, chlorobenzol (monochlorobenzol), paradwuchlorobenzol, sodę kaustyczną, wapno chlorowe (bielące), azot, tlen, wodór.

WSZELKĄ KORESPONDENCJĘ UPRASZA SIĘ KIEROWAĆ POD ADRESEM
FABRYKI W CHORZOWIE (NA GÓRNYM ŚLĄSKU)

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

zawiadamia niniejszem, że w myśl § 16 statutu, przeprowadzono w dniu 26 lipca 1934 r.

LOSOWANIE

8%-owych obligacyj Komunalnych.

7%-owych obligacyj Komunalnych Emisji II i III.

7½%-owych obligacyj bankowych Emisji I i II

wraz ze skonwertowanymi na 5½% na zasadzie ustawy z dn. 20 grudnia 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 115, poz. 950), odcinkami powyższych obligacyj Komunalnych i bankowych, które stanowiły w dn. 31 grudnia 1932 r. własność Skarbu Państwa, Pocztovej Kasy Oszczędności, Banków Państwowych, Banku Polskiego oraz Instytucyj Społeczno-Ubezpieczeniowych, wymienionych w § 1 rozp. Min. Skarbu z dn. 6 lutego 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 7 poz. 47), następnie

7½%-owych obligacyj Komunalnych Emisji II S. opiewających na franki francuskie i równowartość w innych walutach, oraz

4% i 4½%-owych obligacyj Komunalnych i 4%-owych obligacyj kolejowych b. Banku Krajowego Królestwa Galicji i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskim, następnie b. Polskiego Banku Krajowego, przejętych i skonwertowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Wykazy numeryczne wylosowanych odcinków zawiera „Monitor Polski” Nr. 181 z dn. 9 sierpnia 1934 r. Tabele losowań mogą interesowani przejrzeć względnie podjąć w Zakładzie Centralnym lub Oddziałach Banku.

Wypłata należności za wylosowane odcinki w ich pełnej wartości nominalnej, odnośnie zaś obligacyj komunalnych i kolejowych b. Banku Krajowego w pełnej wartości nominalnej przeliczonej na walutę złotową, oraz za kupony płatne 1 października 1934 r. tak od wylosowanych jak i w obiegu będących obligacyj komunalnych i bankowych, odbywać się będzie począwszy od dn. 1 października 1934 r. w Zakładzie Centralnym Banku w Warszawie i jego Oddziałach, względnie — stosownie do postanowień zamieszczonych w tekście odnośnych emisji — także u oznaczonych korespondentów zagranicznych Banku.

Emisjami b. Banku Krajowego administruje Oddział Banku we Lwowie, dokąd należy się zwracać bezpośrednio w sprawach, dotyczących tych obligacyj.

Oprocentowanie wylosowanych odcinków ustaje z dn. 1 października 1934 r.

Równocześnie podajemy do wiadomości, że wymienione 8%-owe i 7%-owe obligacje komunalne jak i 7½%-owe obligacje bankowe oraz skonwertowane na 5½%-owe odcinki tych walorów uległy ponownej konwersji w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 12 czerwca 1934 r. „Dz. Ust. R. P.” Nr. 59, poz. 509 (art. 22) przez ograniczenie wielowalutowości odcinków do jednej wyłącznie złotej waluty polskiej (złotych w złocie) z wyjątkiem części odcinków D Emisji II 7%-owych obligacyj komunalnych po nom. zł 10 000 w złocie, na ogólną sumę nominalną 4 100 000 złotych w złocie, Nr. Nr. 1 do 500 włącznie, o ile dotąd nie zostały umorzone.

TYGODNIK HANDLOWY

**niezbędny jest dla
przemysłowców
i hurtowników,**

o ile chcą oni

**dotrzeć do kupców
lub znać stan handlu**

Numery okazowe na żądanie wysyła
ADMINISTRACJA „TYGODNIKA HANDLOWEGO”
Warszawa, ul. Zielna 50, tel. 545-36

Polonia-Italia

Organ Izby Handlowej Polsko-Italskiej
Redaktor Naczelny Dr. LEON PAĆZEWSKI

Komitet Redakcyjny: Dr. A. Menotti Corvi,
Radca Handlowy Ambasady Italskiej w War-
szawie, Ks. Franciszek Radziwiłł, Prezes
Izby, Baron J. Dangel, Wiceprezes Izby,
Inż. Renato Sambri, Wiceprezes Izby, oraz
Dr. W. Olszewicz

Na żądanie wysyłamy numery okazowe

Adres Redakcji i Administracji:
Wierzbowa 11, tel. 202-15.

PRENUMERATA ROCZNA WYNOŚI zł 40

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGRAFÓW

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
EMIGRACJA POLSKA — C. P.	977	KOMUNIKACJA I TRANSPORT	993
UWAGI O HANDLU ZAGRANICZNYM — S. FR. KRÓLI- KOWSKI	979	Premjowanie pracy na P. K. P. — J. G.	
ŻYCIE GOSPODARCZE		ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	995
II Zjazd Polaków z Zagranicy		KRONIKA BIEŻĄCA:	
Sprawa żyrdowska		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	995
Rozwój ubezpieczeń społecznych przed kryzysem		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	996
Z MINISTERSTWA ROLNICTWA	984	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ:		PODATKI I OPŁATY	996
HUTNICTWO ŻELAZNE	984	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	997
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY	987	Z BANKU POLSKIEGO	997
ROLNICTWO	988	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
Uregulowanie obrotu niektórymi nasionami olejnymi — K.		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL		ANGLJA	999
HANDEL WEWNĘTRZNY	989	STANY ZJEDNOCZONE AM.	999
W sprawie ustalania polskości wyrobów — M. Szuszkowski		AUSTRJA	1000
TARGI I WYSTAWY	992	SZWAJCARJA	1001
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	992	TURCJA	1001
RYNEK AKCYJNY	993	SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH	1001
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1001

EMIGRACJA POLSKA

W CZASACH porozbiorowych, zwłaszcza w okresach powojennych, powstała na obczyźnie polityczna emigracja polska. Miała ona zgoła odmienny charakter niż emigracja współczesna, a wynikało to stąd, że inne były ówczesne przyczyny emigracji, a inne są dzisiejsze.

Moment odrodzenia Państwa Polskiego wpłynął zasadniczo na zmianę samopoczucia Polonii zagranicznej, a także na jej charakter. Z szerokich rzesz bezdomnego polskiego inteligenta, robotnika i chłopca, pozbawionego opieki politycznej, gospodarczej i kulturalnej własnego niezależnego państwa, rzesz, poszukujących na obcych ziemiach kawałka chleba — stała się nasza emigracja częścią niejako Państwa Polskiego, narówni z emigracją innych państw euro-

pejskich. Odrodzone zaś Państwo Polskie, konsolidujące się z roku na rok, zdobywające wielkie znaczenie w świecie międzynarodowym i zmierzające pod autorytetem Marszałka Józefa Piłsudskiego zdecydowanymi krokami ku mocarstwowemu stanowisku, zapewnia rzeszom swej emigracji, rozsianej po całej kuli ziemskiej, pomoc i opiekę oraz podnosi tę emigrację w oczach innych państw z roli obiektu cudzej ekspansji do roli elementu, świadomego swych związków z coraz potężniejszą Macierzą.

Rzesze emigranckie wyczuły znakomicie tę dodatnią zmianę swego stanowiska w świecie, czego dowodem są wielokrotne i różnorodne manifestacje związku z odrodzonym Państwem, moralny współudział emigracji w rozwoju polskich stosunków pań-

stwowych, a wreszcie bezpośrednie kontakty ze „starym krajem” — i najliczniejszy tego rodzaju kontakt przez ostatnie przybycie delegatów Polonji zagranicznej do Warszawy i ich tutaj obrady.

Jeżeli pragniemy na łamach naszego pisma zająć się problemem Polonji zagranicznej, to jedynie tylko w tym celu, aby uwypuklić jej znaczenie gospodarcze dla Państwa Polskiego. A skoro o tem mówimy, to przede wszystkim należy podkreślić wielką liczebność emigracji polskiej, bo zamykającą się w globalnej liczbie 8 milionów głów; i to jest najgłówniejsza podstawa, na której możemy budować nasze rozważania — i horoskopy praktyczne.

Osiem milionów ludzi—to tyle, ile wynosi czwarta część ludności naszego Państwa, to więcej niż połowa ludności Czechosłowacji, to znacznie więcej niż wynosi ludność niejednego z samodzielnych państw. Oczywiście, różnica polega tylko na tem, że ta pokaźna liczba ludzi nie zamieszkuje jednego terytorjum i nie stanowi zwartej masy społecznej, lecz jest rozszkana po całym świecie, nietylko na kontynentach, ale i na dalekich wyspach. Większe skupiska emigracji polskiej znajdują się tylko w Stanach Zjednoczonych (4 miliony głów), lecz i tutaj rozszkane są one po całym terytorjum Państwa. Stąd wniosek, że, wymieniając tak wielką liczbę emigracji polskiej, nie możemy uważać jej za jakąś całość gospodarczą, lecz, przeciwnie, musimy pamiętać o tem, że jest ona rozsypana po świecie i znajduje się w najróżnorodniejszych warunkach politycznych i gospodarczych, zależnie od stosunków tubylczych. Tem niemniej emigracja polska stanowi bardzo pokaźny rezerwar możliwości gospodarczych dla Polski, a przede wszystkim stanowić może i winna naturalną reprezentację interesów kraju ojczystego oraz naturalną sieć handlową polsko-zagranicznej wymiany towarowej.

Naturalnie, Polonja zagraniczna podporządkowana jest mechanizmowi gospodarczemu tych państw i ich ustrojów gospodarczych, gdzie się w danej chwili znajduje, i o tyle tylko może odgrywać w miejscu swego pobytu rolę, o ile właśnie lojalnie podporządkowuje się interesom danego państwa. Lecz lojalna praca w nowej, częstokroć czasowej, ojczyźnie w niczem nie przeszkadza naszej emigracji we współpracy gospodarczej, politycznej i kulturalnej z Macierzą i w niczem nie przeszkadza, aby stała się ona naturalnym aparatem zagranicznego handlu tej Macierzy.

Warunki, w jakich emigracja polska powstała, wieloletnie wpływy polityczne i gospodarcze, w jakich żyje i rozwija się, wreszcie wieloletnie oddalenie od kraju macierzystego, w którym to okresie zrodziło się nowe pokolenie emigracji polskiej, które już nawet kraju ojczystego nie zna, wpłynęły na rozluźnienie węzłów z Macierzą. Dopiero odrodzenie Państwa Polskiego i wzrost w ostatnich latach jego

znaczenia w świecie, a przede wszystkim zatroszczenie się tego Państwa o swą emigrację oraz powstanie również w ostatnich latach specjalnych organizacji kontaktowych — zarówno w Polsce, jak i wśród emigracji — wpłynęło na to, że rozpoczęło się ciążenie ku porzuconemu krajowi nawet w tych środowiskach emigranckich, które były bliskie całkowitego wynarodowienia się. Obecnie te sprawy znacznie lepiej wyglądają i napawać nas mogą nadzieją, że z biegiem lat kontakty emigracji polskiej z Macierzą nietylko nie będą się rozluźniały, ale świadomie i konsekwentnie zacieśniały. Idzie tylko o to, aby praca, rozpoczęta w tej dziedzinie, była trwała i konsekwentna.

Gdy idzie specjalnie o stosunki gospodarcze z emigracją, to należy sobie głęboko uświadomić, aby u podłoża tych stosunków nie leżały same momenty emocjonalne, oparte wyłącznie na sentymencie patriotycznym, lecz aby wystąpił tutaj obopólny — kraju i emigracji — dobrze zrozumiany interes gospodarczy. Wszak polski świat przemysłowy i handlowy pamiętać muszą o tem, że Polonja zagraniczna obraca się przede wszystkim w sferze interesów gospodarczych i że przywykła do traktowania tych interesów w zgoła innej płaszczyźnie, niż dzieje się to niejednokrotnie w kraju.

Jeśli emigracja polska ma stać się elementem prawdziwie twórczym w zakresie rozwoju polsko-zagranicznych stosunków handlowych i jeśli ma ona mieć możliwość racjonalnej i celowej pracy w tej dziedzinie, to należy jej dać do ręki „normalny” instrument handlu zagranicznego — taki, jakim rozporządzają emigracje innych państw zachodnio-europejskich, np. Anglików i Niemców. Danie im jedynie do ręki takiego instrumentu handlowego może zapewnić powodzenie rozwojowi stosunków gospodarczych Macierzy z emigracją.

Nie chodzi tutaj, oczywiście, o żadne kredyty, premje i t. p. środki finansowe, bo przede wszystkim temi środkami nie rozporządzamy w dostatecznej mierze, a gdybyśmy nawet rozporządzali, to nie mogły one stanowić zasadniczych normalnych elementów w dziedzinie stosunków gospodarczych z emigracją. Jeżeli mamy na myśli „naturalny” instrument handlu zagranicznego, to przede wszystkim myślimy o racjonalnej budowie handlu i jego metodach, pod którymi to względami polski przemysłowiec i kupiec niejednokrotnie szwankują.

Towar, przeznaczony do eksportu (bo głównie, oczywiście, chodzi tutaj o eksport), musi być proponowany w takim gatunku, o takich kwalifikacjach technicznych i w takiej formie, jakich na danym rynku eksportowym wymaga lub wymagać może konsument. Proponowanie bowiem artykułów, stojących poniżej wymagań konsumenta albo poniżej analogicznych artykułów eksportowych innych krajów,

czy też producentów lokalnych — stwarza zasadniczą przeszkodę w możliwościach ulokowania tych artykułów na danym rynku.

Dalej, towar musi być ofiarowany po cenie konkurencyjnej, dającej możliwość osiągnięcia normalnego zysku handlowego emigracji, gdyż brak pod tym względem konkurencyjności również stać się może jedną z zasadniczych przyczyn niepowodzeń w zadziernięciu tą drogą stosunków eksportowych.

Wysyłane oferty dostawowe muszą być ułożone w sposób solidny, aby odpowiadały istotnym warunkom zamierzonej dostawy. Gatunek, cena, prowizja, termin dostawy — wszystko to musi być ujęte w sposób ściśle celowy i rzeczywisty.

Wreszcie zaś najważniejsza rzecz. Jeśli polski świat handlowy pragnie, aby emigracja polska przyczyniła się do rozwoju naszej ekspansji gospodarczej, to musi dbać o to, aby była ona w należyty i szybki sposób informowana nie tylko o ogólnej sytuacji gospodarczej w danych branżach wytwórczych w Polsce, lecz przede wszystkim o konkretnych możliwościach dostawy poszczególnych artykułów polskiej wytwórczości. Szybkie, dokładne i uprzejme informowanie swego przedstawiciela handlowego należy do najpierwszych obowiązków eksportera i przemysłowca. A pod tym względem polski aparat handlowy ma na swem sumieniu bardzo dużo grzechów. Odnieść tutaj także należy intensywną, lecz celową propagandę polskiego towaru wśród emigracji.

Ujmując teraz sumarycznie uwagi powyższe, dotyczące utworzenia normalnego aparatu handlowego dla emigracji polskiej, przyjdziemy do wniosku, że właściwie nie powiedzieliśmy nic nowego, co by odbiegało wogóle od stworzenia normalnego aparatu eksportowego także pod kątem widzenia zupełnie obcych — poza emigracją — przedstawicieli naszego handlu. I być może stąd niejedno z przemysłowców i kupców polskich zada sobie pytanie, gdzie więc leży istota zainteresowań polskiej emigracji eksportem polskim, skoro winna ona korzystać z tych wszystkich prerogatyw, z których korzystać musi normalne przedstawicielstwo handlowe?

I tu właśnie jest miejsce na wprowadzenie w sferę naszych kalkulacji gospodarczych czynnika emocjonalnego, gdyż emigrant polski, pragnący handlować z Macierzą, otrzymawszy to wszystko do ręki, czem rozporządza jego zagraniczny konkurent, będzie propagował towar swego kraju ojczystego tem gorliwiej, że właśnie jest jego towarem ojczystym. Zespolenie w handlu tych dwóch elementów — interesu i sentymentu — może wytworzyć źródła specjalnej energii i gorliwości ekspansyjnej, które przyczynią się do spularyzowania towarów pochodzenia polskiego.

Pozatem nie należy także zapominać, że ośmiomiljonowy rezerwuuar emigracji stanowi sam przez się duży rynek konsumpcji polskich produktów, które wszakże muszą do niego dotrzeć, wypierając towary obcego pochodzenia.

Dobrze się więc stało, że powstała w Polsce szeroka i autorytatywna organizacja, która za cel sobie postawiła utrzymanie stałego kontaktu kulturalnego z emigracją polską, gdyż to jest pierwszy krok do nawiązania, rozszerzenia i ugruntowania z tą emigracją także stosunków gospodarczych.

Delegaci zaś emigracji, którzy obejrzeni własnymi oczyma obecną siłę, rozwój i stopień organizacji Państwa Polskiego, którzy stwierdzili osobiście zwycięski pochod macierzystego kraju w walce z kryzysem światowym, którzy przekonali się z dumą, że ich kraj ojczysty jest prawdziwym i wielkim mocarstwem, staną się odtąd z pewnością nie tylko wyrazicielami polskiej myśli kulturalnej i politycznej wśród najszerzych mas emigracji, ale także propagatorami interesu gospodarczego swej ojczyzny wśród obcych.

To też, jeżeli owoce ostatniego zlotu emigracji do kraju nie mają przepaść, to przede wszystkim występują tutaj obowiązki naszych sfer i organizacji gospodarczych, które winny do orbity swych kalkulacji wytwórczych i handlowych wciągnąć także i emigrację.

C. P.

UWAGI O HANDLU ZAGRANICZNYM

WPLYWY natury strukturalnej, koniunkturalnej, a nawet losowej ograniczają skuteczność interwencji państwa w dziedzinie handlu zagranicznego.

Polityce państwa można przypisać co najwyżej rolę katalizatora naturalnych tendencji i możliwości gospodarczych.

Dlatego ani dodatnią, ani ujemną ewolucję w handlu zagranicznym nie należy wiązać wyłącznie z polityką handlową państwa.

Co do kierunków samej polityki, to trzeba pamiętać, że polityka państwa, dążącego do wciągnięcia

swego aparatu gospodarczego w orbitę gospodarstwa światowego, musi być z konieczności kompromisowa, musi szukać wypadkowej między interesami własnego kraju i interesami rynków obcych.

Jest to zresztą zasadą międzynarodowej polityki handlowej w epoce, gdzie, pomimo wszystko, izolacja gospodarcza poszczególnych państw jest tylko do pewnego stopnia możliwa do pomyślenia.

Otóż, konieczność liczenia się z polityką państw obcych i zasada kompromisu sprawia, że polityka handlowa, niezależnie od trudności życiowych, nie ma możliwości realizowania w sposób dowolny swych dążeń w zakresie handlu zagranicznego.

Należy przyznać, że niektóre punkty w programie polityczno-handlowym pewnych państw mogą mieć charakter zasadniczy, który sprawia, że środki, dążące do ich realizacji, są usuwane z przetargów z państwami zagranicznymi i stosowane bezwzględnie.

Za taki np. zasadniczy postulat Anglii można uważać zbliżenie gospodarcze z dominjami, i dlatego cła „preferencji brytyjskiej” nie były przedmiotem jakichkolwiek międzynarodowych przetargów tego państwa.

Za podobny postulat np. w naszym programie polityczno-handlowym pragnęlibyśmy uważać rozwój handlu morskiego i dlatego nasze cła „preferencji morskiej” zabezpieczyć przynajmniej na pewien dłuższy czas przed zmianami. Istotnie, dotychczasowy rozwój naszej polityki handlowej i w szczególności traktatowej zdaje się potwierdzać powyższy pogląd.

Jako inne, niewątpliwie ważne bardzo, postulaty naszej polityki handlowej, zwłaszcza w obecnych warunkach, należałoby uznać przede wszystkim wystarczającą ochronę celną dla zasadniczych gałęzi

naszej wytwórczości, a następnie stworzenie z cel źródła pomocniczego dla eksportu, bez naruszania dochodów Skarbu Państwa.

Oba wyżej wymienione punkty odpowiadają naszym zasadniczym potrzebom, a mają tę zaletę, że nie stanowią „novum” w historii polityki handlowej.

Rozwój handlu morskiego wiąże się z ekspansją zamorską, której potrzeba wypływa z braku równowagi przywozu z wywozem w naszym handlu z krajami pozaeuropejskimi. Sprawa pomysłnego kształtowania się bilansu handlowego w dużym stopniu zależy od rozwoju eksportu do tych krajów.

Poniżej zwrócimy uwagę na niektóre zjawiska w naszym handlu zagranicznym i niektóre dane o zastosowanych środkach, które w pewnym stopniu i do pewnych granic mogą być przyjęte jako wzięta z danej chwili ilustracja dążeń polityczno-handlowych.

Poniższa tablica, skonstruowana próbnie podług klasyfikacji międzynarodowej, daje pewne porównanie struktury naszego handlu zagranicznego z punktu widzenia rodzaju towarów:

Handel zagraniczny Polski w/g grup klasyfikacji międzynarodowej (w tys. zł)

Tablica I

	P r z y w ó z				W y w ó z			
	I p ó ł r o c z e				I p ó ł r o c z e			
	1933		1934		1933		1934	
Ogółem:	377 911	100'00	393 181	100 00	435 226	100'00	472 591	100'00
I. — Zwierzęta żywe	298	0'07	597	0'15	7 844	1'80	11 794	2'49
II. — Art. spożyw. i napoje	52 873	14 00	40 651	10'34	114 599	26'33	109 343	23'14
III. — Surowce i półfabrykaty	182 020	48'17	234 102	59'54	216 240	49'68	235 962	49'93
IV. — Wyroby gotowe	142 720	37'76	117 110	29'78	96 536	22'18	114 357	24'20
V. — Towar zbiorowy	—	—	721	0'19	7	—	1 135	0'24

Powyższe dane (mające charakter tylko orientacyjny) wskazywałyby na pewien postęp w strukturze naszego handlu zagranicznego: w przywozie grupa surowców i półfabrykatów wzrosła z 48% na 59%, a grupa wyrobów gotowych spadła z 37% na 29%,

w wywozie ta ostatnia grupa wzrosła z 22% na 24% ogólnej wartości.

Geograficzne rozmieszczenie obrotów handlowych, podług danych Gł. Urzędu Statystycznego, przedstawia się następująco:

Handel Polski z poszczególnymi częściami świata (w tys. zł)

Tablica II

	P r z y w ó z				W y w ó z			
	I p ó ł r o c z e				I p ó ł r o c z e			
	1933		1934		1933		1934	
Ogółem:	309 340	100	326 287	100	357 526	100	391 434	100
Europa	211 482	69	189 990	59	331 513	93	351 007	90
Inne części świata	97 858	31	136 297	41	26 013	7	40 427	10

Stosunkowy wzrost obrotów handlowych z pozaeuropejskimi częściami świata wskazywałby na postępy w ubezpośrednieniu naszego handlu zamorskiego. Z danych powyższych wynika jeszcze, że wzrost wywozu do krajów pozaeuropejskich poczynił większe postępy (wzrost o 61%) niż wzrost przywozu z tych krajów (wzrost o 39%). W dalszym ciągu jednak przytłaczające saldo ujemne w naszym handlu pozaeuropejskim zabiera gros dewiz, jakie nam dotychczas zapewnia saldo dodatnie w handlu z krajami europejskimi. Jest to, co prawda, zjawisko ogólnoeuropejskie, dla nas jednak, z uwagi na decydującą rolę handlu zagranicznego w naszym bilansie

płatniczym, bardziej bolesne niż dla wielu innych państw.

Zestawienie poniższe wykazuje ruch sald (w tys. zł):

	I p ó ł r o c z e :	
	1933	1934
Ogółem:	+ 48 186	+ 65 147
Europa	+ 120 031	+ 161 007
Inne części świata	— 71 845	— 95 870

W dalszym ciągu rynki europejskie pracują na rzecz rynków zamorskich (pozaeuropejskich), co w warunkach dość powszechnego w Europie dążenia do wyrównywania bilansów handlowych przedstawia

pewne niebezpieczeństwo dla naszego bilansu handlowego. Przeto przesłanki dla handlu kompensacyjnego w dalszym ciągu istnieją.

Poniższa tablica zawiera dane, dotyczące udziału granicy morskiej w naszym obrocie towarowym z zagranicą. Z porównania I połowy 1934 r. z I połową

1933 r. wynika, że stosunkowy obrót przez granicę morską mniej więcej pozostaje na tym samym poziomie, jedynie pod względem wartości w przywozie następuje przesunięcie na korzyść granicy morskiej (z 49% na 62% w stosunku do ogólnej wartości przywozu):

Tablica III

Obrót przez granicę morską

	I p ó ł r o c z e 1 9 3 3								I p ó ł r o c z e 1 9 3 4							
	P r z y w ó z				W y w ó z				P r z y w ó z				W y w ó z			
	%%	tonny	%%	tys. zł	%%	tonny	%%	tys. zł	%%	tonny	%%	tys. zł	%%	tonny	%%	tys. zł
Ogółem:	100.00	960 169	100.00	377 891	100.00	5 644 620	10.00	435 226	100.00	1 204 598	100.00	392 790	100.00	6 950 053	100.00	472 591
W tem przez porty	45.61	437 937	48.89	184 759	75.09	4 238 677	55.63	242 140	43.45	523 375	62.43	245 224	76.36	5 306 985	58.09	274 544
W tem przez:																
Gdynię . .	64.95	284 445	67.04	123 856	51.47	2 181 718	45.91	111 174	71.11	372 142	82.19	201 568	52.00	2 759 745	46.91	128 785
Gdańsk . .	35.05	153 492	32.96	60 903	48.53	2 056 959	54.09	130 966	28.89	151 213	17.81	43 656	48.00	2 547 240	53.09	145 759

Utrzymanie stałości złotego i oszczędności budżetowe, jako kardynalne zasady naszej polityki państwowej, postawiły nas przed koniecznością aktywizowania bilansu handlowego, nie mówiąc już o zagadnieniu walki z bezrobociem.

Środki pomocy dla eksportu muszą w takich warunkach być stosowane w sposób różnorodny.

Powiązany z waloryzacją cen i potrzebą wyrównania obciążenia surowców i materiałów pomocniczych w produkcji system zwrotu ceł dał w okresie budżetowym 1932/33 ok. zł 48 971 tys., a w okresie 1933/34 ok. zł 60 017 tys. (dane Ministerstwa Skarbu odnośnie zrealizowanych kwitów wywozowych). W tem zboża i artykuły rolnicze otrzymały w 1932/33 r. zł 34 228 tys. (t. j. 70% ogólnej sumy) i w 1933/34 r. zł 41 349 tys. (t. j. 69% ogólnej sumy).

Pozatem, waloryzacji cen artykułów rolniczych poświęcone są fundusze budżetowe Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, fundusze, które, jakkolwiek na rok budżetowy 1934/35 figurują w sumie razem zł 22 miljn., w praktyce, skutkiem kompresyj, prawdopodobnie nie przekroczą zł 10 miljn.

Celem racjonalnego dysponowania temi funduszami zostały powołane do życia międzyministerjalne komisje: Popierania Obrotu Produktami Rolniczymi i Artykułami Zwierzęcych, z których pierwsza odgrywa rolę komisji ogólnej, a druga komisji branżowej, poświęcającej się specjalnie pomocy dla wywozu artykułów hodowlanych. Metoda pracy w zakresie dysponowania omawianemi funduszami jest odmienna niż w zwrocie ceł: pomoc została zindywidualizowana

w znaczeniu okresowego rozpatrywania strat, związanych z wywozem na dany rynek, przyczem pomoc uzależnia się jeszcze od innych przesłanek, jak: celowość forsowania wywozu na dany rynek, gatunek towaru, organizacja eksporterów i t. p.

Akcji waloryzacji cen płodów rolnych, w szczególności zbóż chlebowych, poświęcona jest również, w obecnym stanie rzeczy, działalność Państwowych Zakładów Przemysłowo - Zbożowych.

Do budżetowych funduszy eksportowych należy także figurująca w budżecie Ministerstwa Przemysłu i Handlu suma zł 5 miljn., z której częściowo korzysta „Komisja Standaryzacyjna Produkcji Eksportowej Przemysłu Włókienniczego” w Łodzi.

Prywatne fundusze eksportowe, tworzone przy niektórych gałęziach przemysłu z opłat wewnętrznych od przywożonego surowca, względnie od wyprodukowanego i zbywanego towaru, częściowo podlegają, a częściowo nie podlegają ewidencji Państwa.

Wreszcie, akcja kompensacyjna, wychodząca z założenia konieczności poprawy naszego bilansu handlowego z krajami pozaeuropejskimi, stanowi jedno ze źródeł podtrzymania wywozu. Akcja ta technicznie posiłkuje się bądź cłami, bądź zakazami przywozu.

Cła morskie kompensacyjne, t. j. obowiązujące przy przywozie morskim pod warunkiem przedstawienia „zaświadczeń o kompensacyjnym wywozie”, wprowadzono na początku 1932 r. na towary kolonialne, jak: kawa, herbata i t. p. Działają one w sposób następujący (dane izb przemysłowo - handlowych)

Tablica IV

Kompensacyjny eksport, oparty na cłach morskich kompensacyjnych

Towary i kierunek	W a r t o ś ć e k s p o r t u				W a r t o ś ć z a ś w i a d c z e Ń o k o m p e n s a c y j n y m w y w o z i e			
	1 9 3 2 (2/III ÷ 31/XII)		1 9 3 3		1 9 3 2		1 9 3 3	
	tys. zł	%%	tys. zł	%%	tys. zł			
Wywóz kompensacyjny ogółem	15 807	100.0	52 906	100.0	1 992	4 797		
Wywóz do krajów europejskich	13 894	87.9	38 555	72.9	1 741	3 316		
Wywóz do krajów pozaeuropejskich	1 913	12.1	14 351	27.1	251	1 481		

Z powyższych danych wynika, że system ceł morskich kompensacyjnych był używany również w obrocie europejskim, ale w miarę nawiązywania bezpośrednich stosunków handlowych, w szczególności eks-

portowych, z krajami pozaeuropejskimi, system ten użyczał poparcia w coraz większym stopniu wywozowi zamorskiemu. Proces ten czyni dalsze postępy w r. b.

Poza powyższym systemem, operujemy cłami i ulgami celnymi jeszcze w niektórych innych przypadkach. I tak np. cło na ryż surowy, służący do luszczania w luszczarniach krajowych (Gdynia), uzależniono od świadczenia eksportowego i pokrycia wywozem na rynki pozaeuropejskie.

Akcja kompensacyjna, oparta na pozwoleniach przywozu, obejmuje część towarów pochodzenia pozaeuropejskiego. Charakter surowcowy tych towarów utrudnia bezwzględne stosowanie wymogu kompensacyjnego, dlatego Min. Przemysłu i Handlu wprowadziło alternatywę: pozwolenie przywozu będzie wydane albo na podstawie wywozu (transakcji wywozowej) do krajów pozaeuropejskich, przyczem wywozu może dokonać osoba trzecia, albo na podstawie uiszczenia t. zw. wykupowej wpłaty na rachunek wywozowy przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie.

Na tle akcji kompensacyjnej powstały spółki o charakterze handlowym albo powierniczym, mające na celu rozwój stosunków handlowych z krajami pozaeuropejskimi, przeprowadzanie clearingu celem wydobycia zapłaty za eksportowany towar, ześrodko-

wywanie nabywania i sprzedaży dowodów wywozu i t. p.

Min. Przemysłu i Handlu unikało etatyzacji podobnych czynności, jednakże, pozostawiając tę dziedzinę spółkom prywatnym, nie mogło nie wnikać w ich pracę. W sui generis kontroli tych spółek Min. Przemysłu i Handlu posiłkuje się samorządem gospodarczym. W ten sposób realizowana jest zasada jaknajszerszej współpracy z kołami gospodarczymi i posiłkowania się siłami społecznymi w dziedzinie tak doniosłej, jak sprawy eksportu.

Różnorodność metod i źródeł akcji, mającej na celu racjonalizację i aktywizację naszego handlu zagranicznego, zastępuje jeneralne posunięcia państw zagranicznych i wpływa z naszych konieczności i warunków. Różnorodność metod i skromny zasób środków nasuwa konieczność pełnego wykorzystania sił społecznych i racjonalnego układu współpracy aparatu państwowego z aparatem społecznym. Jest to niewątpliwie problemat, którego słuszne rozwiązanie może być jedną z głównych tajemnic powodzenia.

S. Fr. Królikowski

ŻYCIĘ GOSPODARCZE

II ZJAZD POLAKÓW Z ZAGRANICY. — W dn. 6 ÷ 9 b. m. odbył się II Zjazd Polaków z Zagranicy, którego głównym zadaniem było stworzenie nowej formy organizacyjnej w postaci Światowego Związku Polaków, a przede wszystkim wytyczenie zasadniczych celów dalszej pracy organizacji Polaków z zagranicy i ustalenie metod tej pracy.

I Zjazd Polaków z Zagranicy wysunął hasło konsolidacji pracy polskiej z zagranicą oraz zasadę jaknajsilniejszego współdziałania Polonii Zagranicznej z krajem. II Zjazd podsumował osiągnięte już na tej drodze wyniki i wytyczył nowe zadania i drogi. W dn. 10 b. m. w Krakowie nastąpiła uroczysta inauguracja Światowego Związku Polaków, którego deklarację ideową i statut uchwalono uprzednio na samym Zjeździe w Warszawie.

Pozatem Zjazd, obradując w wielu komisjach, poruszył całe mnóstwo zagadnień palących, dotyczących mniejszości polskiej w państwach obcych i emigracji polskiej, oraz stosunków ośmiomiljonowej rzeszy Polaków zagranicznych z Macierzą.

Zjazdowi Polonii Zagranicznej poświęcamy artykuł wstępny, na tem miejscu dajemy sprawozdanie z prac Komisji Gospodarczej Zjazdu.

Komisji Gospodarczej przewodniczył delegat P. Dubieński (Kanada). W skład prezydium wchodził PP.: Dr. Hełczyński, Lisiewicz (Francja) i Szczepaniak (Niemcy).

Referat informacyjny p. t. „Przemiany życia gospodarczego w odrodzonej Polsce” wygłosił P. B. Rzepecki. P. Red. T. Garczyński zagał dyskusję p. t. „Podstawy współpracy gospodarczej z Macierzą”. W dyskusji podkreślono obustronne korzyści. Jakle musi odnieść Polonia Zagraniczna i Kraj na wymianie gospodarczej, oraz konieczność stałego zorganizowania tej wymiany. Na podstawie gospodarczej wychodztwa oprze się istotnie o kraj ojczysty. Głębsze i konkretne potraktowanie tych zagadnień będzie prawdziwym sukcesem.

Następnie Prezes Izby Handlowej Polsko-Amerykańskiej P. Stanisław Arct zagał dyskusję: „Organizacje kupieckie jako ośrodki wymiany gospodarczej”.

Na tle zobrazowanej w dyskusji sytuacji gospodarczej i charakterystyki stanu posiadania kupiectwa Polonii Zagranicznej

uchwalono wnioski, idące w kierunku zorganizowania współpracy gospodarczej i handlowej.

W dyskusji zabierał głos szereg delegatów z terenów zagranicznych. W dezyderatach uzewnętrzniła się specjalna troska delegatów o tworzenie instytucji finansowych, które przyszyłyby z pomocą polskiemu kupiectwu przy rozwiązaniu trudności kredytowych.

Zasadniczą nutą przemówień był dezyderat, aby polskie skupienia zagraniczne były traktowane nie tylko w sensie konsumpcyjnym, ale i jako źródło potencjonalnych możliwości dla budowy polskiego aparatu agenturowo-handlowego, któryby podjął funkcje pośrednika między producentem krajowym i nabywcą zagranicznym, oraz dystrybutora polskich towarów również i wśród ludności obcoplemiennej tych krajów, gdzie Polacy tworzą nawet niezbyt liczne skupienia.

W dalszym ciągu omawiano sprawę osadnictwa polskiego (ref. P. Inż. Brudziński) oraz referat na temat osadnictwa polskiego w Brazylii (wygł. P. Gen. Strzeziński). Po przemówieniu delegata z Francji, P. Inż. Strzeleckiego, i delegata z Brazylii, P. Paula, Komisja uchwaliła następujące wnioski w sprawie osadników polskich zagranicą:

1. — W gospodarstwie emigracyjnym osadnictwo stanowi najbardziej pożądaną formę pracy wychodztwa. Praca osadnika na roli stwarza trwałe wartości gospodarcze, daje warunki psychiczne, upodobnione do wszystkich warunków pracy rolnika w kraju, tworzy zatem jednostkę gospodarczą niezależną o silnym poczuciu narodowym.

2. — Znaczenie osadnictwa i jego siła gospodarcza uwarunkowane są działaniem, skierowaniem zarówno na tworzenie organizacji zawodowych, wychowanie sił fachowych, jak również organizowanie racjonalnej produkcji i zbytu.

3. — Biorąc pod uwagę konieczność pogłębienia węzłów gospodarczych między wychodztwem i Macierzą. Zjazd wyraża przekonanie, że rolnik polski zagranicą w swych zapotrzebowaniach uwzględnić będzie przede wszystkim towar polski, zarówno jak i Macierz — produkt, tworzony pracą polskiego osadnika.

Na ostatnim zebraniu Komisji Gospodarczej P. Dyr. Rapacki zagał dyskusję na temat „Spółdzielczość jako forma życia gospodarczego Polaków zagranicą”. Z dyskusji wyłoniły się dezyderaty, zmierzające w tym kierunku, żeby spółdzielczość polska na terenach zagranicznych znalazła moralne poparcie czynników krajowych.

Następnie komisja dyskutowała nad zagadnieniem turystyki i podróży po Polsce. Zagał P. Dyr. Dziekoński. W dyskusji dano wyraz dezyderatowi dalszego usprawnienia ruchu turystycznego w Polsce i ułatwienia wycieczek zbiorowych. Członkowie Komisji postanowili odwołać się do wszystkich polskich środowisk z apelem popierania polskich linii morskich, biur podróży i t. d.

Na plenum Zjazdu w dn. 9 b. m. sprawozdanie z prac Komisji Gospodarczej składał P. Dubieński (Kanada).

Komisja Główna Zjazdu uchwaliła następujące wytyczne w sprawach gospodarczych: 1) rozwinięcie inicjatywy społecznej i indywidualnej dla rozbudowy życia gospodarczego rzeszy polskiej zagranicą z Macierzą, 2) przygotowanie młodzieży do działalności gospodarczej i współpracy gospodarczej z Macierzą, 3) propaganda turystyki do Polski.

SPRAWA ŻYRARDOWSKA. — Przed kilku dniami doniosła prasa codzienna o układzie, jaki miał powstać rzekomo między mniejszością polskich akcjonariuszy Zakładów Żyrardowskich a ich większością francuską. Szeroka opinia publiczna została przez tę enuncjację wprowadzona chwilowo w błąd, sądząc prawdopodobnie, że rzekome porozumienie mniejszości akcjonariuszy polskich z większością francuską wyczerpuje zagadnienie Żyrardowa i zakańcza je po tylu dramatycznych etapach rozwojowych.

Tymczasem, jak się okazuje, sprawa wygląda zupełnie inaczej, gdyż przedewszystkiem jest wątpliwe, czy rzekomi przedstawiciele mniejszości polskiej istotnie ją reprezentowali, a następnie likwidacja sprawy żyrardowskiej, niezależnie od interesów mniejszości akcjonariuszy, wkroczyła na drogę sądową z tytułu oskarżenia dotychczasowego Zarządu Żyrardowa o działanie na szkodę zarówno interesów zarządzanego zakładu, jak i publicznego interesu gospodarczego. Rozwiązanie sprawy żyrardowskiej nie może nastąpić wcześniej jak tylko przez gruntowne jej zbadanie i osądzenie przez sądy.

To też te jednostki, które przyczyniły się do zawarcia rzekomego „porozumienia”, źle przysłużyły się interesowi akcjonariuszy i gospodarczemu interesowi Państwa, gdyż wywołały zaciemnienie poglądu mniej uświadomionych środowisk społecznych w tej sprawie, uprzedzając orzeczenie powołanych czynników wymiaru sprawiedliwości.

Opinia polska może tedy przejść nad tego rodzaju aktami „porozumienia” do porządku, oczekując na rozwiązanie sprawy na drodze sądowej. I dopiero wtedy będzie czas na wyciągnięcie ostatecznych wniosków co do rozwiązania sprawy żyrardowskiej.

ROZWÓJ UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PRZED KRYZYSEM.

— Zebranie i opracowanie szczegółowych danych, dotyczących wszystkich instytucji ubezpieczeń społecznych, wymaga dłuższego czasu. Dlatego też roczniki ubezpieczeń społecznych, opracowywane przez Ministerstwo Opieki Społecznej, ukazywać się muszą z dużym opóźnieniem; ostatnio wydany rocznik dotyczy dopiero roku 1930. Jednocześnie rocznik ten zawiera retrospektywny obraz rozwoju działalności ubezpieczeń od roku 1926 aż do roku 1930, t. j. przez okres dobrej koniunktury aż do roku, kiedy wystąpiły w życiu gospodarczym Polski już wyraźne znamiona kryzysu światowego.

W zakresie ubezpieczeń na wypadek choroby liczba ubezpieczonych (przeciętna roczna) wzrastała szybko od 1926 r. do 1929 r. włącznie — z 1917 tys. w 1926 r. do 2662 tys. w 1929 r., poczem w 1930 r. następuje już spadek, narazie jednak bardzo niewielki — do 2580 tys. Za ruchem liczby ubezpieczonych szły i dochody ze składek, podwajając się w okresie 1926 ÷ 1929 (z 211,8 miljn. do 322,2 miljn.) i lekko obni-

żając się w 1930 r. (do 309,6 miljn.). W roku 1930 nastąpiła też po raz pierwszy w kasach, działających na mocy ustawy z 1920 r. (w 1930 r. 243 kasy), zniżka przeciętnej wysokości składek 1 ubezpieczonego (o 1,2%), która od 1926 r. do 1929 r. podniosła się z 84,85 do 119,65 — co też wpłynęło na spadek globalnej sumy dochodu ze składek; w kasach Górnego Śląska (w 1930 r. 42 kasy) przeciętna składka zwykowała jeszcze i w 1930 r. (o 2,9%).

Wydatki na świadczenia wykazywały przez cały okres 5-letni 1926 ÷ 1930 wzrost, coprawda w 1930 r. już zupełnie minimalny. Wydatki, mianowicie, zwiększyły się z 123,9 miljn. w 1926 r. do 267,1 miljn. w 1929 r. i do 269,7 miljn. w 1930 r. Ale w procentach przypisu składek wzrost świadczeń w 1930 r. był jeszcze dość znaczny — z 81,8% do 85,8% w kasach z 1920 r. i z 91,2% na 96,9% w kasach górnośląskich.

W kasach, działających na mocy ustawy z 1920 r., koszt pomocy lekarskiej wzrastał nieprzerwanie w całym 5-leciu — z 35,8 miljn. w 1926 r. do 64,6 miljn. w 1930 r., podobnie i koszt lekarstw i środków opatrunkowych — z 25,5 miljn. do 42,8 miljn., podobnie zresztą i koszt leczenia w szpitalach i zakładach leczniczych, który w 1930 r. wyniósł 45,3 miljn.; natomiast zasiłki pieniężne, które w okresie 1926 ÷ 1929, zwykowały z 31,4 miljn. do 76,6 miljn., w 1930 r. już silnie spadły — do 62,9 miljn., osiągając poziom niższy niż w 1928 r. W kasach górnośląskich świadczenia rzeczowe wzrastały od 1926 r. nieprzerwanie do 1930 r. — z 13,0 miljn. do 23,9 miljn., natomiast zasiłki pieniężne zwykowały tylko do 1929 r. — z 7,2 miljn. (w 1926 r.) do 11,9 miljn., a w 1930 r. wykazywały lekką zniżkę — do 11,8 miljn.

Koszty administracji kas chorych wzrastały w całym 5-leciu — z 16,0 miljn. w 1926 r. do 29,8 miljn. w 1930 r. W procentach przypisu składek wykazywały one jednak tendencję lekko zniżkową, wynosząc w kasach chorych całego Państwa bez Górnego Śląska (ustawa z 1920 r.) 10% w 1926 r. i 9,9% w 1930 r., w kasach górnośląskich zaś — 8,9% w 1926 r. i 7,2% w 1930 r. Koszty ogólne kas chorych z 1920 r. wzrastały od 1926 r. (2,7 miljn.) do 1929 r. (13,4 miljn.), ale w 1930 r. spadły (10,6 miljn.).

Ubezpieczenie na wypadek inwalidztwa i starości, oparte na niemieckiej ordynacji ubezpieczeniowej z 1911 r., obowiązywało na obszarze woj. poznańskiego i pomorskiego oraz G. Śląska. W odniesieniu do kolejarzy „Kasa Kolejarzy” z siedzibą w Poznaniu, obejmująca tenże obszar, prowadziła obok powyższego ubezpieczenia jeszcze dodatkowe pozaustawowe ubezpieczenie. W odniesieniu do górników Górnego Śląska 2 Kasy Brackie prowadziły dodatkowe ubezpieczenie inwalidzkie — obok normalnego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa i starości na podstawie ustawy z 1911 r. Wreszcie górnicy w Małopolsce posiadali ubezpieczenie inwalidzkie na podstawie ustawy austriackiej z 1889 r. („Bractwo Górnicze” w Krakowie i „Kasa Bracka” w Borysławiu).

Liczba ubezpieczonych na podstawie pruskiej ustawy z 1911 r. (łącznie z kolejarzami) oraz austriackiej z 1889 r., ustalona częściowo w drodze szacunkowej, przyczem częściowo brana w/g stanu z końca roku, częściowo w/g przeciętnej rocznej, a więc niezupełnie porównywalna — wykazała od 1926 r. do 1929 r. wzrost z ok. 882 tys. do ok. 932 tys., poczem w 1930 r. spadła do ok. 880 tys., powracając mniej więcej do poziomu z 1926 r. Poza to liczba dodatkowo ubezpieczonych kolejarzy zwiększyła się w okresie 1926 ÷ 1930 z 36906 do 38346, a liczba dodatkowo ubezpieczonych górników górnośląskich wzrosła w okresie 1926 ÷ 1929 z 84772 do 94717, a w 1930 r. spadła już — do 90622.

Dochody ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa i starości wynosiły w 1927 r. 52,3 miljn., w 1929 r. wzrosły do 76,2 miljn., a w 1930 r. już obniżyły się — do 74,1 miljn. Składki ubezpieczenia ogólnego w dzielnicy zachodniej (bez kolejarzy) w okresie 1926 ÷ 1929 wzrastały z 20,5 miljn. do 34,3 miljn., a w 1930 r. obniżyły się do 31,9 miljn. W 1930 r. wszystkie te ubezpieczenia miały dochód ze składek, wynoszący 65,4 miljn.

Wydatki na świadczenia wszystkich ubezpieczeń inwalidzkich i na starość wyniosły w 1927 r. 38,7 miljn., a w 1930 r. podniosły się do 52,8 miljn.

Koszty administracji w ubezpieczeniu ogólnym na ziemiach zachodnich na podstawie ustawy pruskiej z 1911 r. wynosiły w 1926 r. 12 miljn., a w 1930 r. stanowiły 2,3 miljn. Koszty administracji wszystkich powyższych ubezpieczeń na wypadek inwalidztwa i starości wyniosły w 1930 r. 3,9 miljn., przyczem w ogólnym ubezpieczeniu w woj. zachodnich i na G. Śląsku wynosiły 7,2% sumy składek, w ubezpieczeniu w Małopolsce 15,6% sumy składek, w ubezpieczeniu dodatkowym kolejarzy na

ziemiach zachodnich 12%, w ubezpieczeniu dodatkowym górników górnośląskich 5·6%.

W ubezpieczeniu pracowników umysłowych liczba ubezpieczonych wynosiła w końcu 1928 r. 225 081, a do końca 1930 r. wzrosła do 260 969.

Przypis składek w dziale ubezpieczenia emerytalnego wyniósł zł 63·8 miljn. w 1928 r., silnie podniósł się w 1929 r. (zł 79·7 miljn.) i w nieco mniejszym stopniu w 1930 r. (zł 82·9 miljn.). Przypis składek w dziale ubezpieczenia na wypadek braku pracy wzrastał z zł 14·6 miljn. w 1928 r. poprzez zł 18·6 miljn. w 1929 r. do zł 19·4 miljn. w 1930 r. Przeciętą składką na 1 ubezpieczonego w obu działach również stale wzrastała: w dziale emerytalnym z zł 283·32 w 1928 r. na zł 290·36 w 1929 r. i zł 316·66 w 1930 r. i w dziale bezrobocia odpowiednio — z zł 64·72 na zł 67·82 i na zł 74·24.

Wydatki na świadczenia (renty) w dziale emerytalnym w 1929 r. prawie podwoiły się (z zł 6·7 miljn. w 1928 r. na zł 12·3 miljn. w 1929 r.), poczem w 1930 r. wzrosły już nie tak znacznie (do zł 13·7 miljn.). Wydatki na świadczenia w dziale ubezpieczenia na wypadek braku pracy wzrastały gwałtownie skokami — w miarę ujawniania się skutków kryzysu na rynku pracy — z zł 1·5 miljn. w 1928 r. na zł 5·5 miljn. w 1929 r. i zł 17·0 miljn. w 1930 r.

Koszty administracji w obu działach wynosiły w 1928 r. zł 3·1 miljn., w 1929 r. zł 4·3 miljn. i w 1930 r. zł 5·0 miljn. W stosunku do przypisu składek wynosiły one w 1930 r. w dziale emerytalnym 4·6% i w dziale bezrobocia 6·2%.

Ubezpieczeniu od wypadków podlegały w 1926 r. 2 768 982 osoby, w następnych latach liczba ta wzrastała, osiągając maksimum w 1929 r. (3 832 557), poczem w 1930 r. lekko obniżyła się — do 3 722 014.

Opłaty za ubezpieczenie zwiększały się z zł 35·0 miljn. w 1926 r. do zł 55·6 miljn. w 1929 r., a w 1930 r. obniżyły się do zł 54·1 miljn. Zniżka w 1930 r. sumy opłat była spowodowana tylko spadkiem liczby ubezpieczonych, bo przeciętna składka w 1930 r. zwiększyła się w stosunku do 1929 r. — choć minimalnie tylko, bo z zł 14·51 na zł 14·52.

Wydatki na świadczenia wzrastały nieprzerwanie przez całe 5-letnie 1926 ÷ 1930, mianowicie z zł 16·9 miljn. w 1926 r. do zł 36·5 miljn. w 1930 r.

Koszty administracji z zł 3·3 miljn. w 1926 r., co stanowiło 9·5% składek, podwoiły się do 1930 r., mianowicie, do zł 6·8 miljn., co wynosiło już 12·5% składek.

Zabezpieczenie robotników na wypadek bezrobocia obejmowało w 1926 r. 573 171 robotników, do 1929 r. wzrastało do 1 004 913, a w 1930 r. liczba zabezpieczonych po raz pierwszy spadła — do 931 901, czyli mniej więcej do poziomu z 1928 r.

Wkładki na zabezpieczenie w okresie 1926 ÷ 1929 zwiększały się z zł 15·9 miljn. do zł 34·1 miljn., poczem w 1930 r. obniżyły się do zł 32·0 miljn., przyczem przeciętna roczna wkładka w 1930 r. jeszcze zwiększyła się (z zł 33·89 w 1929 r. do zł 34·30 w 1930 r.).

Wydatki na świadczenia w okresie wyraźnie dobrej konjunktury 1926 ÷ 1928 były mniej więcej ustabilizowane, wynosząc zł 18·9 miljn. w 1926 r. i zł 20·7 miljn. w 1928 r., poczem zaczęła gwałtownie rosnać — do zł 49·8 miljn. w 1929 r. i zł 104·5 miljn. w 1930 r. W 1930 r. stanowiły one 217·8% przypisu wkładek.

Koszty administracyjne wynosiły w 1927 r. tylko zł 2·4 miljn., t. j. 9·3% przypisu wkładek, a do 1930 r. podniosły się do zł 9·1 miljn., t. j. do 18·9% przypisu wkładek.

Biorąc pod uwagę wszystkie omówione wyżej rodzaje ubezpieczeń, widzimy, że ogólne ich dochody wynosiły w 1928 r. zł 558·3 miljn., w 1929 r. podniosły się jeszcze do zł 649·6 miljn., a w 1930 r. już lekko spadły — do zł 647·1 miljn. W 1926 r. suma dochodów zł 304·2 miljn. nie uwzględnia ubezpieczenia inwalidzko-starczego kolejarzy i górników małopolskich oraz powstałego później ubezpieczenia pracowników umysłowych z wyjątkiem pensyjnego w województwach południowych i zachodnich. W 1927 r. ogólna suma dochodów stanowiła zł 414·4 miljn., nie uwzględniając — tak samo jak w 1926 r. — nieistniejącego jeszcze i w tym roku ubezpieczenia emerytalnego i na wypadek braku pracy pracowników umysłowych.

Nadwyżka dochodów nad wydatkami wszystkich ubezpieczeń wyniosła w 1930 r. tylko zł 45·4 miljn., gdyż obok nadwyżek zjawiały się poważne niedobory w sumie mianowicie zł 76·3 miljn. (zabezpieczenie robotników od bezrobocia zł 64·6 miljn., kasy chorych — bez G. Śląska — zł 11·2 miljn.). W sumie nadwyżek dochodów $\frac{2}{3}$ (zł 84·2 miljn.) stanowiły nadwyżki emerytalnego działu ubezpieczenia pracowników umysłowych.

W sumie aktywów wzrastała ciągle pozycja zaległych składek, które w 1930 r. we wszystkich ubezpieczeniach (bez ubezpieczenia inwalidzkiego ogólnego na ziemiach zachodnich oraz dodatkowego kolejarzy) wynosiły bardzo poważną sumę zł 191·5 miljn.

Nadwyżka aktywów nad pasywami, czyli czysty majątek ubezpieczeń wzrastał szybko, wynosząc w 1928 r. zł 471·7 miljn., a w 1930 r. zł 716·8 miljn., choć w tym roku ubezpieczenie od bezrobocia wykazało już nadwyżkę pasywów — w kwocie zł 27·2 miljn. Najpoważniejszy majątek posiadają Z. U. P. U. dział emerytalny — w kwocie zł 304·8 miljn. oraz kasy chorych — zł 168·7 miljn., wreszcie ubezpieczenia od wypadków — zł 120·1 miljn.

Lokata kapitałów w ubezpieczeniach (poza rezerwami kaso wemi) znajduje się przedewszystkiem w nieruchomościach — w 1930 r. zł 155·3 miljn., dalej w papierach wartościowych — w 1930 r. zł 149·8 miljn., wreszcie w pożyczkach hipotecznych — w 1930 r. zł 86·2 miljn.

Z MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

NOWY PODSEKRETARZ STANU. — Pan Prezydent Rzeczypospolitej mianował P. Rogera Raczynskiego, dotychczasowego Wojewodę Poznańskiego, Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych. Pan Wiceminister Raczynski w dn. 4 b. m. objął urządowanie w Ministerstwie.

OD REDAKCJI

Redaktor Naczelny naszego tygodnika, P. Czesław Peche, wyjechał dn. 8 b. m. na urlop wypoczynkowy

GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ

HUTNICZTWO ŻELAZNE

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICZTWA ŻELAZNEGO W LIPCU 1934 R. przedstawiała się — według danych tymczasowych — jak następuje (w tonnach):

	Lipiec 1934	Czerwiec 1934	Lipiec 1933
Surówka	36 244	33 224	30 690
Stal	76 302	78 752	73 782
Wytwory walcow.	59 043	60 486	57 659
Rury	4 769	5 434	5 490

Jak widać z powyższych liczb, w lipcu wzrosła w stosunku do czerwca wytwórczość surówki, podczas gdy w innych działach nastąpiło nieznaczne zmniejszenie. W porównaniu z poziomem w lipcu r. ub. poziom wytwórczości w lipcu r. b. był wyższy we wszystkich działach, z wyjątkiem jedynie rur. Procentowo

wytwórczość surówki wzrosła w lipcu w porównaniu z czerwcem o 4·8%, natomiast zmniejszyła się wytwórczość stali o 3·1%, wytworów walcowniczych o 2·4% i rur o 12·2%. W porównaniu z lipcem 1933 r. zmniejszyła się w lipcu r. b. jedynie wytwórczość rur — o 15·1%, natomiast wytwórczość surówki wykazała poważny wzrost — o 18%, a w mniejszym stopniu zwiększyła wytwórczość stali — o 3·4% i wytworów walcowniczych — o 2·4%.

KOPALNICTWO RUD ŻELAZNYCH W MARCU I KWIETNIU 1934 R.

— Poprawa w kopalnictwie, jaka nastąpiła w pierwszych miesiącach r. b., utrzymywała się w ciągu marca i kwietnia, przyczem kwiecień przyniósł znaczną wyżkę wydobycia i wyrównał spadek, jaki nastąpił w lutym i w marcu. Z wiosną zaczęła się lepsza konjunktura dla kopalnictwa rud, ale pomimo to warunki działalności kopalnictwa rud pozostają nadal ciężkie — wobec konkurencji rud zagranicznych, a zwłaszcza rosyjskich. Występuje tu bowiem nie tylko konkurencja jakości rudy i jej opłacalności gospodarczej, lecz jednocześnie fakt umow-

nego zaopatrywania się naszych hut w znaczne ilości rudy sowieckiej, jako kompensaty za otrzymywane zamówienia dla hut. Studja i próby w kierunku większego spożycia surówki w piecach martenowskich i uniezależnienia się w ten sposób od zagranicznego żelastwa są ciągle prowadzone, jednakże różnica cen między surówką i starem żelastwem jest ciągle zbyt wielka, ażeby można było oczekiwać poważniejszego zastąpienia żelastwa przez surówkę.

Wzrost wydobycia rud zaznaczył się głównie w kwietniu; w porównaniu z odpowiednimi miesiącami r. ub. wydobycie tegoroczne było o ok. 40% większe.

Liczbowo wydobycie rud przedstawiało się, jak następuje (w tonnach):

	Okręgi górnicze:				Liczba robotników
	często- chowski	radom- ski	dąb- rowski	Ogółem	
1933 — przec. mies.	11 279	1 672	61	13 012	1 156
IV kwart. 1933 " "	12 773	1 689	47	14 509	1 305
Styczeń 1934	14 130	3 358	—	17 488	1 421
Luty . . . . . "	12 756	1 285	195	14 236	1 298
Marzec . . . . . "	11 855	1 247	542	13 644	1 217
Kwiecień . . . . . "	15 018	1 613	558	17 189	1 519
Styczeń ÷ kwiec. " "	53 759	7 503	1 295	62 557	—
" " 1933	37 947	4 237	140	42 324	—

Poza rudą, otrzymywaną z normalnego wydobycia kopalń, otrzymywano jeszcze rudę z dawnych hałd; otrzymywały ją 2 kopalnie w łącznej ilości w marcu 612 t i w kwietniu 521 t; ogółem od początku roku uzyskano rudy tej 3 143 t—wobec 886 t w tychże miesiącach r. ub.

Ogólne normalne wydobycie rudy w porównaniu z lutym wykazało w marcu zmniejszenie o 592 t, t. j. o 4,5%, natomiast w kwietniu wzrosło o 2 953 t (20,7%). Porównanie wydobycia pierwszych 4 miesięcy r. b. z analogicznym okresem r. ub. wykazuje wzrost w r. b. o 20 233 t (48,1%). Do wzrostu tego przyczyniły się wszystkie okręgi, dając zwyki: częstochowski 15 812 t (41,6%), radomski 3 266 t (7,8%) i dąbrowski 1 155 t (przeszło 9-krotnie). Udział poszczególnych okręgów w 4-miesięcznym wydobyciu wynosił: częstochowski 85,9%, radomski 12% i dąbrowski 2,1%.

Liczba kopalń uruchomionych i dających wydobycie zwiększyła się w marcu i w kwietniu z 8 do 10. Zostały uruchomione w marcu 3 nowe kopalnie (1 w okr. dąbrowskim i 2 w okr. radomskim), natomiast 1 kopalnia w okręgu radomskim zawiesiła ruch. W kwietniu działały te same kopalnie, co i w marcu. Pewne polepszenie się konjunktury dla kopalń — dzięki podniesieniu się wytwórczości wielkopiecовой — niezłocznie odbiło się echem wśród przemysłowców rudnych, tak że już w miesiącach sprawozdawczych zaczęły się przygotowania do uruchomienia dalszych kopalń, z których 3 zostały w okręgu dąbrowskim zgłoszone w czerwcu.

Zapasy rudy w końcu kwietnia wykazywały poziom nieco niższy niż w lutym, gdyż spadły w ciągu tych 2 miesięcy z 45 594 t do 40 449 t, t. j. o 13%. W tej ilości zapas rudy ilastej surowej, przygotowanej do prażenia, zmniejszył się z 8 926 t do 8 247 t, zapas zaś rudv. przygotowanej do wielkiego pieca, znajdującej się na kopalniach, spadł z 29 281 t do 24 550 t, w czem było rudy ilastej prażonej 14 908 t i rudy brunatnej 9 642 t. Pozatem huty miały na składach rudy gotowej do wielkiego pieca 7 652 t wobec 9 071 t w lutym.

Ogólna liczba robotników spadła w marcu z 1 298 do 1 217, t. j. o 6,2%, natomiast w kwietniu podniosła się do 1 519, t. j. o 16,3%. W końcu kwietnia 1933 r. pracowało 1 043 robotników. Z ogólnej liczby robotników pracowało w marcu i kwietniu: w okr. częstochowskim 893 i 1 131, w okr. radomskim 316 i 379 i w dąbrowskim 8 i 9. Przeciętny zarobek na dniówkę bez potraczeń w okr. częstochowskim wynosił w marcu i kwietniu: dla ogółu robotników zł 4,59 i 4,38, dla wykwalifikowanych górników na dole zł 5,60 i 4,86, dla wykwalifikowanych robotników na górze zł 4,68 i 4,83, oraz dla niewykwalifikowanych na górze zł 4,09 i 4,19. Przeciętny miesięczny zarobek obniżył się dosyć znacznie spowodu okresu świąt wielkanocnych, w czasie których praca ulega zmniejszeniu; w marcu i kwietniu zarobki te wynosiły: dla ogółu zł 105 i 97, dla górników zł 119 i 106, dla wykwalifikowanych na górze zł 114 i 113 i dla niewykwalifikowanych zł 94 i 94. Przeciętny więc zarobek miesięczny robotnika w porównaniu do lutego zmniejszył się o 14% i 19,5%.

Wydatność pracy robotnika podana jest (w tonnach miesięcznie i dziennie) w poniższym zestawieniu, przyczem w obliczeniu tem wzięci zostali tylko robotnicy, pracujący w kopalniach, mających wydobycie:

	Liczba robotników w kop. z wydob.	Wydobycie na 1 robotn.:	
		miesięcznie	dziennie
Listopad 1933	1 185	13,72	0,548
Grudzień " "	1 171	10,22	0,445
Styczeń 1934	1 266	13,70	0,548
Luty " "	1 123	12,65	0,550
Marzec " "	1 045	13,05	0,522
Kwiecień " "	1 373	12,50	0,544

Jak widać więc, wydajność utrzymywała się w marcu i kwietniu na poziomie nieco niższym niż w poprzednich miesiącach (prawdopodobnie pod wpływem świąt wielkanocnych), w kwietniu jednak było już znaczną poprawę. Wydajność dzienna w marcu i kwietniu r. ub. wynosiła 0,522 i 0,496, w marcu r. b. była więc identycznie ta sama, natomiast w kwietniu r. b. poprawiła się o 9,7%.

Przywóz rudy utrzymywał się w obu miesiącach sprawozdawczych na poziomie cokolwiek wyższym niż w lutym. Przywóz rudy manganowej był bardzo nieznaczny. Wywozu właściwej rudy nie było zupełnie, wywożono jedynie trochę szlak fosforowych, dla naszego hutnictwa nieprzydatnych, oraz rudę darniową.

Liczbowo przywóz i wywóz rud i szlak przedstawiał się następująco (w tonnach):

	Przywóz z zagran.:			Wywóz rudy i szlak
	rudy żelaznej	materiał. zawieraj. żelazo	rudy manganowej	
1933 — przec. mies.	4 584	1 663	652	104
IV kwart. 1933 " "	17 291	2 229	3 602	—
Styczeń 1934	17 656	2 821	10 846	1 151
Luty " "	4 086	619	1 016	285
Marzec " "	6 324	2 549	162	1 720
Kwiecień " "	5 851	4 064	134	1 571
Stycz. ÷ kwiec. 1934	33 913	10 053	12 158	4 727
" " 1933	12 705	11 554	6 061	929

W ciągu pierwszych 4 miesięcy r. b. w porównaniu z tymże okresem r. ub. przywóz wzmógł się znacznie, gdyż o 21 208 t, t. j. przeszło 2½ raza. Natomiast przywóz innych materiałów żelaznych wykazał zniżkę o 13%. Przywóz rudy manganowej wykazał tylko bardzo nieznaczne ilości, gdyż ruda sowiecka, która stanowi 1/3 część naszego przywozu, w miesiącach sprawozdawczych nie przychodziła zupełnie. Pomimo to jednak przywóz jej w ciągu 4 miesięcy r. b. był przeszło 5-krotnie większy niż w r. ub.

Ceny wewnętrzne rudy pozostawały bez zmian, natomiast ceny rud zagranicznych zaczęły wykazywać tendencję wzrostową.

HUTNICTWO ŻELAZNE W MARCU I KWIECIEŃ 1934 R. — Poprawa w hutnictwie żelaznym doznała w miesiącach sprawozdawczych wzmocnienia. Wzrosła wytwórczość i wzrósł zbył. Wzrost wytwórczości w porównaniu z lutym wyniósł ok. 18% w marcu i ok. 25% w kwietniu. Rury wykazały specjalnie duże zwiększenie — gdyż ok. 85% w marcu i ok. 100% w kwietniu. Rynek prywatny polepszył się i wykazywał nadal tendencję ku wzrostowi. Od połowy kwietnia przeprowadzona została przez Syndykat Polskich Hut Żelaznych kompletna reforma zasad sprzedaży¹⁾, która okazała się zupełnie celową, gdyż spowodowała obniżenie się ceny żelaza dla konsumenta o ok. 5%. Stosunki na rynku żelaznym weszły w fazę konsolidacji.

Wytwórczość wszystkich zasadniczych działów wykazała w marcu i kwietniu wzrost. W dotychczasowych sprawozdaniach wskaźnik wytwórczości hutniczej brany był w stosunku do 1913 r. Ponieważ jednak zdolność wytwórcza naszych hut od tego czasu bardzo się zmieniła, racjonalniej wydaje się za punkt wyjścia brać rok największej wytwórczości powojennej, t. j. 1928 r. W ten sposób wskaźnik wytwórczości głównych działów przedstawiać się będzie, jak następuje (przeciętna miesięczna wytwórczość 1928 r. = 100):

	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień
Wielkie piece	48,7	46,2	52,0	57,3
Stalownie	56,2	47,5	57,9	62,8
Walcownie	48,9	50,0	59,1	61,5

¹⁾ Szczegóły — patrz zesz. 17, str. 517 i 24, str. 741.

W liczbach absolutnych w y t w ó r c z o ś ć hut żelaznych w ich zasadniczych działach przedstawiała się, jak następuje (w tonnach):

	Su- rówka	Stal zlewna	Wytw. walcow- niane	Rury	Liczba robotn.
a) w województwie kieleckim					
1933 — przecięt. mies.	5 544	20 559	15 468	1 433	10 632
IV kwart. 1933 — "	3 694	21 235	15 105	1 408	10 885
Styczeń 1934	5 361	21 256	12 148	1 118	10 600
Luty "	6 129	13 250	12 543	1 363	11 105
Marzec "	3 062	20 890	17 461	1 528	10 429
Kwiecień "	4 324	23 096	18 081	1 866	10 550
Styczeń ÷ kwiecień 1934 .	18 876	78 492	60 233	5 875	—
" " 1933	24 622	72 015	55 479	5 157	—
b) w województwie śląskim					
1933 — przecięt. mies.	19 925	48 843	33 673	2 432	17 961
IV kwart. 1933 — "	20 703	43 975	31 193	2 714	18 461
Styczeń 1934	22 412	45 902	30 472	2 624	18 325
Luty "	20 111	43 653	30 626	1 388	18 776
Marzec "	26 566	48 280	33 634	3 548	19 294
Kwiecień "	28 356	52 174	35 539	3 669	19 896
Styczeń ÷ kwiecień 1934 .	97 445	190 009	130 271	11 229	—
" " 1933	68 197	170 597	115 431	6 443	—
c) ogółem w Polsce					
1933 — przecięt. mies.	25 469	69 402	49 330	3 865	28 644
IV kwart. 1933 "	24 407	65 210	46 387	4 122	29 359
Styczeń 1934	27 773	67 158	42 620	3 742	28 938
Luty "	26 240	56 903	43 631	2 571	29 980
Marzec "	29 628	69 170	51 599	5 076	29 736
Kwiecień "	32 680	75 270	53 620	5 535	30 459
Styczeń ÷ kwiecień 1934 .	116 321	268 501	191 470	17 104	—
" " 1933	92 819	242 612	171 683	11 600	—

Małopolska huta „Kraków” prowadziła swoją walcownię tylko w marcu, dając 504 t żelaza walcowanego (od początku roku 966 t). Zatrudnionych było w marcu 105 robotników, jednakże jeszcze w marcu byli zwolnieni — tak, że pozostali tylko niezbędni w liczbie 13.

W dziale surówki wytwórczość wykazuje znaczne zwiększenie — zarówno w poszczególnych miesiącach, jak i w całym okresie 4 miesięcy w porównaniu z r. ub. Wzrost ten nastąpił jednak wyłącznie na Górnym Śląsku, gdyż huty b. Kongresówki zmniejszyły swoją produkcję spowodowaną chwilowego zatrzymaniem wielkiego pieca w Katarzynie i przytłumienia w Hucie Bankowej. Zmiany w rozmiarach produkcji surówki przedstawia następujące zestawienie:

	Luty	Marzec	Kwie- cień	Styczeń ÷ kwiecień: 1933	1934
B. Kongresówka	100	49.0	70.5	100	76.5
Górny Śląsk	100	132.1	141.0	100	142.8
Ogółem w Polsce	100	112.9	124.5	100	125.4

Udział obu dzielnic w wytwórczości 4-miesięcznej wynosił: b. Kongresówki 16.3% i Górnego Śląska 83.7%. W ciągu sprawozdawczych miesięcy pracowało po 9 wielkich pieców (w lutym 8), dając w sumie 232 i 246 pieco-dni, w czym Górny Śląsk przy 7 wielkich piecach wyrobił 208 i 209 pieco-dni. W tychże miesiącach 1933 r. pracowało 7 i 8 wielkich pieców, dając 214 i 215 pieco-dni.

Ogólny zbył surówki (bez spożycia własnego) wykazał znaczne powiększenie, szczególnie duży był zbył zagranicę w marcu; jest to ferromangan, który musimy wywozić ze względu na konieczność brania przez nasze huty rudy manganowej w większych ilościach, niż nam potrzeba. Liczbowo zbył surówki przedstawiał się jak następuje (w tonnach):

		Z b y t:			Spoż. własne
		w kraju	zagranicę	razem	
Styczeń	1934	5 428	913	6 341	24 883
Luty	"	4 778	370	5 148	19 824
Marzec	"	7 115	2 956	10 071	29 957
Kwiecień	"	7 766	519	8 285	29 105
Styczeń ÷ kwiecień "	"	25 087	4 758	29 845	103 769
" " 1933	"	22 887	75	22 964	79 519

W ciągu pierwszych 4 miesięcy w r. b. w stosunku do r. ub. zbył ogólny wzrósł o 30%, z czego zbył krajowy o 9.6%.

Zapasy surówki zmniejszyły się w ciągu sprawozdawczych miesięcy z 6 949 t do 48 253 t.

W dziale stalowni ogólna wytwórczość wzrosła w porównaniu do lutego w marcu o 21.6% i w kwietniu o 32.3%. Rów-

nież w porównaniu do r. ub. wytwórczość w r. b. w ciągu 4 miesięcy podniosła się. Zmiany w rozmiarach wytwórczości ilustruje następujące zestawienie:

	Luty	Marzec	Kwie- cień	Styczeń ÷ kwiecień: 1933	1934
B. Kongresówka	100	157.5	174.2	100	109.0
Górny Śląsk	100	110.6	119.5	100	111.4
Ogółem w Polsce	100	121.6	132.3	100	110.7

Udział dzielnic w ogólnej 4-miesięcznej wytwórczości wynosił: b. Kongresówki 29.2% i Górnego Śląska 70.8%. Ogólna liczba pracujących pieców martenowskich wynosiła w marcu 18 z 477 pieco-dniami i w kwietniu 22 z 495 pieco-dniami, z tego w b. Kongresówce pracowało 7 i 8 pieców, dając 173 i 199 pieco-dni i na Górnym Śląsku 11 i 14 pieców z 304 i 296 pieco-dniami. W tychże miesiącach w r. ub. pracowało 18 i 20 pieców, dając 468 i 487 pieco-dni, z czego na Górny Śląsk przypadło po 11 pieców z 311 i 288 pieco-dniami. Pieców elektrycznych pracowało 7 i 10 ze 162 i 178 pieco-dniami, z tego na G. Śląsk przypadło 5 i 6 pieców ze 117 i 96 pieco-dniami. Zapasy stali obniżyły się o 7 132 t do 23 645 tonn.

W dziale walcowni ogólna wytwórczość podniosła się w stosunku do lutego w marcu o 18.3% i w kwietniu o 22.9%. Wskaźniki wytwórczości walcowniczej w stosunku do lutego r. b. i do okresu 4 miesięcy 1933 r. przedstawiały się następująco:

	Luty	Marzec	Kwiecień	Styczeń ÷ kwiecień: 1933	1934
B. Kongresówka	100	139.2	143.3	100	108.6
Górny Śląsk	100	109.8	116.0	100	112.8
Ogółem w Polsce	100	118.3	122.9	100	111.5

Udział w 4-miesięcznej wytwórczości poszczególnych dzielnic wynosił: b. Kongresówki 31.5%, Małopolski 0.5% i Górnego Śląska 68.0%.

Ogólny zbył wytworów walcowniczych wraz z półwytworem, jednak bez spożycia własnego, podniósł się w porównaniu do lutego; w marcu o 49.3%, w kwietniu zaś o 29%. Spadek zbytu w kwietniu w stosunku do marca nastąpił wskutek niżki wywozu, choć stan zamówień zagranicznych nie przedstawiał się źle. W okresie 4-miesięcznym zwiększył się w r. b. zbył krajowy o 9.6% i zagraniczny o 25.8%. Spożycie własne wykazało nieznaczne zwiększenie. Liczbowo zbył przedstawiał się, jak następuje (w tonnach):

		Z b y t:			Spoż. własne
		w kraju	zagranicę	razem	
Styczeń	1934	22 655	22 082	44 737	11 349
Luty	"	27 421	14 089	41 510	10 643
Marzec	"	40 026	21 907	61 933	12 514
Kwiecień	"	38 914	14 660	53 574	13 773
Styczeń ÷ kwiecień "	"	129 016	72 738	201 754	48 279
" " 1933	"	117 699	57 809	175 508	34 253

Zapasy wytworów walcowniczych utrzymały się prawie bez zmiany na poziomie z końca lutego, wynosząc 57 754 t.

Dział rur wykazał dużo większe polepszenie niż inne działy — zarówno w wytwórczości, jak i w zbycie. Wytwórczość wzrosła w porównaniu do lutego; w marcu o 84.5% i w kwietniu o 101%. Również i wytwórczość 4-miesięczna w r. b. w porównaniu do r. ub. wykazała wzrost o 47.5%. Zmiany poziomu wytwórczości były następujące:

	Luty	Marzec	Kwiecień	Styczeń ÷ kwiecień: 1933	1934
B. Kongresówka	100	110.1	138.6	100	113.9
Górny Śląsk	100	256.0	264.0	100	174.3
Ogółem w Polsce	100	184.5	201.0	100	147.5

Udział poszczególnych dzielnic w wytwórczości wynosił: b. Kongresówki 34.3% i Górnego Śląska 65.7%.

Ogólny zbył rur wykazał duże polepszenie, gdyż w porównaniu do lutego podniósł się; w marcu o 105% i w kwietniu o 96%; zbył w ciągu 4 miesięcy był w r. b. większy niż w r. ub. o 57%. Do zwiększenia zbytu przyczynił się głównie wywóz, jednakże i zbył krajowy zrobił duże postępy. Liczbowo zbył przedstawiał się, jak następuje (w tonnach):

		Z b y t:			Spożycie własne
		w kraju	zagranicę	razem	
Styczeń	1934	1 153	3 061	4 214	20
Luty	"	799	1 844	2 643	20
Marzec	"	1 258	4 178	5 436	34
Kwiecień	"	1 698	3 486	5 184	27
Styczeń ÷ kwiecień "	"	4 908	12 569	17 477	101
" " 1933	"	3 170	7 975	11 145	120

Zapasy rur w ciągu sprawozdawczych miesięcy obniżyły się zaledwie o 38 t, wynosząc w końcu kwietnia 2931 t.

Liczba robotników, zatrudnionych w hutach żelaznych, w porównaniu z lutym zmniejszyła się w marcu o 244, t. j. o 0,8%, natomiast w kwietniu wzrosła o 479, t. j. o 1,6%. W kwietniu 1933 r. zatrudnionych było 28 531 robotników. Z ogólnej liczby robotników w końcu kwietnia r. b. pracowało w b. Kongresówce 34,6% i na Górnym Śląsku 65,4%. Liczba „świętówek” w hutach górnośląskich zmniejszyła się z 33 361 w lutym do 27 135 w marcu i 20 272 w kwietniu; w stosunku do ilości dniówek, jakie winny były być przepracowane, świętówki wynosiły w marcu 5,3% i w kwietniu 4,2%. Zarobki robotnicze na G. Śląsku wynosiły na dzień: przeciętnie dla całej załogi zł 11,20, dla robotnika wykwalifikowanego zł 12,50 i dla niewykwalifikowanego zł 10,40; przeciętne miesięczne zarobki wynosiły odpowiednio ok. zł 290, 310 i 240.

Stan z a m ó w i e ń krajowych wykazywał w miesiącach sprawozdawczych poprawę. Według danych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych zamówienia wynosiły (w tonnach; bez surówki, rur i zamówień zagranicznych):

	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień
Rządowe	883	19 619	1 717	3 774
Prywatne	8 582	10 119	12 493	15 798
Razem:	9 465	29 738	14 210	19 572

W prywatnych było:

zamówień handlu	5 092	5 329	8 634	9 006
„ przemysłu	3 490	4 790	3 859	6 792

Jak widać z tego zestawienia, zamówienia prywatne wykazują stopniowy wzrost, jednakże poziom ich ciągle pozostaje niski; w porównaniu z lutym wzrost zamówień wyniósł: w marcu 23,2% i w kwietniu 56%. W zamówieniach prywatnych główną rolę odgrywa handel, w kwietniu jednak zamówienia przemysłu znacznie się podniosły (przemysły, związane z budownictwem, a częściowo i maszyn rolnych). Największy zbył, gdyż ok. 40% miało żelazo sztabowe, następnie blacha cienka dla ocynkowni i drut dla fabryk przetwórczych.

Dostawa materiałów surowych szła normalnie. Spżycie przez huty tworzyw w marcu i w kwietniu przedstawiało się, jak następuje (w tonnach): rudy do wielkich pieców 33 679 i 38 008; innych tworzyw, zawierających żelazo, 11 291 i 11 338; koksu dla wielkich pieców 33 939 i 35 081, w czem koksu zagranicznego 126 i 74; węgla dla wszystkich potrzeb — z wyjątkiem koksowni — 96 693 i 85 523; żelastwa dla wielkich pieców i martenowskich 49 585 i 55 524, w tem żelastwa własnego 16 620 i 15 392; wreszcie rudy manganowej 7 624 i 4 850.

Obrót zagraniczny wytworami hutnictwa żelaznego wraz z obrotem uszlachetniającym podany jest w poniższym zestawieniu (w tonnach i tys. zł). Liczby wywozu zestawione są na podstawie danych Dep. Gór.-Hutn. Min. Przem. i Handlu liczby przywozu i wartość — na podstawie danych Gl. Urz. Stat.:

	Marzec 1934		Kwiecień 1934		Kwiecień 1933	
	tonn	tys. zł	tonn	tys. zł	tonn	tys. zł
Surówka	2 956	505	519	86	30	8
wszelka	258	193	201	160	570	207
Półwytwór walc. żelazny i stalowy	—	—	—	—	1 268	294
	1 090	248	404	91	853	152
Żelazo i stal walc. (oprócz niż. wymien.)	10 178	2 370	8 497	2 010	10 105	2 200
	133	163	100	97	260	152
Szyny wszel. wraz z akces.	8 069	1 675	3 401	754	2 477	585
Blacha żel. i stalowa	3 656	1 252	2 762	1 108	2 546	950
	194	89	58	39	129	41
Rury żelazne i stalowe	4 176	2 000	3 487	2 265	2 402	1 138
	93	73	113	92	7	15
Razem	29 035	7 802	18 666	6 223	18 828	5 175
	1 768	766	876	479	1 819	567

Poza wymienionymi wytworami huty wywoziły jeszcze wytwory dalszej obróbki w ilości: w marcu 335 t i w kwietniu 344 t o wartości ok. zł 165 tys. i 180 tys. Wywóz do Z. S. R. R. wyniósł w marcu 10 143 t i w kwietniu 6 942 t, co w stosunku do całego wywozu stanowiło 35% i 37,2%. W ciągu 4 pierwszych miesięcy r. b. wywieziono 89 874 t wartości zł 26 663 tys. —

w: bec 65 613 t wartości zł 19 048 tys. w tychże miesiącach r. ub tegoroczny wywóz był więc większy wagowo o 37%, wartościowo o 37,5%.

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

W SPRAWIE STANDARYZACJI EKSPORTU BERETÓW. — Stały rozwój eksportu beretów przy jednoczesnej ostryżającej się szkodliwej konkurencji wysunął konieczność unormowania tego wywozu¹⁾. W tym kierunku szły wysiłki zarówno eksporterów, jak i samorządu gospodarczego. Chodziło, mianowicie, o likwidację dzikiej konkurencji eksporterów, obniżającej ceny i jakość towaru, co w dalszej konsekwencji mogło podważyć podstawy korzystnie zapowiadającego się wywozu. Wysłunięto w dziedzinie unormowania tych stosunków cały szereg projektów, idących w kierunku ujednostajnienia i polepszenia produkcji beretów oraz uregulowania eksportu. Standaryzacja produkcji napotyka jednak na poważne trudności ze względu na silne rozdrobnienie wytwórczości, skoncentrowanej w dość dużej części w rękach chałupników. To rozdrobnienie utrudnia również ustalenie najwłaściwszej formy organizacji eksportu, która umożliwiłaby wyeliminowanie z rynku firm słabych finansowo i niezwiązanych ściślej z eksportem beretów, które to firmy podjęły ostatnio akcję wywozową z uwagi na pomoc finansową, uzyskiwaną przy tym eksporcie. Te firmy, niemające nic wspólnego z przemysłem dzianym, eksportowały, zwłaszcza na rynek angielski, towar bardzo lekki, tani, a znacznie gorszy od beretów, wywożonych przez firmy, trudniące się stale tym eksportem.

Na skutek porozumienia, osiągniętego przez Związek Eksporterów Beretów oraz zainteresowane izby przemysłowo-handlowe, ustalony został projekt norm standaryzacyjnych, które obowiązywałyby przy tym eksporcie.

Opinia samorządu gospodarczego, przedstawiona Min. Przem. i Handlu, podkreśla konieczność wprowadzenia norm standaryzacyjnych, które, nie grożąc zmniejszeniem wywozu, udrogowałyby sytuację w eksporcie beretów, eliminując od eksportu firmy, nie wspólnego z tą branżą niemające, której utrudniają zbył na rynkach zagranicznych firmom, pracującym na właściwych zasadach handlowych.

W pierwszym rzędzie należałoby — według projektu — ograniczyć eksport beretów do firm, które posiadają świadectwa przemysłowe I i II kat. handlowej lub I—VII kat. przemysłowej (wykupione dla wyrobu lub handlu beretami) oraz prowadzą prawidłowe księgi handlowe.

Berety, przeznaczone na eksport, miałyby być wykonywane wyłącznie z żywej wełny merynosowej.

Niedopuszczalny byłby eksport beretów, ważących mniej niż 35÷37 g. Ze względu na naturę techniczną mogłaby być przytem dopuszczona dla poszczególnych sztuk tolerancja in minus 5%. W ten sposób kontrola, sprawowana przez komisję standaryzacyjną względnie jej organa, nie powinna przepuścić zagranicę transportów, których waga, podzielona przez ilość sztuk, nie sięgałaby 35÷37 g, względnie w których znalazłby się choć jeden beret ważący poniżej normy.

Dla podniesienia jakości wywożonych beretów wypowiedziano się za zróżniczkowaniem stopnia udzielanych przy eksporcie ułatwień w zależności od gatunku beretów, przyczem ułatwienia eksportowe byłyby uwarunkowane zachowaniem przez eksporterów warunków standaryzacyjnych. W ten sposób zbytcezm stałoby się wprowadzenie ceł wywozowych przy eksporcie beretów, nieodpowiadających wymogom standaryzacyjnym. Kontrolę eksportu przeprowadzałaby Komisja Standaryzacyjna Eksportu Włókienniczego w Łodzi względnie jej organa.

Projekt, nakreślony powyżej, a opracowany w wyniku obrad Związku Eksporterów, zainteresowanych izb oraz Międzyizbowej Komisji do Spraw Obrotu Towarowego z Zagranicą, chce eliminować od działalności eksportowej nieodpowiedzialne firmy spekulacyjne, a w zakresie produkcji przez ustanowienie przymusu wyrobienia beretów z przędzy merynosowej chce położyć kres dotychczasowemu ujemnym zjawiskom, pozostającym w związku z produkcją beretów z przędzy regenerowanej, t. j. otrzymywanej z odpadków i szmat wełnianych, oraz przędzy szwiotowej (jakość wyrobu z takiego półfabrykatu była bardzo niska, powodując częste reklamacje odbiorców zagranicznych). Nieuzgodniona została jedynie sprawa wagi eksportowanych beretów, gdyż producenci łódzcy proponowali ustalenie wagi jednego beretu na 35 g, producenci zaś warszawscy — na 37 g.

K.

¹⁾ P. tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 27/1934, str. 835.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

UREGULOWANIE OBROTU NIEKTÓREMI NASIONAMI OLEISTEMI. — Poważnym etapem na drodze prac w zakresie realizacji programu preferencji dla krajowych surowców rolniczych jest unormowanie ostatnio obrotu niektórymi krajowymi nasionami oleistymi i stworzenie dla nich opłacalnych warunków zbytu. Narazie uregulowana została jedynie kwestja zbytu rzepaku i rzepiku. Pozostaje do załatwienia sprawa siemienia lnu i konopi, soi i ew. słonecznika.

Zaznaczyć należy, że zagadnienie zbytu rzepaku i rzepiku rozwiązane zostało w Polsce w sposób swoisty bez pierwowzorów zagranicznych i w swojej konstrukcji różni się znacznie od systemów obcych, jak np. od systemu niemieckiego „Reichsstelle”, syndykatów przywozowych czechosłowackich i t. p. Treścią systemu polskiego jest zabezpieczenie odbioru od rolników całej ilości dostarczonej przez nich nasion oleistych na zgóry ustalonych warunkach i według cen, nie niższych od pewnego minimum, zabezpieczającego opłacalność produkcji. System ten posiada charakter dobrowolnej umowy pomiędzy zainteresowanymi sferami rolniczymi, kupieckimi i przemysłem olejarskim. Możliwość jego realizacji oparta jest na niedoborze produkcji krajowych nasion oleistych w stosunku do zapotrzebowania, co istnieje właśnie w Polsce. Analizując bowiem nasz bilans handlowy, możemy stwierdzić, że import do Polski olejów i tłuszczów roślinnych i zwierzęcych oraz ich surowców wynosił przeciętnie w ciągu ubiegłych 3 lat ok. 45 tys. tonn wartości ok. zł 69 miljon., podczas gdy udział olejów z krajowych nasion w ogólnej konsumpcji tłuszczowej oceniany jest na ok. 15 tys. t rocznie wartości ok. zł 19 miljon.

Warunkami sprawnego działania omawianego systemu musi być ponadto istnienie 2 centralnych organizacji: jednej — skupiającej dostawców, drugiej — odbiorców nasion.

W dn. 6/VII r. b. zawiązana została jako organizacja dostawców nasion — Centrala Obrotu Nasionami Oleistymi, sp. z o. o. Przedmiotem przedsiębiorstwa spółki jest prowadzenie handlu i pośredniczenie w transakcjach nasionami oleistymi. Kapitał zakładowy spółki wynosi zł 32 500 i podzielony jest na 65 równych i niepodzielnych udziałów po zł 500 każdy, przyczem statut przewiduje ilość udziałów, przypadających dla każdego wspólnika. Udziałowcami Centrali są: centrale spółdzielcze rolniczo-handlowe, Centralna Kasa Spółek Rolniczych, Państwowy Bank Rolny oraz firmy kupieckie, handlujące nasionami oleistymi. Statut spółki przewiduje, że spółnikami mogą być tylko osoby prawne i spółki firmowe, przyczem zezwolenie na zbycie lub zastaw udziałów jest niemożliwe bez pisemnej zgody Rady Nadzorczej Spółki. Chroni to Centralę przed napływem do niej ew. niepożądanych elementów.

Organizacja odbioru skonstruowana została w następujący sposób: przemysł olejarski, zrzeszony w Związku Polskich Olejarni, do którego należy 39 olejarni krajowych, ustalił procentowy kontyngent zakupu nasion oleistych przez poszczególne olejarnie oraz przybliżoną ilość odbioru w liczbach bezwzględnych. Ogólna ilość zakupu rzepaku i rzepiku oceniana jest w przybliżeniu na 11 tys. tonn.

Poszczególne olejarnie zawarły z Centralą Obrotu Nasionami Oleistymi umowę, w której zobowiązały się w terminie do dn. 5/IV 1935 r. zakupić te ilości rzepaku i rzepiku, które przypadają na daną olejarnię według ustalonego kontyngentu. Gdyby zaofiarowane przez Centralę ilości przewyższyły kontyngent zasadniczy, poszczególne olejarnie zobowiązały się do zakupienia na tych samych warunkach odpowiedniego procentu kontyngentu dodatkowego. Każda olejarnia zgóry zaakceptowała wysokość i podział kontyngentu, uchwalony przez Związek Polskich Olejarni.

Ceny rzepaku i rzepiku ozimego ustalone zostały w następującej wysokości: w terminie do dn. 10/VIII zł 40 za 100 kg, od dn. 10/VIII do dn. 1/IX zł 41'20, w miesiącu wrześniu zł 42'40, w październiku zł 43'40, w listopadzie zł 44'20, w grudniu zł 44'80. Ceny rzepaku i rzepiku jarego zostały ustalone, jak następuje: za rzepak i rzepik jary, zaofiarowany w terminie do dn. 10/VIII — zł 36 za 100 kg, od dn. 10/VIII do dn. 1/IX — zł 37'08, we wrześniu — zł 38'16, w październiku — zł 39'06, w listopadzie — zł 39'78, w grudniu — zł 40'32. Ceny w województwach: lwowskim, stanisławowskim, tarnopolskim i wołyńskim — zarówno dla rzepaku i rzepiku ozimego, jak i jarego — będą o zł 2 niższe. Ceny powyższe rozumieją się franco stacja załadowawcza, przyczem przez zaofiarowanie należy rozumieć zawiadomienie olejarni, że towar może być sprzedany i jest gotów do załadowania.

Spory co do jakości towarów oraz w związku z tem co do wysokości ew. bonifikaty na cenę wskutek niższej wartości towaru rozstrzyga arbitraż giełdy, właściwej dla sprzedawcy. W wypadku, gdy arbitraż giełdy nie uwzględni zarzutów olejarni co do jakości towarów, olejarnia niezwłocznie płaci pozostałą część ceny, wraz z odsetkami za zwłokę w stosunku 1% miesięcznie od dnia rozstrzygnięcia arbitrażu.

Sposób zapłaty za towar będzie następujący: 85% ceny płatne natychmiast po przedstawieniu listu przewozowego, pozostałe 15% płatne najdalej w ciągu 2 dni po nadejściu towaru do stacji odbiorczej i odbioru przez olejarnię.

W razie niezakupienia przez olejarnię zaofiarowanego przez Centralę towaru, Centrala otrzyma odszkodowanie, odpowiadające różnicy ceny towaru niezakupionego, a ceny, osiągniętej przez Centralę przy sprzedaży towaru. Na zabezpieczenie odszkodowania, jakie może się należeć Centrali na skutek wszelkich szkód i strat, jakie Centrala mogłaby ponieść na skutek niedotrzymania jakiegokolwiek bądź warunku umowy, olejarnia składa weksel kaucyjny, który będzie zdeponowany w Państwowym Banku Rolnym. Weksel ten może być odebrany z Banku przez Centralę, wystawiony i zdyskontowany na skutek orzeczenia sądu polubownego, o czym będzie mowa niżej, i to w wypadku, gdyby sąd polubowny orzekł, że olejarnia winna jest zapłacić Centrali jakiegokolwiek odszkodowanie.

Wszelkie spory, jakie mogą wyniknąć z umowy pomiędzy Centralą Obrotu Nasionami Oleistymi a przedsiębiorstwem olejarskim, będą poddane orzeczeniu sądu polubownego w Warszawie, który będzie się składał z 2 arbitrow i superarbitra. Jednego arbitra wyznaczy Związek Przemysłu Chemicznego, jednego — Związek Stowarzyszeń Producentów Nasion Oleistych. Superarbitra wyznaczy Minister Przemysłu i Handlu wspólnie z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

Centrala wspólnie z delegatem Związku Polskich Olejarni ma możność wglądu do wszelkich ksiąg towarowych poszczególnych olejarni.

Wyżej przedstawiona umowa zdaje się dawać pełną gwarancję wykonania jej warunków przez obie strony.

W celu zorganizowania stałej współpracy przemysłu olejarskiego i rolnictwa oraz w celu wprowadzenia w życie na stałe warunków zapewnienia zbytu krajowych nasion oleistych — Ministrowie: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych mają zamiar powołać do życia specjalną komisję porozumiewawczą, złożoną z delegatów zainteresowanych sfer rolniczych oraz sfer kupieckich i przemysłowych. Komisja porozumiewawcza miałaby za zadanie określać wysokość zapotrzebowania nasion oleistych dla przemysłu przetwórczego oraz możność zaspokajania tego zapotrzebowania przez nasiona krajowe, określać wysokość zapotrzebowania makuchów oraz możność

pokrycia przez produkcję krajową, przedstawiać wnioski w sprawie wysokości kontyngentów przywozowych na zagraniczne nasiona oleiste i makuchy, ustalać cenę wytyczną krajowych nasion oleistych oraz zasadnicze warunki sprzedaży oraz opracowywać normy standaryzacyjne dla nasion oleistych i makuchów. Arbitrami w sprawach spornych, jakie mogłyby wynikać w pracach komisji porozumiewawczej, byłyby osoby, wyznaczone przez Ministrów: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

Pierwszy rok działania wyżej przedstawionego systemu będzie próbą jego celowości i skuteczności. Gdyby system ten życiowo okazał się praktycznym, prawdopodobnie na jego podstawie przeprowadzone zostałyby dalsze prace nad realizacją preferencji dla innych surowców krajowych oleistych.

Nadmienić należy, że jednocześnie z wejściem w życie omawianego systemu powołany został do życia Związek Stowarzyszeń Producentów Roślin Oleistych, w którego skład wchodzi stowarzyszenia, skupiające producentów nasion w poszczególnych rejonach kraju. Stowarzyszenia rejonowe mają pracować nad poprawą jakości nasion oleistych przez organizowanie doświadczeń z dziedziny uprawy odmian, zwalczania szkodników i t. d., udzielać swym członkom porad technicznych i informować ich o warunkach zbytu roślin oleistych, udzielać pomocy technicznej w zakresie przygotowania nasion oleistych na sprzedaż, wreszcie współpracować z lokalnym przemysłem, przetwarzającym nasiona oleiste.

W ten sposób powstał kompleks organów, których działalność powinna dać w ostatecznym wyniku wzrost produkcji nasion oleistych.

K.

STAN ZASIEWÓW W OKRESIE ZBIORÓW. —

Stan zasiewów głównych ziemiopłodów przedstawiał się w połowie lipca r. b. przeciętnie dla całej Polski następująco (na podstawie sprawozdań korespondentów rolnych Gł. Urz. Stat. — w stopniach kwalifikacyjnych, gdzie 5 oznacza stan wyborowy, 4 — dobry, 3 — średni, przeciętny, 2 — mierny, 1 — zły):

	1 9 3 4:	1933
	15/VI 5 /VII	15/VII
Pszenvca ozima . . .	3·1 3·3	3·2 3·7
Zyto ozime	2·9 3·1	2·9 3·8
Jęczmień ozimy . . .	2·8 2·8	2·8 3·5
Pszenvca jara	3·0 3·3	3·3 3·6
Zyto jare	2·7 2·9	2·8 3·3
Jęczmień jary	2·9 3·3	3·3 3·5
Owies	2·8 3·1	3·2 3·3
Ziemniaki	3·2 3·3	3·5 3·4

Obfite opady, trwające od końca czerwca, wpłynęły dodatnio na stan zbóż jarych, okopowych, koniczyny i łąk, natomiast zboża ozime dojrzewające, a w niektórych miejscach już zbierane — częstokroć uległy wyleganiu, względnie porastaniu. Wyjątek stanowi woj. poznańskie, gdzie w dalszym ciągu trwała susza, to też w województwie tem korespondenci rolni Gł. Urz. Stat. określili stan wilgoci w roli w 40% odpowiedzi jako niedostateczny, w 53% — kłóskowo mały i zaledwie w 7%, — dostateczny. Nadmierną ilość wilgoci w roli stwierdziło w woj. południowych ok. 50% odpowiedzi. Wskutek nadmiernych opadów już w dn. 15 lipca korespondenci z szeregu powiatów woj. krakowskiego i lwowskiego nadesłali alarmujące wiadomości o zniszczeniach w zasiewach i zbiorach, poczynionych przez powódź; były to powiaty: Bochnia, Brzesko, Gorlice, Limanowa, Mielec, Jasło, Ropczyce, Żywiec, Nowy Sącz, Tarnów, Nowy Targ, Drohobycz, Łańcut, Kolbuszowa, Krosno, Jarosław, Przeworsk, Rzeszów i Sambor.

O rozpoczęciu żniw donoszono prawie z całej Polski; jednak opady wpływały ujemnie na przebieg żniw, częściowo je opóźniając i wstrzymując sprzęt z pola. Jedynie w woj. poznańskim żniwa w połowie lipca były na ukończeniu, przyczem przewidywano znacznie mniejsze od zeszłorocznych zbiory ziarna i słomy.

Ze wszystkich województw z wyjątkiem poznańskiego korespondenci donoszą o wyleganiu zbóż, najczęściej z woj. lwowskiego, gdzie 45% odpowiedzi stwierdziło wyleganie.

W woj. krakowskim i lwowskim żyto zarówno skoszone, jak i na pniu porastało wskutek ulewnych deszczów.

Wystąpienie rdzy na pszenicy komunikują z województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego, wołyńskiego, pomorskiego.

We wszystkich województwach, z wyjątkiem poleskiego, śląskiego, krakowskiego i lwowskiego, pojawiły się mszyce na roślinach strączkowych i poczyniły znaczne uszkodzenia, najczęściej w grochu. Szczególnie znaczne uszkodzenia zanotowano w woj. poznańskim i pomorskim.

Grady i burze miały charakter lokalny i nie poczyniły znaczniejszych szkód w polu i sadach, najczęściej stwierdzono szkód w woj. krakowskim, gdzie 22% odpowiedzi donosi o znacznych uszkodzeniach w polu.

Zbiór koniczyny i siana łąkowego pierwszego pokosu naogół jest słaby. W woj. zachodnich i południowych sianokosy odbywały się w końcu czerwca, a nawet w początkach lipca i spowodu opadów siano nie było zebrane, a częściowo zgniło. Natomiast drugi pokos zarówno koniczyny jak i łąk spodziewany jest dobry.

Zbiór ziemniaków przewidywany jest dobry, z wyjątkiem woj. poznańskiego.

Naogół zbiory zbóż ozimych przewidywane są gorsze niż w r. ub., gdyż okres wegetacyjny odznaczał się warunkami niezbyt sprzyjającymi, na jesieni bowiem zanotowano znaczne uszkodzenia przez mszyce, następnie ujemnie wpłynęła susza wiosenna, poczem przyszyły chłody i przymrozki w czasie kwitnienia i obfite opady w czasie żniw.

H A N D E L

HANDEL WEWNĘTRZNY

W SPRAWIE USTALANIA POLSKOŚCI WYROBÓW. — Ustawa z dn. 9/III 1934 r. o oznaczaniu wyrobów wytwórczości polskiej („Dz. Ust. R. P.” Nr. 31, poz. 273) upoważnia Ministra Przemysłu i Handlu do zezwalania na oznaczanie wyrobów polskich specjalnym znakiem rozpoznawczym. Stosownie do postanowień tej ustawy Minister Przemysłu i Handlu może przekazać w całości lub w części odnośne uprawnienia wojewódzkim władzom przemysłowym lub instytucjom, mającym na celu popieranie wytwórczości polskiej. Uprawnienia te mogą być przekazane w drodze rozporządzenia wykonawczego do wspomnianej ustawy.

Ze względu na to, że ustawa o oznaczaniu wyrobów wytwórczości polskiej posiada ramowy charakter, rozporządzenie wykonawcze do niej musi ustalić całą procedurę oznaczania wyrobów polskich, a w szczególności warunki uzyskania prawa używania znaku rozpoznawczego, wzór rysunkowy tego znaku,

jak również zasady oznaczenia nim wyrobów i sposób prowadzenia rejestru wydanych zezwoleń.

W związku z tem, że w niedługim czasie ma być opracowane takie rozporządzenie wykonawcze do ustawy o oznaczaniu wyrobów wytwórczości polskiej — trzeba by przedewszystkiem zastanowić się nad zagadnieniem kryteriów polskich wyrobów.

Kryteria te są niezbędne dla różniczkowania co do pochodzenia towarów krajowych i zagranicznych, Różniczkowanie wymaga bardzo dokładnej i starannej analizy w zakresie czynników produkcji.

Organ, upoważniony do oznaczania wyrobów wytwórczości polskiej, przyjmowałby zgłoszenia o nadanie prawa do używania znaku rozpoznawczego. Wytwórcy, ubiegający się o odnośne uprawnienia, składaliby upoważnionemu organowi zgłoszenia, w których podawaliby, jaki procent w fabrycznej cenie sprzedaży stanowi zapłata za surowce, półfabrykaty oraz materiały pomocnicze pochodzenia zagranicznego.

Dla zagwarantowania wytwórcom możliwie obiektywnej ceny

w odniesieniu do zgłaszanych przez nich wyrobów byłby powołany Komitet Oznaczania Wytwórczości Polskiej, składający się z przedstawicieli: samorządu gospodarczego, instytucji, upoważnionej do oznaczania wyrobów znakiem rozpoznawczym, oraz przedstawicieli nauk technicznych i ekonomicznych. Niezależnie od tego w pracach Komitetu brałoby udział rzeczoznawcy, powoływani zgodnie z regulaminem obrad i prac Komitetu.

Komitet po dokładnym zbadaniu i stwierdzeniu, że nie mniej niż 50% ceny sprzedaży stanowi zapłata za czynności gospodarcze, dokonane w Polsce (koszty robocizny, surowców, półfabrykatów, materiałów pomocniczych i t. d.), orzekałoby o nadaniu prawa używania znaku rozpoznawczego.

Należy liczyć się z tem, że w szeregu gałęzi produkcji norma 50% byłaby niemożliwa do zastosowania, a z drugiej strony niektóre ich wytwory zasługiwałyby na uznanie jako pochodzenia polskiego. Może mieć to miejsce w tych działach produkcji, gdzie z uwagi na brak surowca bądź specjalnych półfabrykatów w kraju byłoby niemożliwe osiągnięcie takiej normy polskości wyrobu, z której wynikałoby, że nie mniej niż 50% ceny sprzedaży stanowi zapłata za czynności gospodarcze, dokonane w Polsce. Zatem wytwórcy nie powinno być odmówione prawo używania znaku rozpoznawczego, skoro zatrudnia robotników polskich, korzysta w pełni z krajowych środków produkcji i tylko sprowadza z zagranicy jakiś półfabrykat bądź surowiec, niewyrabiany w kraju. W takich wypadkach Komitet Oznaczania Wytwórczości Polskiej winienby stawiać wniosek o przyznanie prawa do znaku, mimo że mniej niż 50% fabrycznej ceny sprzedaży przypada na koszty robocizny, surowców i półfabrykatów krajowych.

Odstępowanie od ogólnej zasady (50%) winno mieć miejsce i w tych wypadkach, jeżeli według Komitetu zgłoszony wyrób wprawdzie odpowiada przyjętym normom, ale znajdujące się na rynku wyroby tego rodzaju innych wytwórców zawierają względnie mogą zawierać więcej niż 50% fabrycznej ceny sprzedaży, przypadającej na koszty robocizny, surowców i półfabrykatów krajowych. Zachodziłoby tutaj zjawisko niewykorzystania przez producentów w dostatecznym stopniu znajdujących się do dyspozycji krajowych elementów produkcji, w pierwszym rzędzie surowców i pracy. Zatem Komitet Oznaczania Wytwórczości Polskiej dla tego rodzaju towarów winienby normę polskości towaru podnosić.

Wreszcie do odmownego załatwienia zgłoszenia winnyby uprawniać Komitet i te wypadki, które dotyczą specyficznej i niekorzystnej dla życia gospodarczego Polski działalności tych wytwórców, których wyroby podszycują się pod wytwórczość polską.

Stworzenie elastycznych kryteriów polskości wyrobów jest niezbędne i z tego względu, że ewolucja polskiego przemysłu w każdym razie będzie musiała iść w kierunku preferencji dla własnych surowców i własnej pracy. Ocena zatem polskiego pochodzenia wyrobu będzie zależna od stopnia wykorzystania przez wytwórcę w danym okresie czasu krajowych elementów produkcji. Nastawienie tego rodzaju wzmaga zainteresowanie wśród wytwórców możliwościami polskiego rynku — zarówno w sensie konsumpcyjnym, jak również produkcyjnym.

M. Szyszkowski

RUCH CEN W CZERWCU 1934 R. — Po kilku miesiącach ożywienia obrotów handlowych w lipcu nastąpiło lekkie osłabienie, mające naogół charakter sezonowy, choć w szczególniejszy sposób ujawniające się w branży włókienniczej. Obroty handlowe — mimo osłabienia — pozostawały w r. b. naogół na poziomie wyższym niż w r. ub.

Ilustrujący do pewnego stopnia (z zastrzeżeniem wpływu zmian w warunkach regulacji transakcyjnej oraz wpływu obiegu weksli finansowych) zmiany w rozmiarach obrotów handlowych — wskaźnik weksli wystawionych wykazał w czerwcu w stosunku do maja (obliczony przez Instytut Badania Konjunktury Gospodarczych i Cen z usunięciem sezonowości) zwyżkę o ok. 2½%,

choć w liczbie absolutnej suma czerwcowych wystawionych weksli była mniejsza od majowej.

Tak samo i wskaźnik ładunków kolejowych (z usunięciem sezonowości) wykazał w czerwcu zwyżkę, mianowicie o blisko 12%. W liczbach absolutnych i bez uwzględnienia wahań sezonowych — kolejowe przewozy towarowe wykazały w czerwcu poziom wyższy niż w maju, wynosząc 7·2 wobec 6·3 tys. wagonów przeciętnie dziennie (w czerwcu 1933 r. 6·1 tys. wagonów).

Sytuacja na rynku finansowym rozwijała się w czerwcu może nieco mniej korzystnie niż poprzednio — wobec tego, że na skutek wzrostu produkcji, zwłaszcza sezonowego ruchu inwestycyjnego, oraz większych płatności na ultimo półroczne nastąpiło pewne zahamowanie w procesie poprawy płynności i wypłacalności, ale to na rozwój obrotów handlowych nie miało wyraźniejszego wpływu ujemnego. Deflacyjny nacisk na obroty kurczenia się czynnego obiegu pieniężnego był łagodzony przez postępujący nadal proces zwalniania kapitałów obrotowych przedsiębiorstw. Na rynku kredytowym w każdym razie nie było jeszcze sytuacji, któraby pozwalała na zwiększone zakupy na cele rozszerzania i przetrzymywania zapasów towarowych.

Sytuacja finansowa i zdolność nabywcza ludności nie wykazała w czerwcu poważniejszych różnic. Zdolność nabywcza i konsumpcja ludności miejskiej w I półroczu r. b. naogół wzrosła — dzięki poprawie sytuacji dochodów rzesz robotniczych i drobniomieszczańskich — naskutek wzrostu zatrudnienia i obrotów (trafiające się jeszcze niżki płac wyrównywane były spadkiem kosztów utrzymania). W związku z tem wzrosły w I półroczu wskaźniki spożycia pieczywa pszennego oraz cukru, tytoniu i naczyń. Natomiast gorzej nieco przedstawiał się rozwój siły nabywczej i spożycia pracowników umysłowych — z racji głównie spłaty rat Pożyczki Narodowej; wskazuje na to obniżenie się, zwłaszcza w II kwartale r. b., wskaźnika frekwencji w kinematografach. Pogarszała się w całym I półroczu i szczególnie w II kwartale sytuacja finansowa i zdolność nabywcza ludności wiejskiej — na skutek zwłaszcza silnego spadku cen artykułów hodowlanych; w związku z tem wskaźnik spożycia naftę obniżył się dość znacznie w II kwartale — nawet poniżej poziomu z r. ub. Naogół jednak można stwierdzić w r. b. pewien wzrost ogólnego spożycia, choć mniejszy jeszcze niż wzrost produkcji.

Ceny na rynku wewnętrznym kształtowały się w czerwcu w dalszym ciągu lekko niżkowo. Ceny hurtowe spadły o 0·4%, ceny detaliczne nieco silniej, bo o 0·7%.

Ruch wskaźników cen hurtowych ilustruje następujące zestawienie (na podstawie danych Instytutu Badania Konjunktur oraz Gł. Urz. Stat.):

	Wskaźnik ogólny	Artykuły	
		rolne	przemysłowe
Czerwiec 1929	96·7	93·3	98·6
" 1930	85·3	76·5	90·4
" 1931	76·5	72·2	77·4
" 1932	67·6	64·4	67·0
" 1933	60·1	55·1	60·8
Styczeń 1934	57·8	48·6	61·9
Luty "	57·6	48·2	61·8
Marzec "	57·3	48·2	61·2
Kwiecień "	56·8	47·4	60·9
Maj "	56·0	46·3	60·3
Czerwiec "	55·8	46·4	59·9

	Art. rolne:		Art. przemysłowe:		
	sprzedawane przez rolników	przetwory	surowce	półfabr.	wyroby gotowe
Czerwiec 1933	44·3	65·6	56·3	60·1	65·2
Styczeń 1934	38·4	59·0	61·4	60·0	64·3
Luty "	38·8	57·9	60·8	59·7	64·8
Marzec "	38·9	57·8	59·9	59·5	64·1
Kwiecień "	37·4	57·7	59·4	59·2	63·8
Maj "	35·7	57·2	58·5	58·4	63·9
Czerwiec "	36·2	56·8	57·7	57·9	63·8

Jeśli chodzi o artykuły rolne, łącznie z kolonialnem i innemi, wchodzącymi w zakres żywności i używek — to zmiany we wskaźnikach poszczególnych pozycji tej grupy przedstawiały się następująco (wskaźniki: 1928 r. = 100):

	Maj 1934	Czerwiec 1934	Czerwiec 1933
Ziemiopłody	34·8	38·1	49·6
Mąka i kasza	35·8	38·1	58·5
Zwierzęta różne	35·6	35·3	41·1
Mięso i słonina	46·1	42·9	49·0
Nabiał	38·4	33·0	39·4

Cukier, spirytus, piwo . . .	90.1	90.0	90.2
Towary kolonialne . . .	67.8	68.1	70.6
Tytoń	99.9	99.9	99.9
Sól	104.5	104.5	104.5

W zakresie krajowych roślinnych produktów spożywczych panowała w czerwcu tendencja wzrostowa — i dla zbóż, i dla przetworów. Coprawda, wyższa cenę zbóż i mąki trwała nie przez cały miesiąc, bo w II połowie ceny załamały się i nastąpiła niższa, ale poziom z końca czerwca był w każdym razie wyższy niż w końcu maja. Najmniejszy wzrost w ciągu miesiąca wykazały ceny żyta, silniejszy — ceny pszenicy i owsa.

Ceny zwierzęcych produktów spożywczych wykazywały w czerwcu tendencję w dalszym ciągu zdecydowanie zniżkową. Ceny inwentarza — przy nadal słabym eksporcie — nieznacznie zniżkowały, jeśli chodzi o bydło rogate, nieco zaś podniosły się, jeśli chodzi o trzodę chlewną. Obniżyły się w dalszym ciągu ceny mięsa, a także ceny nabiału z wyjątkiem masła, które mimo dużej podaży (lecz przy zwiększonym eksporcie) zdołało utrzymać na ogół swe ceny; ceny jaj zwiększyły w I połowie czerwca, poczem jednak silnie spadły.

W zakresie towarów kolonialnych po kilku miesiącach lekkiej niższej ceny w czerwcu pozostawały mniej więcej ustabilizowane.

Grupa artykułów w przemysłowych wykazuje w czerwcu niewielką zniżkę — o 0.7%. Zmiany cen w poszczególnych działach towarowych ilustruje ruch wskaźników, przedstawionych poniżej (przy podstawie 1928 r. = 100):

	Maj 1934	Czerwiec 1934	Czerwiec 1933
Drewno surowe	44.6	43.0	35.2
„ obrobione	41.8	41.2	39.1
Surowce włókniste	38.5	37.4	41.0
Przędza	47.1	46.5	50.1
Tkaniny	60.1	59.8	59.8
Paliwo mineralne	92.7	92.7	90.0
Złom i ruda żelazna	63.0	61.7	66.7
Żelazo	84.0	84.0	84.6
Metale nieżelazne	45.6	45.0	54.7
Skóry surowe	32.4	32.8	38.2
„ wyprawione	47.0	46.0	47.9
Odzież i obuwie	47.8	47.8	51.3
Oleje mineralne	96.1	97.1	84.8
Chemikalja	77.5	76.6	78.8
Mydło	63.7	63.5	67.0
Nawozy sztuczne	80.1	80.6	81.3
Materj. budowl. min.	47.8	45.3	61.1
Papier	69.4	69.4	72.1
Urządzenia domowe (meble, naczynia, żarówki)	77.6	77.6	83.1
Maszyny i narzędzia rolnicze	81.3	81.3	85.1
Maszyny, narzędzia i in. wyroby dla przemysłu	84.3	84.5	87.2

W grupie drzewnej — mimo dobrego zatrudnienia tartaków oraz dobrej sytuacji zbytu wewnętrznego i eksportu — zniżkowy ruch cen w czerwcu zaakcentował się jeszcze wyraźniej niż w maju i to zarówno dla drzewa surowego jak i obrobionego, a z wyjątkiem jedynie opałowego.

W zakresie artykułów włókienniczych zniżkowały ceny surowca, ale tylko wełny, gdy ceny bawełny wykazywały raczej tendencję wzrostową. Za zniżką cen wełny poszła i zniżka cen przędzy wełnianej. Ceny tkanin — przy znacznie skutecznym okresie międzysezonowego zmniejszonych obrotach — pozostawały w czerwcu na ogół bez zmiany.

Ceny węgla — przy zwiększonym zbyciu na rynku wewnętrznym — pozostawały w czerwcu w dalszym ciągu niezmiennie. Podobnie i ceny ropy nie wykazały zmian.

W zakresie metali ceny żelaza — przy dobrej wciąż sytuacji zbytu — pozostawały bez zmian, podobnie zresztą i ceny cynku i ołowiu; natomiast zniżkowały nieco ceny cyny i miedzi.

W grupie różnych artykułów przemysłowych niezmiennie pozostały w czerwcu ceny produktów naftowych. Z chemikalij zniżyły ceny sody. Z materiałów budowlanych zniżkowały tylko ceny cementu. W zakresie skór na ogół ceny były ustabilizowane, a obniżyły się ceny niektórych tylko gatunków. Ceny papieru pozostały niezmiennie.

Ruch cen w ciągu roku — od połowy 1933 r. do połowy 1934 r. — wykazuje zniżkę ogólnego poziomu cen o 7.2%, przyczem ceny artykułów rolnych spadły bardzo silnie, bo o 15.8%, a ceny artykułów przemysłowych — 10-krotnie słabiej, bo o 1.5%. Ta znaczna rozpiętość w ruchu cen artykułów rolnych i przemysłowych, jaka się wytworzyła w okre-

sie od połowy r. ub. do połowy r. b., jest rezultatem odmiennej kształtowania się cen w I półroczu r. ub. i I półroczu r. b. W r. ub. mianowicie ceny artykułów rolnych dość silnie zwiększyły, a ceny artykułów przemysłowych lekko zniżkowały, w r. b. natomiast ceny artykułów rolnych spadały, a ceny artykułów przemysłowych, choć zniżkowały również, ale w nieco słabszym stopniu.

Rozpatrując poszczególne grupy towarowe, stwierdzić można, że w zakresie artykułów rolnych ceny ziemiopłodów obniżyły się od połowy r. ub. do połowy r. b. bardzo silnie, bo aż o 23.2%, jeszcze znacznie silniej, mianowicie o 34.9%, spadły ceny przetworów zbożowych. W grupie hodowlanej nastąpił nieco mniejszy spadek cen, co wskazywałoby, że w roku 1933/34 nastąpiło pogorszenie sytuacji rolnictwa przedewszystkiem na odcinku zbożowym; ceny inwentarza obniżyły się, mianowicie, tylko o 14.1%, ceny przetworów mięsnych — jeszcze słabiej, bo o 12.4%, natomiast ceny nabiału — najsilniej, bo o 16.3%.

W zakresie artykułów przemysłowych nastąpił w roku 1933/34 wzrost cen niektórych surowców. Ceny drewna surowego podniosły się mianowicie o 22.2%, ceny paliwa zwiększyły o 3%. Jednak obniżyły się jednocześnie ceny złomu i rudy żelaznej — o 7.5%, ceny surowców włókienniczych — o 8.8% (zniżka cen bawełny, przy różnorodnym kształtowaniu się cen wełny), ceny skór surowych — o 14.1%. W zakresie półfabrykatów za zwyżką cen surowców poszły: drewno obrobione — o 5.4% oraz produkty naftowe — o 14.5%; zniżka zaś cen surowców pociągnęła spadek cen: żelaza — o 0.7%, przędzy — o 7.2%, skór wyprawionych — o 4.0%; poczem nastąpił lekki spadek cen nawozów sztucznych — o 0.9%, silniejszy nieco chemikalij — o 2.8% oraz papieru — o 3.7%, wreszcie bardzo silny spadek cen metali nieżelaznych — o 17.7% (cynku i cyny, przy stabilizacji cen ołowiu), oraz materiałów budowlanych — 25.8% (cementu i wapna, przy wzroście cen cegły i szkła). W zakresie wyrobów gotowych ceny tkanin pozostały ustabilizowane, spadły natomiast w cenie inne wyroby dla konsumpcji, oraz wyroby dla produkcji rolnej i produkcji przemysłowej.

Sumując ruch cen w okresie rocznym, można — jeśli chodzi o ceny artykułów przemysłowych — stwierdzić, że ceny surowców wzrosły o 2.5%, ceny półfabrykatów obniżyły się o 3.7% i ceny fabrykatów spadły o 2.1%, przyczem ceny wyrobów dla produkcji rolnej obniżyły się o 4.5%, ceny wyrobów dla produkcji przemysłowej o 3.1% i ceny wyrobów dla konsumpcji o 2.0%. Co się tyczy rolnictwa, to ceny artykułów, sprzedawanych bezpośrednio przez rolników (ziemiopłody, zwierzęta, nabiał), spadły bardzo silnie, bo o 18.3%, gdy jednocześnie: 1) ceny żywności i używek, nabywanych przez spożywców (nabiał, przetwory roślinne i zwierzęce, towary kolonialne, tytoń i sól) obniżyły się zaledwie o 10.2%, 2) ceny artykułów, nabywanych przez rolnika (maszyny i narzędzia, nawozy, drewno tarte i materiały budowlane, żelazo walcowane, skóry i obuwie, towary kolonialne, cukier, sól, spirytus, piwo, tytoń, węgiel, nafta, mydło, tkaniny, meble, naczynia) — skurczyły się zaledwie o 1.5%.

Jeśli weźmiemy pod uwagę okres dłuższy — 5-letni — od połowy 1929 r. do połowy 1934 r., t. j. od czasu pierwszych objawów recesji do obecnej chwili, która zdaje się wykazywać już pewne objawy poprawy, to ruch cen w poszczególnych latach tego okresu przedstawi się nam następująco:

Okres:	Spadek cen:		
	ogólny	artykułów rolnych krajowych	artykułów przemysłowych
Połowa 1929 ÷ połowa 1930	11.8	18.0	8.3
„ 1930 ÷ „ 1931	10.3	5.6	14.4
„ 1931 ÷ „ 1932	11.6	10.8	13.4
„ 1932 ÷ „ 1933	11.1	14.4	9.3
„ 1933 ÷ „ 1934	7.2	15.8	1.5

Jak widzimy, ruch zniżkowy w poszczególnych latach okresu 4-letniego 1929 ÷ 1933 był dość równomierny, poczem w ostatnim roku znacznie zmalał. Rozpiętość, jaka się w tym okresie 5-letniego spadku wytworzyła między cenami artykułów rolnych i cenami artykułów przemysłowych — na niekorzyść tych pierwszych — powstała właściwie w pierwszym roku czerwca 1929 ÷ czerwiec 1930 i w ostatnich 2 latach, zwłaszcza zaś ostatnim, w latach natomiast czerwiec 1930 ÷ czerwiec 1932 przystosowawczy ruch zniżkowy cen artykułów przemysłowych był silniejszy niż — po spadku w okresie 1930/31 — następnie narastający stale spadek cen artykułów rolnych.

Ceny detaliczne wykazały w czerwcu — zresztą jak w całym I półroczu r. b. — spadek, który jednak, wynosząc 0.7%, był słabszy niż w poprzednich miesiącach (styczeń 1.6%, luty 0.8%, marzec 1.2%, maj 3.0%), z wyjątkiem jedynie kwietnia (0.4%). Spadły w maju głównie ceny artykułów przemysłowych, które, wzrastając nieprzerwanie od wielu miesięcy, w kwietniu

ustabilizowały się, lecz już w maju wznowiły swój ruch zniżkowy, dając w maju 1'1₀ i w czerwcu 1₀ spadku. Ceny artykułów rolnych po silnej niżce w maju (5'6₀) wykazały w czerwcu bardzo niewielki spadek (0'4₀).

Ruch wskaźników cen detalicznych (w Warszawie) przedstawia się następująco:

	Wskaźnik cen (1928 = 100)		
	Maj 1934	Czerwiec 1934	Czerwiec 1933
Wskaźnik ogólny	57'2	56'8	63'8
Artykuły rolne	47'7	47'6	56'1
" przemysłowe	65'5	64'8	69'7
Żywność	50'0	49'8	58'2

W grupie artykułów żywnościowych obniżyły się w czerwcu w dalszym ciągu ceny mleka, mięsa, słoniny, wędlin i t. p., przy jednoczesnej stabilizacji cen chleba, ziemniaków, masła oraz wyższe cen mąki, kaszy, jaj i t. p.

Ruch cen detalicznych w okresie rocznym od czerwca 1933 r. do czerwca 1934 r. wykazuje zniżkę ogólnego poziomu cen o 11'0₀, a więc stosunkowo znacznie większą od zniżki cen artykułów hurtowych (porównanie to wykazywać może zresztą tylko najogólniejszą tendencję — wobec odmiennej budowy wskaźników). Ceny artykułów rolnych spadły w tym okresie rocznym znacznie silniej, bo o 15'1₀, natomiast ceny artykułów przemysłowych — słabiej, bo o 7'0₀ — dysproporcja jednak znacznie mniejsza od stwierdzonej dla cen hurtowych.

Koszty utrzymania (w Warszawie) w czerwcu spadły, jeśli chodzi o rodziny robotnicze, o 1'4₀, w odniesieniu zaś do rodzin pracowników umysłowych o 1'7₀. W pierwszym wypadku mamy do czynienia ze zniżką kosztów żywności o 2'6₀, w drugim — również ze zniżką kosztów żywności, lecz dwukrotnie silniejszą, bo o 5'2₀. Od połowy 1933 r. do połowy 1934 r. koszty utrzymania rodzin robotników spadły o 8'4₀, pracowników umysłowych zaś — o 8'9₀.

TARGI I WYSTAWY

ZNIŻKI KOLEJOWE NA TARGI WSCHODNIE. — Ministerstwo Komunikacji przyznało dla zwiedzających XIV Międzynarodowe Targi Wschodnie, które odbędą się w czasie 1 ÷ 16 września r. b., cały szereg zniżek kolejowych. W szczególności zwiedzający Targi Wschodnie będą korzystali z ulgowej taryfy w wysokości 50% taryfy obowiązującej do dn. 31 XII 1933 r. ze wszystkich stacyj P. K. P. do Lwowa i spowrotem do stacji wyjazdowej. Zniżka obowiązuje w obie strony. Dla korzystania ze zniżek zwiedzający będą musieli się zaopatrzyć w t. zw. karty uczestnictwa. Osoby, pragnące korzystać z ulgi kolejowej na Targi Wschodnie, będą mogły wyjechać do Lwowa w 3 terminach 5-dniowych, ustalonych przez Ministerstwo Komunikacji, mianowicie: 31 VIII ÷ 4 IX, 7 IX ÷ 11 IX i 13 ÷ 17 IX. Pozatem zostały przewidziane ulgi dla wycieczek zbiorowych i dla zwiedzających z zagranicy.

DZIAŁ OGRODNICZY NA XIV TARGACH WSCHODNICH. — Na tegorocznych Targach Wschodnich zorganizowany będzie specjalny dział ogrodniczy, obejmujący zarówno kwiaty jak i owoce, pozatem zaś nasiona, narzędzia i przyrządy ogrodnicze oraz literaturę fachową, jak wogóle wszystko, co ma łączność z ogrodnictwem. Największe przedsiębiorstwa ogrodnicze, jak również Państwowa Szkoła Ogrodnicza we Lwowie — zgłosiły już swój udział w tej grupie.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE¹⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

RUCH CEN ZBÓŻ w okresie 23 ÷ 8/VIII r. b. kształtował się następująco (w $\mathcal{Z}$ za 100 kg):

	23 ÷ 31/VII		1 ÷ 8/VIII		Wzrost (+) %
	Pszenica				
Warszawa	20'45	23'08	23'08	23'08	+12'3
Poznań	19'96	21'87	21'87	21'87	+ 9'6
Lwów	18'52	19'12 $\frac{1}{2}$	19'12 $\frac{1}{2}$	19'12 $\frac{1}{2}$	+ 3'3
Przeciętna	19'64 $\frac{1}{2}$	21'35 $\frac{1}{2}$	21'35 $\frac{1}{2}$	21'35 $\frac{1}{2}$	+ 8'6

¹⁾ Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Rolnictwa i Ref. Roln., sprawozdań organizacji gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. i t. d.

Żyto			
Warszawa	15'08	16'75	+11'1
Poznań	15'88	17'20	+ 8'3
Lwów	13'64 $\frac{1}{2}$	14'87	+ 9'1
Przeciętna	14'86 $\frac{1}{2}$	16'27 $\frac{1}{2}$	+ 9'5
Owies			
Warszawa	16'50	18'25	+10'6
Poznań	15'75	17'00	+ 7'9
Lwów	14'25	15'91	+11'6
Przeciętna	15'50	17'05	+10'0
Jęczmień browarowy			
Warszawa	18'83 $\frac{1}{2}$	21'37	+13'4
Poznań	19'54	21'83 $\frac{1}{2}$	+11'7
Lwów	—	—	—
Przeciętna	19'18 $\frac{1}{2}$	21'62 $\frac{1}{2}$	—
Jęczmień zwykły			
Warszawa	17'21	18'75	+ 8'9
Poznań	17'79	20'08	+12'9
Lwów	14'68 $\frac{1}{2}$	—	—
Przeciętna	16'56 $\frac{1}{2}$	19'41	—

— Trwający nieprzerwanie na wszystkich rynkach zagranicznych ruch zwykłych cen zbóż i przetworów, pociągnął za sobą i giełdy krajowe, na których odnotowane wyższości były w wielu wypadkach bardzo poważne; dotyczy to przede wszystkim jęczmienia (głównie browarowego) oraz owsa. Jeśli chodzi o giełdę warszawską — to wyższości poszczególnych gatunków zbóż były następujące (w $\mathcal{Z}$ na 100 kg): pszenica jednolita i zbierana oraz żyto stare i nowe 0'50, jęczmień browarowy 1'50, — przemiałowy 1'00, — jednolity i zbierany 1'50, mąka pszenna gat. II B 20 ÷ 65% 2'00 oraz otręby żytnie 0'50. Na giełdzie poznańskiej wyższości kursów były następujące: pszenica 0'75, żyto stare i nowe 1'00, mąka pszenna I gat. i III gat. 1'50, — II gat. 1'50 ÷ 2'00, mąka żytnia 1'00, otręby pszenne 0'25 i żytnie 0'75. Na giełdzie gdańskiej poważniej wyższość jęczmienia wyborowy na eksport (o $\mathcal{Z}$ 0'85 na 100 kg), średni ($\mathcal{Z}$ 1'25) i o wadze 114 funt. hol. ($\mathcal{Z}$ 2'25).

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w tygodniu sprawozdawczym wyniósł 18 954 t. w tem 14 062 t żyta (dla okresu ubiegłego odpowiednio liczby wynosiły: 9 265 i 4 116).

Warszawa. — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet wagon Warszawa, ładunek wagon. (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica jara czerwona szklista 775 g/l bez obrotów, — jednolita 748 g/l 23'00 ÷ 23'50 (22'50 ÷ 23'00), — zbierana 737 g/l 22'50 ÷ 23'00 (22'00 ÷ 22'50), żyto stare i nowe 16'50 ÷ 17'00 (16'00 ÷ 16'50), jęczmień browarowy 21'00 ÷ 22'50 (19'50 ÷ 20'50), — przemiałowy 632 g/l 18'50 ÷ 19'00 (17'50 ÷ 18'00), owies jednolity 468 g/l stary 18'50 ÷ 19'00 (17'00 ÷ 17'50), — zbierany 438 g/l stary 17'50 ÷ 18'50 (16'00 ÷ 17'00), mąka pszenna I B 0 ÷ 45% 38'00 ÷ 40'00, — I C 0 ÷ 55% 36'00 ÷ 38'00, — I D 0 ÷ 60% 34'00 ÷ 36'00, — I E 0 ÷ 65% 32'00 ÷ 34'00, — II B 20 ÷ 65% 30'00 ÷ 32'00 (28'00 ÷ 30'00), — II D 45 ÷ 65% 29'00 ÷ 30'00, — II F 55 ÷ 65% 28'00 ÷ 29'00, — II G 60 ÷ 65% 27'00 ÷ 28'00, — III A 65 ÷ 70% 20'00 ÷ 22'00, mąka żytnia I gat. 0 ÷ 55% 25'00 ÷ 26'00, — I gat. 0 ÷ 65% 24'00 ÷ 25'00, — II gat. 19'00 ÷ 20'00, — razowa 19'00 ÷ 20'00, — „poślednia” 15'00 ÷ 16'00, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 13'00 ÷ 13'50, — średnie z przemiału standartowego 12'50 ÷ 13'00 (12'00 ÷ 12'50), — miazki z przemiału standartowego 12'50 ÷ 13'00, otręby żytnie z przemiału standartowego 11'50 ÷ 12'00 (11'00 ÷ 11'50).

Poznań. — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Poznań, dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 22'00 ÷ 22'50 (21'25 ÷ 21'50), żyto stare i nowe, zdatne do przemiału 17'25 ÷ 17'50 (16'25 ÷ 16'50), jęczmień 695 ÷ 705 g/l 18'25 ÷ 18'75, — 675 ÷ 685 g/l 17'50 ÷ 18'00, — browarowy 21'75 ÷ 22'25 (20'00 ÷ 20'50), owies 17'60 ÷ 17'50 (16'50 ÷ 17'00), mąka wraz z workiem: pszenka I gat. A 20% 37'50 ÷ 40'50 (36'00 ÷ 39'00), — I gat. B 45% 35'50 ÷ 36'00 (34'00 ÷ 34'50), — I gat. C 55% 34'50 ÷ 35'00 (33'00 ÷ 33'50), — I gat. D 60% 33'50 ÷ 34'00 (32'00 ÷ 32'50), — I gat. E 65% 32'50 ÷ 33'00 (31'00 ÷ 31'50), — II gat. A 20 ÷ 55% 31'50 ÷ 32'00 (30'00 ÷ 30'50), — II gat. B 20 ÷ 65% 31'00 ÷ 31'50 (29'00 ÷ 30'00), — II gat. D 45 ÷ 65% 28'50 ÷ 29'00 (27'00 ÷ 27'50), — II gat. F 55 ÷ 65% 25'00 ÷ 25'50 (23'50 ÷ 24'00), — III gat. A 65 ÷ 70% 23'00 ÷ 23'50 (21'50 ÷ 22'00), — III gat. B 70 ÷ 75% 20'00 ÷ 20'50 (18'50 ÷ 19'00), mąka żytnia I gat. 0 ÷ 55% 24'50 ÷ 25'50 (23'50 ÷ 24'50), — I gat. 0 ÷ 65%

23'00 ÷ 24'00 (22'00 ÷ 23'00), — II gat. 55 ÷ 70% 18'50 ÷ 19'50 (17'50 ÷ 18'50), — „poślednia” ponad 70% 16'50 ÷ 17'50 (15'50 ÷ 16'50), — razowa 0 ÷ 95% 20'50 ÷ 21'50 (19'50 ÷ 20'50), otręby pszenne średnie z przemiału standartowego 13'00 ÷ 13'25 (12'75 ÷ 13'00), — grube z przemiału standartowego 13'50 ÷ 13'75 (13'25 ÷ 13'50), otręby żytnie z przemiału standartowego 13'50 ÷ 14'00 (12'75 ÷ 13'25).

Gdańsk. — Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w gułd. gd. za 100 kg (w nawiasach podane są poprzednie notowania, o ile różnią się od obecnych): pszenica konsumpcyjna o wadze 130 funt. hol. 13'40 (13'40 ÷ 13'55), — czerwona o wadze 125 hfl. bez notowań, żyto eksportowe o wadze 120 funt. hol. 10'60 (10'30), — nowe konsumpcyjne bez notowań, jęczmień wyborowy na eksport 13'60 ÷ 14'20 (12'75 ÷ 13'35), — wyborowy bez notowań (12'25 ÷ 12'75), — średni 13'00 ÷ 13'40 (11'85 ÷ 12'00), — o wadze 114 funt. hol. 12'75 ÷ 12'90 (10'50 ÷ 10'70), — o wadze 115 funt. hol. 11'60 (10'40), — zimowy o wadze 110 funt. 10'75 ÷ 10'50 (bez notowań), owies najlepszy 11'75 ÷ 12'25 (10'40 ÷ 11'00), otręby pszenne grube 7'50 ÷ 7'60 (7'25), otręby żytnie 7'50.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 30 lipca do 3 sierpnia 1934 r.

— Na rynku akcyjnym w okresie sprawozdawczym dała się odczuć poprawa notowanych kursów, mimo że liczba akcji, figurująca w tabeli urzędowej, pozostała nadal znikomą, osiągając zaledwie liczbę czterech. Poważniejszą zwyżkę odnotował Bank Polski (zł 2), którym zresztą zawierano gros transakcji. Z pozostałych akcji — Lilpop zyskał zł 0'10 i Starachowice zł 0'15;

akcjami temi, jak również i akcjami Warsz. Tow. Kopalń Węgla — uskuteczniano minimalne transakcje.

Na giełdach prowincjonalnych panował ruch minimalny, przy czym na giełdzie poznańskiej Bank Polski utrzymał swe notowania z końca okresu, poprzedzającego sprawozdawczy.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy w zł za akcję	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	87'00	84'50	87'00-86'50
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	9'50	9'50	9'50
Lilpop	zł 25	9'75	9'75	9'75
Starachowice	zł 50	10'75	10'60	10'75

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł: Tohan 22'00.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): 86'00 ÷ 85'00 (86'00 — 85'50).

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJA MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

PREMJOWANIE PRACY NA P. K. P. — Przemozny wpływ, jaki na dochodowość i sprawność działania kolei wywiera praca personelu, spowodował, iż zarządy kolejowe oddawna już zastanawiają się nad sposobami podniesienia wydajności pracy. Pewna część kolei prywatnych, pragnąc zwiększyć zainteresowanie personelu w dochodowości przedsiębiorstwa, wypłaca pracownikom rodzaj tantjemy w zależności od wyników eksploatacji po zamknięciu roku budżetowego, inne kolejki ograniczają się do stosowania metod naukowej organizacji pracy, ale nieodłącznym przerwem zmechanizowanie czynności, acz daje oszczędność na ilości personelu, nie zawiera jednak pobudek, mogących zachęcić pracowników do wysiłku — raczej odwrotnie. O wadze momentu impulsywnego w pracy na kolejach świadczy okoliczność, że 2 skolei międzynarodowe kongresy kolejowe (w Londynie i w Madrycie) zajmowały się zagadnieniem materialnego zainteresowania pracowników w wynikach finansowych eksploatacji przedsiębiorstw kolejowych. Zebrano obfity materiał źródłowy, oświetlający stosunek rozmaitych zarządów do idei udziału personelu w dochodowości kolei, ale konkretnych wyników nie osiągnięto wobec zbyt rozbieżnych tendencji.

W tych warunkach poszczególne zarządy czy też grupy zarządów kolejowych zmuszone są zabiegać same o wynalezienie najwłaściwszego w danych warunkach sposobu zachęcenia personelu do pracy najwydatniejszej i najoszczędniejszej.

Na P. K. P. stosowany jest od początku, bo od 1919 r., system premjowania pewnych rodzajów pracy kolejowej w zależności od osiągniętych wyników w zakresie bądź zwiększonej wydajności, bądź zmniejszonych wydatków. Zobrazowaniu stanu tej sprawy i przedstawieniu osiągniętych wyników poświęcił P. Inż. S. Felsz swój referat p. t. „Premjowanie jako system i jego opłacalność na P. K. P.”¹⁾

¹⁾ Wygłoszony na XIII Zjeździe Polskich Inżynierów Kolejowych w Gdyni.

Jak dotąd, premjowanie objęło następujące działy pracy na P. K. P.: pracę w warsztatach, premje za zaoszczędzenie węgla na parowozach, pracę manewrową, premje za naprawę bieżącą parowozów i t. zw. premje administracyjne — udział administracji w wynikach premjowania poszczególnych działów.

Premjowanie pracy w warsztatach wprowadzono już w 1919 r. w niektórych dyrekcjach z uwagi na fatalny stan taboru, pozostawionego przez okupantów, i na małą jego ilość, niedostateczną dla uczynienia zadość rozlicznym potrzebom odbudowującego się po zniszczeniach wojennych kraju. Jak odbiły się premje na podniesieniu wydajności pracy robotników — o tem świadczy następujące zestawienie pracy w warsztatach głównych Dyrekcji Warszawskiej (okres miesięczny):

	1919	1920	1921
Parowozy:			
Ilość napraw	14'5	16'2	20'3
Postój — dni	180	163	133
Wagony osobowe:			
Ilość napraw	154	148	180
Postój — dni	30	26'5	24'5
Wagony towarowe:			
Ilość napraw	547	488	677
Postój — dni	19'5	19	14
Ogólna liczba robotników	3 835	3 589	3 646
Wzrost wydajności 1 robotnika (wskaźnik)	100	114	149

Widzimy zatem, że materialne zainteresowanie robotnika wpłynęło na zwiększenie o połowę jego wydajności i skróciło znacznie czas postoju, t. j. wycofanie taboru z obiegu, tak ważne przy niedostatecznej ilości jego. Przeprowadzona kalkulacja wykazała, że w 1921 r. czysty zysk, jaki dały premje warsztatowe, dwukrotnie przewyższył wydatek na ich wypłatę.

W 1922 r. zmieniono pierwotny ryczałtowy system wypłacania premij w warsztatach, i zastosowano bardziej racjo-

nalny, różniczkowany system premjowy Halsey'a, rozciągając go na wszystkie dyrekcje. Wyniki stosowania go w warsztatach głównych w ciągu okresu 9 lat ujęte są w tabeli poniższej:

	1924	1926	1928/29	1930/31	1932
Parowozy:					
Pracogodzin na jednostkę naprawczą	99.5	93.2	75.7	72.5	67.8
Postój w naprawie — dni	124.3	118.2	78.0	54.2	48.0
Wyplacono premij — % robocizny	24	24	28	29	31
Zaoszczędzono — % robocizny	0	6	21	24	23
Wagony osobowe:					
Pracogodzin na jednostkę naprawczą	?	139.6	137.0	124.0	119.4
Postój w naprawie — dni	60.4	76.6	57.2	45.1	43.1
Wyplacono premij — % robocizny	20	21	25	23	28
Zaoszczędzono — % robocizny	—	—	2	13	13
Wagony towarowe:					
Pracogodzin na jednostkę naprawczą	?	80.1	85.0	71.3	71.1
Postój w naprawie — dni	19.3	17.3	19.9	14.7	15.1
Wyplacono premij — % robocizny	24	21	24	22	26
Zaoszczędzono — % robocizny	—	15	8	24	21

Zestawienie powyższe wykazuje wyniki następujące: a) ilość pracogodzin na jednostkę naprawczą zmniejszyła się np. w zakresie parowozów z 99.5 do 67.8, czyli o 33%, b) długość postoju w naprawie spadła z 124.3 dni do 48, czyli do 40%, c) zaoszczędzenie kosztu robocizny osiągnięto w dziewiątym roku 28%, pomimo że na wypłatę premij wydano 31% robocizny. Są to liczby imponujące, które świadczą dobitnie o wysoce dodatnim wpływie premij na wydajność pracy i na oszczędność w wydatkach.

Podobnie dodatnie wyniki dały premje za zaoszczędzenie węgla na parowozach. Wprowadzono je po raz pierwszy w końcu 1921 r. w Dyrekcji Warszawskiej według uproszczonej metody Flamm'a, a zastąpiono je od 1925 r. nowymi normami, opartymi na zdobytym doświadczeniu, i rozciągnięto na wszystkie dyrekcje. Wyniki 13-letniego premjowania w Dyrekcji Warszawskiej obrazuje niżej podana tabela (w tonnach):

R o k	Rozchód węgla na:		Przy obciążeniu parowozu-km
	1 parowozu-km	1 000 tonno-km	
1920	29.2	92.0	317
1921	31.1	99.5	312
1922	26.6	86.0	310
1923	27.1	75.5	360
1924	27.7	75.7	366
1925	23.6	56.5	418
1926	24.4	49.5	493
1927/28	24.5	49.7	494
1928/29	25.0	51.0	491
1929/30	23.6	47.1	501
1930/31	23.1	49.7	464
1931/32	23.3	51.9	450
1932	22.3	53.6	415

Z tablicy tej widać, że rozchód węgla w okresie bezpremjomym był ogromny. Prowizoryczne premje w okresie 1922 ÷ 1924 dość znacznie zmniejszyły ten rozchód, a obecny system premjowania ustabilizował już rozchód węgla na poziomie możliwie najniższym, stanowiącym ok. 23 t na parowozokm, co daje w porównaniu z okresem 1920 ÷ 1921 ok. 23% oszczędności. Ponieważ w okresie 1925 ÷ 1932 parowozy Dyrekcji Warszawskiej spaliły 5 560 tys. t węgla, przeto zaoszczędzenie węgla stanowi 1 660 tys. t, co przy cenie zł 27 za tonnę czyni kwotę zł 44.8 miljn., oszczędzonych dzięki premjom, stanowiącym w tym samym okresie kwotę zł 6.1 miljn. Każda złotówka premjowa dała zatem zł 7 oszczędności na węglu.

Trzecią kategorię premij na P. K. P. stanowią premje manewrowe, wypłacane za zmniejszoną pracę na manewrach stacyjnych i pociągach. Stosunek procentowy pracy manewrowej (w parowozu km) do pracy przewozowej (w pociągu-km towarowych) przedstawia tabela następująca:

	1923	1925	1927	1929	1931	1932
Pociągo-km towarowych — miljn.	37.72	37.90	54.41	61.38	47.14	33.55
Parowozu-km manewrowych — miljn.	25.82	22.60	24.78	27.30	18.78	14.39
Stosunek pracy manewrowej do przewozowej — %	70	58	46	44	40	43

Z tablicy tej widać, iż początkowy stosunek pracy manewrowej do przewozowej, równy 70%, spadł do 43%. Jeżeli założyć, że zmniejszenie pracy manewrowej poniżej 70% stanowi oszczędność pracy wskutek premjowania, wprowadzonego z końcem 1923 r., to w ciągu 8 lat (1924 ÷ 1932) zaoszczędzono 97.13 miljn. parowozu-km, co — przy koszcie własnym parowozu-km równym zł 2.50 — czyni zł 242 miljn. Ze zaś na wypłatę premij wydano zł 14 miljn., przeto każda premjowa złotówka dała przeszło zł 16 zysku czystego.

Jak dotąd, sprawa premjowania objęła na P. K. P. tylko służbę mechaniczną i w pewnym, małym zakresie służbę ruchu (prace manewrowe). Wobec niewątpliwie dodatnich wyników premjowania, P. Inż. Felsz nawołuje w swym referacie do rozciągnięcia jej na służbę drogową, handlową i ruchu i przytacza następujące zestawienie stosunku procentowego kosztu 2 najgłówniejszych premjowanych pozycji rozchodowych do ogólnego kosztu eksploatacji P. K. P. w latach krańcowych — 1924 i 1932 (za 3 kwartały):

	Koszt ogólny eksploat.	W tem paliwo dla parowozów		Naprawa taboru	
	miljn. zł	miljn. zł	%	miljn. zł	%
1924	710.3	81.4	11.5	129.9	18.3
1932	697.9	52.6	7.5	93.6	13.4
Spadek	12.4	28.8	35	36.3	27

Z porównania widać, iż koszt zakupu węgla zmniejszył się w ciągu 8 lat o 35%, koszt zaś naprawy taboru — o 27%. Wydatki na obie te pozycje, stanowiące w 1924 r. 30% wszystkich rozchodów, spadły w 1932 do 21%.

Oczywiście, jednak dlatego, aby premje wywierały wpływ należyty, muszą one być stosowane po rozważnym zbadaniu wszystkich warunków, w jakich dana praca jest dokonywana, i w uwzględnieniu wpływu premji na wynik ostateczny.

Tak np., najbardziej celowymi przy pracy fizycznej okazały się premje indywidualne, przyznane pracownikowi za jego własny wysiłek i ułożone w sposób, umożliwiający unaocznienie korzyści materialnej przy tem osiąganey. Tam, gdzie nieuniknione są premje zbiorowe, powinny one obejmować niewielki zespół ludzi współpracujących, którzy się znają i mogą wzajemnie oddziaływać na siebie. W obu wypadkach o wydajności premjowanej roboty decydować musi ścisła kontrola i nadzór. Ale pozostaje jeszcze jeden ważny czynnik: jakim kosztem osiągnięto tę wydajność pracy? Równocześnie bowiem mogą wzrosnąć koszty materiałów i koszty ogólne w stosunku, który uczynić może premjowanie nieopłatnem. Środkiem zaradczym może być jedynie zainteresowanie w premjowaniu również administracji, kierującej poszczególnymi działami pracy, ale w zależności od ogólnych wyników finansowych danego działu. Poza tem koniecznym jest układanie okresowe bilansu sprawozdawczego zysków i strat, oparte na wynikach eksploatacyjnych poszczególnych działów, aby odpowiednio korygować system premjowania lub zmieniać normy samych premij.

UCHWAŁY XIII ZJAZDU POLSKICH INŻYNIERÓW KOLEJOWYCH. — Odbyty w Gdyni w końcu czerwca r. b. XIII Zjazd Inżynierów Kolejowych zakończony został powzięciem szeregu uchwał na podstawie złożonych i przedyskutowanych referatów. Przytaczamy poniżej uchwały najważniejsze, dotyczące spraw znaczenia szerszego:

I. — Do referatu P. Inż. Felsza: „Premjowanie jako system i jego opłacalność na P. K. P.”:

1. — Wobec dotychczasowych rezultatów premjowania Zjazd uważa za wskazane wprowadzenie premjowania jako systemu we wszelkiej pracy kolejowej, w której może ono znaleźć zastosowanie z dodatnimi wynikami.

2. — Niezależnie od premjowania pracowników fizycznych wskazane jest premjowanie administracji linowej od osiągniętych w całokształcie wyników gospodarczych.

3. — Organizacja premjowania powinna dążyć do możliwej indywidualizacji oceny wyników premjowych, a w premjowaniu grupowym — do możliwego zmniejszenia tych grup.

4. — System premjowania powinien być oparty na okresowo sporządzanych bilansach premjowych.

II. — Do referatu P. Inż. W. Nikołajewa: „Przewóz w container'ach”:

1. — Uznając, że przewóz w container'ach (skrzyniach ładunkowych) stanowi ważki czynnik usprawnienia kombinowanego transportu, t. j. dokonywanego różnymi środkami przewozowymi, zwłaszcza koleją i samochodami — Zjazd uważa za wskazane zapoczątkowanie w Polsce przewozów w container'ach oraz umożliwienie rozwoju tych przewozów przez odpowiednie zarządzenia taryfowe.

2. — Wobec tego, że P. K. P. powinny być przygotowane do podjęcia przewozów w container'ach w ruchu tranzytowym — Zjazd uważa za konieczne zapoczątkowanie prac nad wprowadzeniem urządzeń mechanicznych, niezbędnych do załadunku, wyładunku czy przeładunku container'ów.

3. — Celem ustalenia środków, jakimi należy posługiwać się przy zmechanizowaniu pracy stacyjnej — Zjazd uważa za konieczne, aby na Zjazd najbliższy opracowany został specjalny referat, poświęcony tej sprawie.

III. — Do referatu P. Inż. S. Wasilewskiego: „Stworzenie Muzeum Komunikacji w związku z budową Muzeum Przemysłu i Techniki”:

1. — W związku z zamierzoną budową Muzeum Przemysłu i Techniki, które ma scentralizować wszystkie muzea technicz-

ne, Zjazd uznaje za pożądane zgrupować w odrębną całość w ramach projektowanego Muzeum wszystkie działy komunikacji, jak: koleje, drogi bite i wodne, lotnictwo.

2. — Zbiory obecnego Muzeum Kolejowego powinny być uzupełnione zbiorami o charakterze historycznym i nowoczesnym, odnoszącymi się do powstania i rozwoju kolejnictwa na ziemiach polskich, znajdującymi się w posiadaniu dyrekcji kolejowych i osób prywatnych.

3. — Zbiory obecnego Muzeum Kolejowego powinny otrzymać podział rzeczowy i nastawienie dydaktyczne, odpowiednio do całokształtu zbiorów Muzeum Przemysłu i Techniki.

4. — Czas budowy gmachu Muzeum powinien być wykorzystany na przygotowanie zbiorów z dziedziny komunikacji według planu, zatwierdzonego przez Ministerstwo Komunikacji.

5. — Zjazd zwraca się z apelem do administracji kolejowej, ogółu inżynierów kolejowych oraz przedstawicieli przemysłu, pracującego na rzecz komunikacji, aby poparli ideę stworzenia w Polsce Centralnego Muzeum Przemysłu i Techniki.

6. — Zjazd zwraca się do Zarządu Związku Polskich Inżynierów Kolejowych z prośbą o zorganizowanie wycieczki naukowej do Monachjum dla poznania nieocenionych wartości dydaktycznych, zawartych w „Deutsches Museum”.

BEZPOŚREDNIA TARYFA TOWAROWA POLSKO-BELGIJSKA. — Z dniem 1/VIII 1934 r. weszła w życie bezpośrednia taryfa towarowa polsko-belgijska, zawierająca

opłaty przewozowe w jednej liczbie, wyrażonej we frankach belgijskich, pomiędzy stacjami belgijskimi i polskimi, włącznie do odnośnych taryf artykułowych. Taryfa zawiera m. in. stawki na następujące towary: 1) dla komunikacji do Belgii — na wyroby z drzewa, pył cynkowy, oleje mineralne, butan, meble, wyroby ze szkła, obuwie, nasiona buraków pastewnych i koniczynę, fasolę i groch, chmiel, słód, len, jaja, mięso, drób, dziczyznę, towary wszelkiego rodzaju; 2) dla komunikacji do Polski — na krochmal ryżowy, szmaty, bawełnę, nawozy sztuczne, wyroby z żelaza i stali, maszyny, papier, szkło, towary wszelkiego rodzaju.

Dla szeregu towarów (np. dla artykułów spożywczych) zawiera taryfa również opłaty do punktów granicznych belgijsko-francuskich, co znacznie ułatwi kalkulację przewoźnego do północnej Francji. Zawarte w niej postanowienia i opłaty dla komunikacji w wagonach t. zw. „ferry-boots”, przeznaczonych do przewozu w bezprzeładunkowej komunikacji towarowej z Anglią, przyczynią się do uproszczenia kalkulacji przewoźnego do Anglii.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RYNEK FRACHTOWY. — W ubiegłym tygodniu ogólna sytuacja rynków frachtowych była korzystna dla armatorów, pomimo iż ilość dokonanych zafrachtowań nie była tak liczna, jak w tygodniach poprzednich.

Na rynku La Platy zakontraktowano ogółem pod zboże 24 statki o łącznym tonnażu 168 700 t, przyczem za wiązki statki z portów górnego biegu rzeki płacono sh 16/3 do Antwerpii na sierpień, a za średni tonnaż do Anglii i Kontynentu sh 16/9 na wrzesień.

Rynki północno-amerykańskie i kanadyjskie wykazywały ruch bardzo ograniczony. W wywozie węgla kontraktowano tonnaż po sh 10/- do Rio de Janeiro, a pod drewno z Kanady do Anglii i Irlandji po sh 50/-. W wywozie cukru z Kuby płacono sh 13/3 na sierpień.

Na rynkach australijskich i Dalekiego Wschodu panowała tendencja zwyżkowa i osiągnięta została stawka sh 25/- za zboże

workowane z portów zachodnich do Europy na wrzesień, a sh 26/9 z portów południowych na wrzesień/październik. W wywozie płodów strączkowych z Dalnego do Rotterdamu/Hamburga płacono sh 23/-, a ryż frachtowano do Francji po sh 23/9 z Sajgonu, po sh 24/- ÷ 24 3 z Haiphongu.

Na rynku Gdynia/Gdańsk wznowiono ostatnio frachtowanie zboża do portów niemieckich i zakontraktowano m. in. 600 t do Hamburga, 1 500 t do Bremy, 3 000 t do Królewca. Do portów duńskich szły partje drobniejsze. Eksport drewna był naogół dość ograniczony, głównym odbiorcą tarcicy była Anglia. W wywozie węgla zawarto m. in. następujące kontrakty: 8 000 t do zachodnich Włoch po sh 9/3, przy opcji na Adriatyk — sh 9/9, 3 200 t do Rouen i 4 000 t do tegoż portu, 2 300 t do Nantes, 2 000 t do Bordeaux, 1 500 t do Dundalk, 1 600 t do Limerick 2 300 t do Cork, 3 500 t do portu Dublin.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

PROTOKÓŁY:

Protokół, dotyczący stosunków handlowych z Szwecją — z dn. 21/X 1933 r. wraz z oświadczeniem rząd. z dn. 30/VI 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 70, poz. 671/2).

Protokół, dotyczący stosunków handlowych z Danją — z dn. 10/I 1934 r. wraz z oświadczeniem rząd. z dn. 10/VII 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 70, poz. 673/4).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Ulgi w sprawie ochrony wynalazków, wzorów i znaków towarowych dla XIV Targów Wschodnich — rozp. Ministra Przem. i Han. z dn. 19/VII 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 70, poz. 676).

Listy zastawowe i obligacje B. G. K., wyłączone spod konwersji, ustalonej rozporządzeniem o wierzytelnościach w walutach zagranicznych — rozp. Ministra Skarbu z dn. 24/VII 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 70, poz. 677).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

22 sierpnia:

— **Fabr. Wyr. Metal. „Peliikan”, S. A.** — o g. 17½ w lok. S. A. Krzysztof Brun i Syn w W-wie, Bielańska 2.

25 sierpnia:

— **Cukrownia „Pelplin”, S. A.** — o g. 15 w hotelu „Pod Orłem” w Pelplinie.

— **„Ligota”, Przem. Drzewny, S. A.** — o g. 12 w kanc. Not. Dr. J. Kotasa w Cieszynie, Górny Rynek.

27 sierpnia:

— **Cukrownia „Strzyżów”, S. A.** — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Krak. Przedm. 17 m. 22.

— **„Gotab” Górnośl. T-wo Akc. dla Budowli Przem.** — o g. 18 w lok. S-ki w Wełnowcu, Kopernika 12.

28 sierpnia:

— **„Zjedn. Gazownie Polskie”, S. A.** — o g. 17 w kanc. Not. Z. Hübnera w W-wie, Kapucyńska 6.

— **„Budowlana S. A. w Łodzi”** — o g. 17 w lok. S-ki w Łodzi, Narutowicza 16.

29 sierpnia:

— **T-wo Przem. „Kabel”, S. A.** — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Kacza 9/11.

— **Cukrownia „Opole”, S. A.** — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Karowa 20.

30 sierpnia:

— **„Polskie Zakł. Garbarskie w Krakowie”, S. A.** — o g. 11 w lok. S-ki w Krakowie, Barska 87.

— **T-wo Ubezpiec. „Piastr”, S. A.** — o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Moniuszki 10.

— **„Polskie Radjo”, S. A.** — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Kredytowa 1.

— **Pierwsza Kraj. Przetwórnia i Pakownia Smalcu „Standard”, S. A.** — o g. 16 w lok. S-ki w Toruniu, Grudziądzka 124/26.

31 sierpnia:

— **„Polski Przemysł Naftowy”, S. A.** — o g. 11 w lok. S-ki we Lwowie, Koralska 1.

— **„Polski Glob” T-wo Transp.-Handl.** S. A. — o g. 17 w biurze Not. Dr. J. Dunikowskiego w Krakowie, Św. Jana 20.

3 września:

— **„Kolej Lokalna Tarnopol — Zbaraż”, S. A.** — o g. 10 w lok. Biura Małop. Kolei Lok. we Lwowie, Jagiellońska 1.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

PODSTAWA WYMIARU PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI DLA BUDOWLI FABRYCZNYCH. — Na zasadzie § 6 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 17/VI 1924 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 51, poz. 523), jeśli za podstawę wymiaru podatku od pewnej kategorii niewynajmowanych nieruchomości (fabryk, teatrów, willi, łaźni i t. p.) nie może być przyjęta suma czynszu z powodu niemożności jej ustalenia, to wartość czynszową oblicza się w wysokości 5% od obiegowej wartości takiej nieruchomości. Wartość obiegową ustala się na zasadzie cen, płaconych w miarodajnym okresie czasu za takie same lub podobne nieruchomości, położone w tej samej miejscowości i znajdujące się w analogicznych warunkach, ewentualnie przy pomocy rzeczoznawców.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 30/IV 1925 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 48, poz. 333) zezwoliło w takich wypadkach ustalać wartość nieruchomości, stanowiących własność osób prawnych, również na podstawie bilansów otwarcia w złotych, sporządzonych zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z dn. 25/VI 1924 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 55, poz. 542). Obecnie jednak należy się opierać na bilansach, przerachowanych według postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 22/III 1928 r. o przerachowaniu bilansów przedsiębiorstw publicznych i prywatnych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 38, poz. 352). W tych wypadkach za podstawę winna być przyjmowana wartość bilansowa nieruchomości bez potrącenia odpisów na amortyzację.

Z powyższego wynika, że podstawą wymiaru podatku od nieruchomości, gdy tenże nie opiera się na komornym, jest wartość czynszowa, obliczona w wys. 5% wartości obiegowej. Wartość zaś obiegowa ma być ustalana w wysokości jaknajbardziej zbliżonej do rzeczywistości według wyżej podanych wskazówek. Przedewszystkiem przyjmować należy wartość obiegową według bilansu otwarcia w złotych przy uwzględnieniu przerachowania na dz. 1/VII 1928 r.

W wyjątkowych jednak wypadkach, gdy wartość wskazana w bilansie nie odpowiada faktycznej wartości obiegowej, nie powinna ona służyć za podstawę wymiaru, a celem określenia powyższej wartości powinny być zastosowane ściśle przepisy § 6 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 17/VI 1924 r., a więc porównanie z innymi podobnymi nieruchomościami, ewentualnie ocena rzeczoznawców.

Nie powinny być jednak ze względów gospodarczych wliczane do podstawy wymiaru wartość maszyn i urządzeń technicznych, stanowiących przynależność budynków fabrycznych, chociaż N. T. A. wyrokiem z dn. 5/XI 1929 r. L. Rej. 2 566/27 w sprawie skargi firmy „K. Liwer i Bracia Szpiro” w Będzinie

uznał, że ustawodawca pod pojęcie nieruchomości podciąga nie tylko sam budynek, lecz również jego trwale z nim związane przynależności.

Wartość obiegową nieruchomości, należących do przedsiębiorstw, nieprowadzących ksiąg handlowych, winna być ustalana na podstawie porównania z przedsiębiorstwami, księgi te prowadzącymi, względnie na podstawie innych posiadanych przez władzę wymiarową materiałów wymiarowych.

Z wyżej podanych wyjaśnień, zawartych w okólniku Min. Skarbu L. R. V 26 550/3,34, wynika, że o ile przedmiotem podatku są te same nieruchomości, a przy ustalaniu podstawy wymiaru w latach ubiegłych przestrzegano wymienionych wyżej przepisów, to podstawa wymiaru podatku na 1934 r. nie powinna zasadniczo różnić się od podstawy wymiaru na 1933 r., a to tem bardziej, że w praktyce naogół nie doliczano do niej wartości maszyn i urządzeń technicznych.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 30 lipca do 3 sierpnia 1934 r.

— Na rynku dewiz panowała w okresie sprawozdawczym tendencja nadal niejednolita, przy poważnie ograniczonym zapotrzebowaniu, pokrywanym przez Bank Polski łącznie z bankami prywatnymi. Grupę dewiz, które zamknęły okres sprawozdawczy na zero, stanowią: korony czechosłowackie, floreny holenderskie, guldeny gdańskie i korony szwedzkie; do tejże grupy zaliczyć należy: dolary (zarówno gotówkowe, jak i telegraficzne), których zysk był minimalny, wynosząc ok. gr 0/10 na $\text{\$}$ 1. Zwykływały w stosunku do ostatnich notowań w okresie poprzedzającym następujące dewizy (w $\text{\$}$ na 100 jednostek walutowych): franki francuskie (0/5), belgi (35/0) i marki niemieckie (90/0); niżkowały natomiast: franki szwajcarskie (3/0), liwy włoskie (1/0), korony szwedzkie (7/0), korony duńskie (10/0) oraz funty szterlingi o $\text{\$}$ 3 na $\text{\$}$ 1.

W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego płacono za banknoty dolarowe w obrotach pozagiełdowych po $\text{\$}$ 5'26 ÷ 5'26½ za $\text{\$}$ 1 (wobec $\text{\$}$ 5'28½ za $\text{\$}$ 1 w okresie poprzedzającym).

	Kurs najniższy	Kurs najwyższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn.	$\text{\$}$ 1	5'29½	5'29½
„ „ „ „ teleg.	$\text{\$}$ 1	5'29½	5'29½
Funty szterlingi	$\text{\pounds}$ 1	26'68	26'64

Franki francuskie . . .	100 fr.	34'90½	34 90	34'90½
Franki szwajcarskie . . .	100 fr.	172'67	172 67	172 67
Belgi	100 blg.	124'30	124 15	124'30
Marki niemieckie . . .	100 RM	205'90	205'00	205'90
Korony czeskosłowackie	100 kor.	21'98	21'98	21'98
Liry włoskie	100 lir.	45'44	45'41	45'42
Floreny holenderskie . .	100 fl.	358'10	357'80	358'10
Guldeny gdańskie . . .	100 guld.	172'53	172'50	172'53
Korony szwedzkie . . .	100 kor.	137'60	137'50	137'52
Korony duńskie . . .	100 kor.	119'20	119'10	119'10
Korony norweskie . . .	100 kor.	134'05	134'00	134 00

Rynek papierów lokacyjnych państwowych cechowała mocniejsza naogół tendencja; obroty — mimo że uległy zwiększeniu w stosunku do obrotów w okresie poprzedzającym — były jednak nieznaczne. Spadek (o $\text{zł } 0'25$) 3% Poż. Budowlanej jest usprawiedliwiony niedawno odbytem ciągnięciem; zniżkę 4% Poż. Inwestycyjnej w sztukach o $\text{zł } 0'50$ przypisać należy grze spekulacyjnej. Pozostałe papiery zwykowały, a mianowicie: 4% Poż. Dolarowa o $\text{zł } 0'30$, 4% Poż. Inwestycyjna w serjach o $\text{zł } 0'50$, 5% Poż. Konwersyjna o 0'15% nominalu, 5% Poż. Konwersyjna Kolejowa o 0'75% nom., 6% Poż. Dolarowa o 1'0% nom. i wreszcie 7% Poż. Stabilizacyjna o 0'75% nom.

Na rynku papierów lokacyjnych prywatnych — specjalnie mocne były 4½% i 8% L. Z. T-wa Kred. Ziemińskiego, z których pierwsze zyskały 1'63% nominalu, a drugie — 0'50% nom. Podobnie zwykowały i 8% L. Z. Tow. Kred. Polskiego (0'25% nom.), emitowane w walucie angielskiej. Obroty i kursy obligacji miejskich nie odbiegały poważnie od rezultatów ubiegłego okresu.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Kurs Ostatni w tygodni. zł za 1 szt.
Papiery państwowe				
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	45'00	44'15	44'25
4½% " Dolarowa	§ ¹⁾	53'20	52'85	53'00
4½% " Inwestycyjna	zł w zł. 100	116'50	116'50	116'50
4½% " " serje	zł w zł. 100	119'50	119'50	119'50
w % nominalu				
5% " Konwersyjna	zł	63'75	62'50	63'15
5% " Konwers. Kol.	zł	58'25	57'50	58'00
6% " Dolarowa	§	72'50	72'25	72'25
7% " Stabilizacyjna ²⁾	§ ²⁾	67'75	67'25	67'63
		-67'88 ³⁾	-67'75	-67'75

Listy zastawne i obligacje banków

7% L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " "	zł w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
7% " Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
6% " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
7% Obl. Kom. B-ku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
6% " Bud. " " "	zł w zł. 1927	93'00	93'00	93'00

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych

8% L. Z. T-wa Kred. Przemysłu Polskiego ³⁾	£	75'25	75'25	75'25
4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemišk.	zł	48'63	47'38	48'50
		-48'25 ⁴⁾	-48'00 ⁵⁾	-48'63
8% " " " " m. Warszawy	zł	43'75	43'75	43'75
4½% " " " " " " "	zł	65'00	65'00	65'00
5% " " " " " " "	zł	69'50	69'25	69'50
5% " " " " " z 1933 r.	zł	58'00	57'13	58'00
5% " " " " " " Częstochowy z 1933 r.	zł	52'00	52'00	52'00
5% " " " " " " Kalisza	zł	55'50	55'50	55'50
5% " " " " " z 1933 r.	zł	48'50	47'25	48'50
			-47'25	
5% " " " " " Lublina z 1933 r.	zł	41'25	41'25	41'25
5% " " " " " Siedlec z 1933 r.	zł	39'25	39'25	39'25

Obligacje miast

VI 6% Poż. Konw. m. Warszawy	zł	55'50	54'50	55'50
VIII i IX 6% Poż. Konw. m. Warszawy	zł	53'75	53'75	53'75

1) § 5 = $\text{zł } 44'57$.
 2) Z wyłączeniem transzy francuskiej.
 3) § 1 = 5'183 fr. szwajc. = Hfl. 2'488.
 4) Dotyczy drobnych odcinków.
 5) Gwarantowane przez Szarb Państwa.
 6) Dotyczy odcinków po 100.

ZŁOTY ZAGRANICĄ

1934	New York ¹⁾	London ²⁾	Pariz ¹⁾	
30/VII	18'91	26'68	286'50	
31/ " "	"	"	286'75	
1/VIII	"	26'62	—	
2/ " "	"	—	—	
3/ " "	18'95	26'62	—	
4/ " "	"	"	—	
1934	Zuryc ¹⁾	Berlin ¹⁾	Praga ¹⁾	
30/VII	57'95	47'375 ÷ 47'475	455'87	
31/ " "	"	"	"	
1/VIII	"	"	455'87½	
2/ " "	"	"	456'12	
3/ " "	"	"	"	
4/ " "	"	"	"	
1934	Kopenhaga ¹⁾	Sztokholm ¹⁾	Oslo ¹⁾	Gdańsk ¹⁾
30/VII	84'60	73'25	75'75	57'92 ÷ 58'04
31/ " "	—	—	—	"
1/VIII	—	—	—	"
2/ " "	—	—	—	"
3/ " "	—	—	—	"
4/ " "	—	—	—	"

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH³⁾

	16 ÷ 21/VII	23 ÷ 28/VII	30/VII ÷ 4/VIII
	(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach obroty)		
New York			
6% dolarowa 1920	72½—71½—72 (21 000)	72½—66½—71 (36 000)	71—70½—70¾ (40 000)
8% Dillon 1925	84½—83½—84¼ (67 000)	85—82—83¼ (86 000)	83¾—83—83¾ (30 000)
7% stabilizac. 1927	115—113—114 (306 000)	115—111—113 (260 000)	114½—113—113¾ (106 000)
7% Warszawy 1928	62¾—62½—62½ (27 000)	63—58½—59½ (60 000)	61—59½—60¼ (53 000)
7% Łaska 1928	65½—65—65 (30 000)	65—62—62 (21 000)	64—63—64 (5 000)
London			
7% stabilizac. 1927	92'64—90'14 —90'39	91'51—88'51— 89'01	88'93—87'93— 84'43
Zuryc			
7% stabilizac. 1927	67'50—65'50 —66'25	67'50—66'00— 66'00	—
Pariz			
7% stabilizac. 1927	72'51—70'98	70'73—70'54	70'33—70'13
Medjolan			
7% włoska 1924	99'30—98'90 —99'30 (325)	99'50—99'30— 99'50 (425)	99'30—99'25— 99'30 (525)

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 31 LIPCA 1934 R.— Lipiec, rozpoczynający II półrocze, był w zakresie zwyczajnych obrotów w walutowych Banku deficytowy, podobnie jak wszystkie miesiące I półrocza z wyjątkiem lutego, tylko że deficyt lipcowy był niewielki — znacznie mniejszy niż w kilku poprzednich miesiącach. W stosunku do czerwca nastąpił spadek obrotów, ale zniżka skupu walut i dewiz była znacznie mniejsza niż zniżka sprzedaży, która nastąpiła wskutek znacznej redukcji w lipcu zapotrzebowania urzędów (głównie na cele obsługi pożyczek zagranicznych).

Lekki odpływ walut z Banku pociągnął za sobą spadek rezerw walutowych, które w III dekadzie lipca zmniejszyły się o $\text{zł } 1'3$

1) Za $\text{zł } 100$.
 2) Za £ 1.
 3) Kursy — w % ch nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju.

miljn., a w ciągu całego miesiąca spadły z zł 43·2 miljn. do zł 40·1 miljn.

Ale jednocześnie ze zniżką rezerw walutowych nastąpiła zwykła rezerwa złota. Tak, jak przed rokiem odbywał się znacznie wzmógłony dopływ banknotów dolarowych do Banku Polskiego — tak obecnie ma miejsce poważnie zwiększony dopływ złota. Detezauryzacja, która w r. ub. dotyczyła banknotów dolarowych, a była związana z załamaniem się tego tak długo uprzywilejowanego banknotu, obecnie — od kilku zwłaszcza miesięcy — odbywa się w zakresie monet złotych i znamionuje ostateczną zdaje się likwidację nastrojów tezauryzacyjnych we wszelkiej ich postaci.

Dzięki wzmózonemu skupowi złota przez oddziały Banku zapas złota podniósł się w III dekadzie z zł 491·2 miljn. do zł 491·7 miljn., a w ciągu całego miesiąca lipca zwykował o zł 1·7 miljn.

Pokrycie złote sumy obiegu biletów bankowych i części natychmiast płatnych zobowiązań Banku (mianowicie przewyżki ich ponad zł 100 miljn., uznane jako pewne niezmiennym minimum tych zobowiązań), obliczone w stosunku procentowym zapasu złota do powyższej sumy, wynosiło na ultimo lipca r. b. 47·71%, wykazując zniżkę w ciągu ostatniej dekady lipca, ale w silny w porównaniu ze stanem przed miesiącem, a szczególnie w silny w porównaniu ze stanem przed rokiem, jak to stwierdza poniższe zestawienie:

	%
30/VI 1934	47·61
20/VII "	49·39
31/VII "	47·71
31/VII 1933	43·92

Wzrost procentu pokrycia w ciągu roku był tak silny nietylko dlatego, że zapas złota podniósł się z zł 472·8 miljn. do zł 491·7 miljn., ale i dlatego, że jednocześnie suma obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań (względnie ich części, podlegającej pokryciu) zmniejszyła się w ciągu roku — z zł 1 176·5 miljn. do zł 1 130·6 miljn. (względnie z zł 1 076·5 miljn. do zł 1 030·6 miljn.). Podobnie spadek procentu pokrycia w III dekadzie lipca nastąpił mimo wzrostu sumy pokrycia, t. j. zapasu złota, a jedynie dlatego, że zwiększyła się silnie na ultimo sumy obiegu i zobowiązań, mianowicie z zł 1 094·5 miljn. do zł 1 130·6 miljn. (względnie z zł 994·5 miljn. do zł 1 030·6 miljn.).

Wzrost sumy obiegu i zobowiązań na ultimo lipca dotyczył obu składników, nietylko — jak zwykle w końcu miesiąca — obiegu biletów Banku. Obieg wzrósł z zł 879·4 miljn. do zł 907·6 miljn., ale jednocześnie i zobowiązania — wbrew zwykłej tendencji — wykazały zwykłą z zł 214·9 miljn. do zł 223·0 miljn.

Zwykła zobowiązań nastąpiła mimo, że saldo pozycji „różne rachunki” obniżyło się o zł 4·4 miljn. do zł 25·6 miljn., a zawdzięczać ją należy jedynie wzrostowi lokat żyrowych.

Lokaty żyrowe zwykowały w III dekadzie lipca z zł 185·0 miljn. do zł 197·4 miljn., ale spośród nich lokaty na rachunkach prywatnych wykazały normalną w końcu miesiąca zniżkę, a wzrosły tylko bardzo silnie lokaty kas państwowych, które od maja utrzymywały się na obniżonym znacznie poziomie. W związku z tem lokaty żyrowe kas państwowych osiągnęły poziom wielokrotnie wyższy niż przed miesiącem i nieco wyższy także niż przed rokiem, a pozostałe lokaty wykazały lekką zniżkę w ciągu lipca, utrzymując się jednak na poziomie, znacznie wyższym niż przed rokiem. Liczbowo ilustruje to następujące zestawienie (w miljn. zł):

	Lokaty żyrowe:	
	kas państwowych	pozostałe
30/VI 1934	5·9	165·2
20/VII "	4·6	180·4
31/VII "	34·1	163·2
31/VII 1933	31·9	117·2

Znacznej, blisko 50-miljonowej zwwyżce lokat w ciągu roku towarzyszyła dwukrotnie większa zniżka obiegu biletów bankowych. Zniżył on również w ciągu ostatniego miesiąca, a tylko w ultimowej dekadzie lipca wykazał normalny wzrost (o zł 28·2 miljn., t. j. o przeszło 3%). Wzrost obiegu na ultimo lipca był jednak mniejszy niż na ultimo poprzednich miesięcy, a zwłaszcza niż na ultimo czerwca (+ zł 57·5 miljn.). W I półroczu r. b. wzrost obiegu na ultimo mniejszy niż w lipcu wykazał tylko styczeń (+ zł 22·9 miljn.) i maj (+ zł 24·4 miljn.). Zmiany w stanie obiegu ilustruje liczbowo następująco zestawienie (w miljn. zł):

30/VI 1934	938·5
20/VII "	879·4
31/VII "	907·6
31/VII 1933	1 002·6

Wzrost obiegu banknotów w dekadzie sprawozdawczej nie miał odpowiednika w odpływie lokat żyrowych, które — przeciwnie — również wzrosły, natomiast pozostawał w związku z silnym wzrostem działalności kredytowej Banku. Odpływ dewiz był w dużym stopniu zrównoważony dopływem złota — tak, że na stanie obiegu nie odbił się.

Z kredytów Banku największy wzrost wykazuje portfel weksli krajowych (reprezentujący sumę kredytów dyskontowych wykorzystanych), który zwiększył się na ultimo lipca o zł 31·9 miljn., a więc silniej niż na ultimo czerwca (zł 29·8 miljn.), maja (zł 17·3 miljn.), kwietnia (zł 7·9 miljn.) i t. d. Pożyczki zabezpieczone zastawami (terminowe i w rachunku otwartym) wzrosły w III dekadzie lipca o zł 9·0 miljn. (na ultimo czerwca o zł 8·9 miljn.). Skup biletów skarbowych zwiększył się tylko o zł 2·6 miljn. (na ultimo czerwca o zł 11·4 miljn.).

W ciągu całego miesiąca lipca zwiększyły się kredyty dyskontowe, ale skurczyły się pożyczki zastawowe i dyskonto biletów skarbowych, jak to widzimy z poniższego zestawienia różnic (w miljn. zł):

	Wzrost (+) lub zniżka (-)
Kredyty dyskontowe	+ 10·9
Pożyczki zastawowe	- 3·6
Bilety skarbowe	- 13·8

W okresie rocznym od końca lipca 1933 r. do końca lipca r. b. stosunkowo nieznacznie zmniejszyły się kredyty dyskontowe oraz skup biletów skarbowych, natomiast bardzo silnej redukcji uległy pożyczki zastawowe. Zniżkę kredytów w ciągu roku ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	Zniżka (-)
Kredyty dyskontowe	- 19·5
Pożyczki zastawowe	- 44·6
Bilety skarbowe	- 0·9

Co się tyczy innych pozycji bankowego pokrycia obiegu — poza wyżej omówionymi kredytami oraz poza rezerwami walutowymi (których część stanowią weksle zagrainczne) — to wykazały one w ostatniej dekadzie lipca następujące zmiany: 1) kredyt bezprocentowy Skarbu Państwa wogóle pozostał niezmienny (od dłuższego czasu wykorzystany w $\frac{9}{10}$ statutowej wysokości), 2) skup części emisji skarbowej zmniejszył się silnie, bo o zł 7·7 miljn., 3) skup papierów kredytu długoterminowego wzrósł zaledwie o zł 0·15 miljn.

Całe bankowe pokrycie obiegu kształtowało się następująco (w tys. zł):

	30/VI	20/VII	31/VII
Waluty i dewizy	43 249	41 376	40 110
Weksle krajowe	602 846	581 858	613 777
Bilety skarbowe	59 768	43 354	45 965
Polskie monety srebrne i bilon	27 588	43 247	35 501
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	68 165	55 570	64 555
Papiery proc. własne	11 366	11 651	11 801
Dług Skarbu Państwa	90 000	90 000	90 000
Razem:	902 983	867 055	901 708

Obieg monet srebrnych i bilonu, emitowanych przez Skarb Państwa, wykazał w III dekadzie lipca wzrost o ok. 10%, czyli znacznie silniejszy niż obieg biletów, emitowanych przez Bank Polski (o ok. 3%). Zmiany w stanie i strukturze obiegu bilonowego ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	30/VI	20/VII	31/VII
Monety srebrne (10-, 5-, 2- i 1-złotowe)	281·2	251·2	276·1
w tem:			
10-złotówki	122·4	112·5	118·6
5-złotówki	106·0	92·5	104·1
Bilon niklowy i brązowy	87·2	77·2	84·0
Razem:	368·4	328·4	360·1

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEŃ POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

ANGLJA

POLITYKA HANDLOWA.—Aktywna polityka gospodarcza Wielkiej Brytanji, rozpoczęta z dościslem do władzy rządu „jedności narodowej” w 1931 r., wydała obecnie niewątpliwie owoce w postaci ogólnego jasno zaznaczającego się wzrostu koniunkturalnego w tym kraju. Polityka ta — obok dewaluacji funta — objęła cały szereg dziedzin, z których przejście na protekcjonizm celny i zainicjowanie polityki dwustronnych umów handlowych, opartych raczej na wzajemności niż na KNU, odgrywają rolę czołową. Niemniej jednak rozpoczyna się obecnie w Anglii dyskusja na temat, w jakiej mierze poszczególne elementy owej aktywnej polityki gospodarczej odegrały rolę w niezaprzeczalnej ogólnej poprawie sytuacji. Cennym przyczynkiem w tej dyskusji jest wydany ostatnio przez Federation of British Industries memoriał p. t. „Survey of Britain's commercial policy”, w którym naczelna organizacja przemysłu brytyjskiego próbuje zanalizować dotychczasowe wyniki nowej angielskiej polityki handlowej. Z uwagi na rokowania handlowe polsko-brytyjskie tego rodzaju analiza musi być dla nas szczególnie interesująca.

Memoriał, noszący datę czerwca r. b., rozpatruje brytyjską politykę handlową w 4 podstawowych jej przejawach, a mianowicie: 1) wprowadzenie taryfy celnej, 2) układy ottawskie, 3) traktaty handlowe z państwami skandynawskimi, Finlandją, Argentyną, 4) wreszcie — polityka rolna Anglii. Charakterystyczne jest przytem iż memoriał nie porusza innych mniejszych traktatów handlowych, zawartych ostatnio przez Anglię (np. umowa węglowa z Niemcami), które widocznie z punktu widzenia angielskiego nie posiadają istotnego znaczenia dla całokształtu angielskiej polityki handlowej. Co zaś do wspomnianych 4 punktów tej polityki, to memoriał stwierdza przedewszystkiem, iż polityka w każdym z nich rozwijała się zupełnie niezależnie od innych — tak, iż np. polityka rolna, prowadzona przez Ministra Elliota, zupełnie nie liczyła się z polityką handlową, prowadzoną w stosunku do państw rolniczych, z którymi zawierano umowy handlowe. Ta polityka rolna miała na celu doprowadzenie do zwyżki cen mięsa i produktów nabałowych, co powoduje, iż prowadzi ona do zatargów zarówno z dominiami brytyjskimi jak i z Argentyną i Danją. Bezpośrednio przyczyną tego jest, jak konstatuje memoriał, fakt, iż spodziewana zwyżka cen artykułów rolniczych nie jest jednolita i odpowiednio wydatna, co powoduje dalsze apetyty protekcjonistów rolnych w kierunku dalszej zwyżki cel. Federacja, nie wyciągając żadnych konkretnych wniosków i pozostawiając, oczywiście, decyzję wyłącznie Rządowi, zauważa jednakowoż, iż zjawisko wspomniane ma swą przyczynę w niezakończonym kryzysie, czego dowodem jest rozmiar produkcji i wywozu takich wytworów przemysłu brytyjskiego,

jak żelazo i stal, wyroby bawełniane i wełniane i t. d.

Ponadto Federacja występuje zupełnie wyraźnie przeciwko powszechnie panującej niestałości walutowej, co jest tem więcej sensacyjne, iż właśnie koła brytyjskiego przemysłu obiecywały sobie swego czasu najczęściej ze spadku funta. Obecnie Federacja stwierdza, iż spadek dolara na skutek spadku funta i walut „bloku sterlingowego” utrudnia ocenę właściwą st tystyk gospodarczych i może w pewnej mierze unicestwić te korzyści, jakich kraje, które dopuścili do spadku swych walut, spodziewały się po swym kroku. Cała ta uwaga pozostaje w związku z dyskusją, prowadzoną ostatnio na terenie opinii angielskiej w bardzo szerokiej mierze na temat korzyści stabilizacji walutowej i roli jej w ogólnej poprawie angielskiej koniunktury. Trzeba przyznać, iż przeważnie wypowiadają się czołowe pisma angielskie w kierunku stabilizacji walutowej.

Jeśli chodzi o ogólne wnioski, jakie wyprowadza ze swej bezstronnej analizy Federacja, to streściłby je można w sposób następujący:

1. — Niewątpliwie nowa polityka celna Anglii przyczyniła się w znacznej mierze do poprawy na rynku wewnętrznym, niemniej jednak w wypadku gdyby inne waluty spadły poniżej obecnego ich stosunku do funta, skuteczność taryfy celnej zostanie osłabiona i trzeba będzie podjąć zarządzenia dla jej wzmocnienia.

2. — Nie sprawdziły się przepowiednie tych zwolenników wolnego handlu, którzy przepowiadają, iż przejście Anglii na protekcjonizm celny oddziała niekorzystnie na jej wywóz. W rzeczywistości spadek wywozu angielskiego, obserwowany w ciągu szeregu ostatnich lat, ustał i nawet zamienił się w 1933 r. w pewien wzrost. Federacja jednak zwraca uwagę, iż ta sytuacja ogólna, wyrażająca się w tem, iż Anglia odzyskała swe dawne stanowisko pierwszego eksportera świata, nie zostanie dopóty utrwalona, dopóki nie będzie pewności, że w innych krajach nie nastąpią jakieś katastrofy czy manipulacje pieniężne.

3. — Wywóz brytyjski rozwinął się najbardziej w kierunku tych krajów, które bądź podpisały wespół z Anglią układy ottawskie, bądź zawarły z nią traktaty handlowe. Mowa jest więc o dominjach i państwach skandynawskich. Niemniej jednak Federacja dodaje, iż w znacznej mierze pomógł tutaj uzupełniający charakter produkcji tych krajów w stosunku do produkcji brytyjskiej, jak również zależność ich walut od funta. Zresztą, zdaniem Federacji, układy ottawskie dotychczas realizują się raczej na korzyść dominjów niż metropolji.

4. — Federacja ostrzega Rząd przed niebezpieczeństwem nieskoordynowania jego wewnętrznej polityki rolnej z polityką handlową, jaką prowadzi z dominjami i zagranicą. Dość wyraźnie daje wyraz zdaniu, iż trzeba będzie ograniczyć tę

sztuczną i kosztowną ochronę, jakiej udziela się w Anglii rolnictwu, zacoфанemu w stosunku do rolnictwa innych krajów — zarówno ze względów czysto klimatycznych, jak i innych jeszcze. Jest to konieczny warunek dla prowadzenia racjonalnej polityki rozwoju wywozu angielskiego. Chwilowo, jak pisze prasa angielska, wytyczne Rządu ustalone są w drodze doradźnej przez codzienne niemal spory pomiędzy Board of Trade i Ministerstwem Rolnictwa.

Uwagi Federacji są, jak widać, szczególnie ważne dla zobrazowania opinii, nurtujących w przeszłości angielskim w chwili, gdy toczą się rokowania polsko-angielskie o nowy traktat handlowy. Polska właśnie jest w stosunku do Anglii jednym z tych krajów rolniczych, o których mówi w swym raporcie Federacja, iż angielski protekcjonizm rolny wpływa niekorzystnie na rozmiar ekspansji przemysłowej Anglii w kierunku owych krajów. Innemi słowy, możemy stwierdzić, iż w naszych żądaniach rolniczych w stosunku do Anglii mamy w przemyśle angielskim sprzymierzeńca.

STANY ZJEDN. AM.

BILANS PŁATNICZY. — Niedawno zaczęto wysuwać w New-Yorku wątpliwość, czy Stany Zjedn. można istotnie nazwać krajem wierzycielskim — w tym sensie, co Anglię. Pozycja wierzycielska Anglii jest bowiem wytworem systematycznej, dziesiątki lat trwającej akcji zdobywania światowych rynków przez przemysł angielski, akcji, zasilanej oszczędnościami i nadwyżkami kapitalizacyjnymi, wygospodarowanymi w toku procesu produkcyjnego. Natomiast oddłużenie Stanów Zjednoczonych w czasie wojny i nagromadzenie miliardowych wierzycielności w pierwszych latach powojennych zawdzięcza należy wyjątkowym warunkom i sztucznemu sukcesowi ekspansji kredytowej. Amerykański wywóz kapitałów nie jest wynikiem planowej, na oszczędzaniu i kapitalizacji opartej polityki inwestycyjnej, a jedynie wynikiem bankowej inflacji kredytowej. Pozycja wierzycielska Ameryki nie jest oparta na dochodzie społecznym, a jedynie na ekspansji kredytowej.

Ukryty sens i cel tej argumentacji streszcza się w tezie, że ponieważ nagła zmiana pozycji dłużniczej na wierzycielską Stanów Zjedn. nie odbiła się jeszcze w pełni na dochodach ludności, przeto zjawisko równoczesnej aktywności płatniczej i handlowej jest chwilowo uzasadnione. Ameryka jest coprawda w bilansie kapitałowym krajem wierzycielskim, ale nie jest nim w bilansie dochodów, t. zn. że struktura dochodu społecznego nie przedstawiała się na konsumpcję, umożliwiającą spłacanie przez zagranicę długów przy pomocy nadwyżek towarowych. Tutaj leżeć ma również różnica w stosunku do Anglii. Anglia stale od lat wywoziła kapitały, a zwiększając spożycie mas oszczędza-

ających doprowadziła w konsekwencji do wzrostu ujemnego bilansu handlowego. Ponieważ w Stanach Zjedn. źródłem wywozu kapitałów jest nie oszczędność, a sztuczne stwarzanie kredytów, przeto brak po stronie dochodów bodźca do zwiększenia konsumpcji.

Znaczna część efektów zagranicznych znajduje się w bankach, a nie u szerokich mas. Druga część efektów tych znajduje się w investment trustach, które wskutek nominalnych strat kursowych silnie ograniczyły płatności dywidend. Część wpływających płatności odsetkowych została nagromadzona w instytucjach bankowych i niejako spetryfikowana. Wiele efektów zagranicznych znajduje się wreszcie w przedsiębiorstwach przemysłowych i handlowych, bądź w formie udziału w investment trustach, bądź też stanowiąc część ich portfeli. Ponieważ jednak wskutek krwizyso dochody przedsiębiorstw tych znacznie spadły, przeto i wpływy z odsetek z zagranicy nie spowodowały wzrostu dochodów. Oczywiście, znaczna część efektów znajduje się również i w rękach oszczędzających. Tu jednak ogólne zmniejszenie się dochodów, zwłaszcza z wewnętrznych źródeł, spowodowało, iż w wielu wypadkach dochód z efektów zagranicznych zastąpił dochód krajowy. Nie mógł się więc zwiększyć popyt na wyroby zagraniczne.

Szereg przyczyn, leżących po stronie

	1	9	3	1	1	9	3	2	1	9	3	3
	Wy-	Przy-		Saldo	Wy-	Przy-		Saldo	Wy-	Przy-		Saldo
	wóz	wóz			wóz	wóz			wóz	wóz		
Obroty towarowe	2 424	2 090	+	334	1 612	1 323	+	289	1 675	1 449	+	226
Inne obroty towarowe	57	107	-	50	105	147	-	42	86	160	-	74
Frachty, żegluga	117	189	-	72	73	118	-	45	44	59	-	15
Ruch turystyczny	66	286	-	220	71	446	-	375	66	286	-	220
Przesyłki emigrantów	10	173	-	163	6	138	-	132	3	110	-	107
Dobroczynność	-	39	-	39	-	31	-	31	-	27	-	27
Czynsze, dywidendy	662	126	+	536	461	68	+	393	430	63	+	367
Długi wojenne	113	-	+	113	99	-	+	99	20	-	+	20
Wydatki państwowe	34	134	-	100	31	101	-	70	32	82	-	50
Różne	73	16	+	57	78	33	+	45	-	-	+	73
Łącznica bieżące świad-												
czenia	3 602	3 442	+	160	2 536	2 405	+	131				+ 192
Złoto i dewizy	930	764	+	166	860	951	-	91	425	193	+	233
Krótkoterminowy obrót												
kapitałowy			-	709			-	371				- 509
Długoterminowy obrót												
kapitałowy	1 520	1 302	+	218	862	645	+	217				+ 137
Obrót kapit. łącznie			-	491			-	154				- 372
Wyrównanie			+	165			+	114				+ 53

Analiza pozycji bilansu płatniczego Stanów Zjedn. za r. ub. wykazuje zmniejszenie się pozycji — zarówno po stronie wywozu, jak i przywozu. Dalszy spadek wykazują zobowiązania płatnicze dłużników i bilans procentów. Zmniejszyły się również wydatki amerykańskich turystów oraz przesyłki emigrantów. W wyniku tej ewolucji — której sprzyjała dewaluacja dolara — niewyrównane saldo dodatnie świadczeń i towarów wzrosło z \$ 131 do 193 miljn. Do sumy tej należy dodać amortyzację oraz innego rodzaju zmniejszenia długoterminowych zadań wobec zagranicy. W ten sposób uzyskamy sumę, o którą świadczenia pieniężne i towarowe Stanów Zjedn. były mniejsze od świadczeń zagranicy. Suma ta wynosiła w 1933 r. \$ 330 miljn., w 1932 r. — \$ 462 miljn., a w 1931 r. \$ 491 miljn. Ponieważ w ostatnich latach krótkoterminowe pożyczki ze strony Stanów Zjedn. dla zagranicy były nieznaczne, przeto oczywiste jest, że wy-

kurczenie się dochodów, uniemożliwiło zwiększenie zapotrzebowania na towary zagraniczne. Właśnie dlatego, że amerykański wywóz kapitałów powstał w wyniku operacji bankowych, a nie z nadwyżek dochodów, nie było dotychczas możliwe przedstawienie bilansu hadlowego. Tego rodzaju rozumowanie zasługuje o tyle na uwagę, że usiłuje tłumaczyć trudności, stojące na drodze pasywizacji amerykańskiego bilansu handlowego, oraz gospodarczo paradoksalne zjawisko trwałej aktywności w obrotach kapitałowych i towarowych. Tem też tłumaczyć można, iż poprawa gospodarcza, występująca w Stan. Zjedn. w okresie ostatniego roku, ogranicza się głównie do rynków wewnętrznych. Tylko przez rozszerzenie akcji kredytowej w kierunku zwiększenia siły konsumpcyjnej rynków wewnętrznych mogą sumy, wpływające z procentów i amortyzacji kapitałów zagranicznych, być wycofane ze sfery bankowej i spowodować wzrost dochodów. Wzrost ten spowodować może odpowiednie przesunięcia w bilansie handlowym.

Jak wykazują zestawienia bilansu płatniczego Stanów Zjedn. za ostatnie 3 lata, w obrotach płatniczych i handlowych Stanów Zjedn. nie nastąpiła jeszcze ewolucja, odpowiadająca ich wierzycielskiej pozycji. Bilanse te kształtowały się w sposób następujący:

równywanie nadwyżek sald płatniczych odbywało się w drodze zmniejszania się stanu posiadania zagranicy w Stanach Zjedn.

Dr. B. Rm.

AUSTRIA

POPRAWA BILANSU PŁATNICZEGO. — Statystyka handlu zagranicznego Austrii za I półrocze r. b. wykazuje znaczną poprawę bilansu handlowego, przyczem stwierdzić należy, jako objaw, świadczący o polepszeniu się konjunktury gospodarczej, że zmniejszenie się deficytu nie szło w parze ze skurczeniem się obrotów, lecz przeciwnie — z wcale pokaźnym wzrostem wymiany towarowej z zagranicą, mianowicie z 880'2 na 973'9 miljn. szyl., a więc o ok. 11% w porównaniu z I półroczem r. ub.

Na szczególną uwagę zasługuje podniesienie się eksportu, mianowicie wagowo

z 923 212 t na 1 213 485 t, a wartościowo z 358'9 miljn. szyl. na 422'7 miljn. szyl. O wiele mniejsza była zwyżka importu, mianowicie wagowo o ok. 18 tys. t, a wartościowo o 23 miljn. szyl. W zwiększonym przywozie surowców i półfabrykatów (o ok. 36 tys. t wartości 43 miljn. szyl.) wyraża się intensywniejsze zatrudnienie rozmaitych gałęzi przemysłu austriackiego, czemu odpowiada też zwyżka wywozu wyrobów gotowych o prawie 20 tys. t wartości 44 miljn. szyl. W grupie towarów gotowych saldo czynne podniosło się z 79'7 miljn. szyl. na 105'6 miljn. szyl. W dziale wywozu surowców wzrost wywozu wynosi 271 tys. t, co przypisać należy głównie podniesieniu się eksportu drzewa z 39 tys. wagonów na blisko 55 tys. wagonów.

Saldo bierne całego obrotu zagranicznego Austrii wynosiło w I półroczu r. b. 153'9 miljn. szyl., było zatem w porównaniu z okresem odpowiadającym r. ub. mniejsze o 44'5 miljn. szyl., t. j. o 22%.

O ile tendencja rozwojowa eksportu utrzyma się w II półroczu, co uważać należy za prawdopodobne, ponieważ nowe układy z Włochami i Węgrami dopiero zaczynają działać, deficyt całoroczny nie powinien być przekroczyć 300 miljn. szyl., byłby więc mniejszy niż w 1933 r. (375 miljn. szyl.).

Jeżeli się weźmie pod uwagę, że w 1931 r. półroczny niedobór wynosił 434 miljn. szyl., a więc o wiele więcej niż przypuszczalny deficyt na cały 1934 r. — można ocenić należycie rezultat konsekwentnej polityki Rządu austriackiego w celu redukcji salda biernego bilansu handlowego do sumy, która może być wyrównana aktywnymi pozycjami bilansu płatniczego, t. j. przedewszystkiem z wpływów z ruchu obcych i z tranzytu.

Znaczna podaż dewiz i walut zagranicznych w austriackim Banku Narodowym, która skłania nawet tę instytucję do regulowania targu dewizowego w clearingu prywatnym, przez skupywanie napływającego materiału po stałym kursie, aby nie dopuścić do zwyżki szylinga na rynkach zagranicznych, świadczy, że bilans płatniczy Austrii kształtuje się w obecnej chwili aktywnie. Poważne odciążenie w tym bilansie nastąpi w razie konwersji pożyczki sanacyjnej z 1923 r. Po przychylnej uchwale Parlamentu francuskiego sądzić należy, że dalsze 2 państwa główne, które zagwarantowały tę pożyczkę, t. j. Anglja i Włochy, również wypowiedzą się w tej sprawie w duchu pozytywnym. Przedłużenie okresu amortyzacyjnego tej pożyczki o 10 lat i obniżka stopy procentowej, choćby o 1%, spowodują redukcję rocznego ciężaru Państwa w walutach zagranicznych o ok. 40 miljn. szyl.

Wobec kompresji deficytu bilansu handlowego już więcej niż od roku obowiązuje z reglamentacji dewizowej w Austrii właściwie jedynie zakaz nabywania walut w wolnym obrocie i wywozu ich zagranicę. Nabywanie dewiz w clearingu prywatnym na cele importu stało się czasem zwykłą formalnością rejestracyjną — tak, że przywóz towarów zagranicznych do Austrii nie podlega faktycznie żadnym ograniczeniom z punktu widzenia dewizowego.

Uchylenia zakazu wywozu dewiz i walut nie należy jednak oczekiwać przed zniesieniem reglamentacji dewizowej w państwach ościennych, a przedewszystkiem w Niemczech i Czechosłowacji, ponieważ

groziłoby niebezpieczeństwo ogłoszenia Austrii z jej zasobów zagranicznych środków płatniczych.

SZWAJCARJA

PROCES KAPITALIZACJI. — Zorientowanie się w przebiegu procesów kapitalizacyjnych w Szwajcarii jest z tego powodu szczególnie trudne w latach powojennych, że w okresie tym uciekały do Szwajcarii liczne kapitały zagraniczne, które niejednokrotnie lokowały się we wkładach, typowych dla miejscowych form oszczędzania. Znaczna część kapitałów, oszczędzanych w Szwajcarii, lokuje się rokrocznie w zakładach ubezpieczeniowych i wszelkiego rodzaju kasach pensyjnych. Wpływy premjowe szwajcarskich zakładów ubezpieczeniowych wzrastały silnie aż do 1931 r., zmniejszyły się nieco w 1932 r., a w r. ub. — dla którego to roku brak jeszcze dokładnych i ostatecznych danych — utrzymywały się mniej więcej na poziomie z 1932 r. Wpływy powyższe wynosiły w 1928 r. 158'2 milin. fr., w 1929 r. 171'7 milin. fr., w 1930 r. 186'7 milin. fr., w 1931 r. 216'9 milin. fr., w 1932 r. 211'1 milin. fr. O tem, że w r. ub. premje ubezpieczeniowe nie zmniejszyły się poważnie w stosunku do 1932 r. — można wnioskować z zamkniętych już zestawień wielkich zakładów ubezpieczeniowych. Do oszczędności tego typu należy również zaliczyć wkłady w kasach pensyjnych, które dla 1931 r. szacowane były na 142 milin. fr. i które od tego czasu nie uległy większym zmianom.

Odmienny obraz przedstawiają wkłady oszczędnościowe, zestawione dla szwajcarskich banków kantonalnych i wielkich banków. Z końcem kwietnia 1929 r. wkłady oszczędnościowe i obligacje banków kantonalnych przedstawiały wartość 4 256'5 milin. fr., w analogicznym okresie 1930 r. 4 572'2 milin. fr., w 1931 r. 5 202'4 milin. fr., w 1932 r. 5 592'1 milin. fr., w 1933 r. 5 710'7 milin. fr., a w r. b. 5 737'3 milin. fr. Tak więc, poczynając od 1931 r., przewrót oszczędności w bankach kantonalnych osłabł, a w r. b. niemal że znikł całkowicie. Tendencja ta uwidatnia się jeszcze silniej w wielkich bankach, gdzie wkłady zmniejszyły się w ciągu ostatniego roku gwałtownie, a mianowicie wkłady oszczędnościowe wynosiły z końcem marca r. b. 644 milin. fr. — wobec 792 milin. fr. w analogicznym okresie r. ub., a obligacje kasowe 1 283 milin. fr. — wobec 1 530 milin. fr.

Ponieważ jednak udział kapitałów zagranicznych był szczególnie znaczny w wielkich bankach, przeto powyższe liczby nie odzwierciedlają spadku oszczędności szwajcarskich. Również i w bankach kantonalnych znajdował się dość znaczny procent kapitałów zagranicznych, gdyż banki te ze względu na swój półpaństwowy charakter zapewniały kapitalistom zagranicznym znaczny stopień pewności. Co dotyczy wielkich banków — to pewien wpływ na zmniejszenie wkładów oszczędnościowych wywarł krach genewskiego Banku Dyskontowego, który spowodował wśród drobnych oszczędzających panikę. Faktem jest również, że tezauryzacja banknotów, a także i złota przybrała w ostatnich latach w Szwajcarii dość poważne rozmiary.

O tem, że powyższe liczby, dotyczące banków kantonalnych i wielkich, nie są w całej pełni miarodajne dla oceny szwaj-

carskiej kapitalizacji, świadczy ewolucja wkładów w zakładach oszczędnościowych drobnego rolnictwa, t. j. w kasach Raiffeisena. Wkłady w kasach tych wynosiły z końcem 1928 r. 100 milin. fr., w 1929 r. 112'3 milin. fr., w 1930 r. 126'2 milin. fr., w 1931 r. 144'4 milin. fr., w 1932 r. 159'1 milin. fr. i w 1933 r. 171'5 milin. fr.

Znaczna część szwajcarskich oszczędności kieruje się rokrocznie na rynki obligacyjne, szukając lokaty w pożyczkach państwowych, kolejowych, wielkich kantonów i dobrze administrowanych gmin. Przepuszczalnie częścią oszczędności — zarówno w wielkich bankach, jak i w kantonalnych — tłumaczy się zakupem obligacji, przynoszących lepsze oprocentowanie. W ostatnich 2 latach jednak nowe zapotrzebowanie ze strony Związku, kantonów i gmin było znacznie słabsze aniżeli w latach poprzednich. Ogólna suma emisji nowych obligacji (bez konwersji) wynosiła w 1929 r. 466 milin. fr., w 1930 r. 675'7 milin. fr., w 1931 r. 702'2 milin. fr., w 1932 r. 513'6 milin. fr., a w r. ub. 345'6 milin. fr. Należy zauważyć, że ostatnia wielka pożyczka kolei związkowych nie została w całej pełni pokryta, a także i w innych emisjach obligacji udział publiczności nie był tak żywy, jak poprzednio.

W ogólności można stwierdzić, że tempo kapitalizacji w Szwajcarii zwolniło się znacznie, poczynając już od zeszłego roku. Jeżeli ewolucja ta występuje słabiej w towarzystwach ubezpieczeniowych, kasach pensyjnych i drobnych kasach oszczędno-

ściowych, to dzięki temu, że panujące jeszcze w Szwajcarii warunki zarobkowe umożliwiają czwinienie tych oszczędności, uważanych za rodzaj obowiązku moralnego. Jednakże wpływ krzyżsu, a w szczególności silna zniżka płac w przemysłach eksportowych, oraz inne ujemne czynniki gospodarcze dają się coraz silniej odczuć. Ponadto dla szeregu ludzi w Szwajcarii zejście poniżej wysokiej stopy życiowej, do której przywykli w okresie pomysłnych koniunktur, jest niezmiernie ciężkie, co jedynie przy zmniejszających się zarobkach mogłoby umożliwić dalsze oszczędzanie.

Dr. B. Rm.

TURCJA

ROZWÓJ PRODUKCJI BAWELNY ORAZ PRZEMYSŁU WŁÓKIENNICZEGO. — Jedną z głównych trosk Rządu tureckiego, który rozbudowuje usilnie przemysł krajowy (6-letni plan przemysłowania kraju), stanowi rozwój produkcji bawełny w kraju oraz budowa fabryk włókienniczych.

Gdy fabryki te zostaną w 1937 r. ukończone, Turcja potrafi zmniejszyć znacznie swój import wyrobów bawełnianych, którego wartość wynosi obecnie około 22 milin. funtów tureckich. Z drugiej strony, spodziewają się, że w ciągu najbliższych 5 lat uda się zwiększyć produkcję bawełny mniej więcej o 50%, doprowadzając tę produkcję z obecnych 80 tys. bel do jakichś 120 tys. bel.

SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

RUMUNJA. — Nowe normy handlu kompensacyjnego. — Uzupełniając notatkę w rez. 24 tyg. „Polska Gospodarcza” p. t. „Nowe normy handlu kompensacyjnego”, stwierdzić należy, że nowe przepisy w sprawie handlu kompensacyjnego w Rumunii weszły w życie o miesiąc wcześniej, aniżeli początkowo zamierzano, a mianowicie już z dniem 1/VIII r. b. Rada Gospodarcza przy Prezydium Rady Ministrów uchwaliła redukcję importu ze wszystkich bez wyjątku państw o 20%, a z Anglii o 40%. Przeprowadzone to jest w ten sposób, że, na podstawie obliczenia importu w okresie 1/VII 1933 ÷ 1/VII 1934, nastąpi podział kwot przywozu na 4 części i redukcja o 20% dla każdego poszczególnego kwartału. Na podkreślenie zasługuje fakt, że dotychczas handel rumuński z Anglią i Austrią rozwijał się bez ograniczeń, podczas gdy obecnie import z W. Brytanji ograniczono o 40%. Posunięcie to spowodowane zostało tem, że Rumunia w pierwszych 4 miesiącach r. b. zakupiła w Anglii towarów na sumę £ 1½ milin., podczas gdy jej eksport do Anglii wyniósł zaledwie połowę tej sumy.

K.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie 23/VII ÷ 8/VIII r. b. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires i Liverpoolu — w \$, w Hamburgu — w Hfl. — za 100 kg):

23+31/VII 1+8/VIII

Pszenica:

Berlin . . .	19'90	19'90
Praga . . .	160'00	160'00
Chicago . .	3'79	3'50
Buenos Aires	1'20	1'35
Liverpool .	3'00	3'19
Wiedeń . .	35'50	33'50
Hamburg . .	5'68	5'83

Zyto:

Berlin . . .	15'90	15'90
Praga . . .	124'70	124'70
Chicago . .	2'87	3'01
Wiedeń . .	24'31	24'18½
Hamburg . .	3'37	4'10

Owies:

Berlin . . .	18'10	18'15
Praga . . .	—	—
Chicago . .	3'24	3'33
Buenos Aires	1'50	1'02
Liverpool .	3'10	3'23
Wiedeń . .	24'00	23'75
Hamburg . .	3'30	3'54

Jęczmień browarowy:

Berlin . . .	—	20:70
Praga . . .	—	—
Chicago . . .	3:53	3:33
Wiedeń . . .	25:50	27:25
Hamburg . . .	4:06	4:30

Jęczmień zwykły:

Berlin . . .	20:62	—
--------------	-------	---

METALE

ŻELAZO. — Zastój, jaki zaznaczył się na międzynarodowym rynku żelaznym w początku miesiąca, wzmógł się jeszcze w II połowie lipca. Obróty zmniejszyły się w tak silnym stopniu, że terminy dostaw spadły w zastraszający sposób — w poszczególnych wypadkach do 10 dni. Kraje, które dotąd zabierały spore ilości żelaza, w okresie sprawozdawczym albo wcale prawie nie występowały na rynku, albo też w bardzo ograniczonym stopniu. Jedną z przyczyn tego zastój jest czas feryj letnich i zwykle słabsza w tych miesiącach konjunktura. Zastój amerykański odgrywa tu również poważną rolę. Z nastąpieniem jesieni oczekiwane jest ożywienie się interesów.

W poszczególnych krajach położenie było niejednakowe i przedstawiało się jak następuje:

W Niemczech interesy wewnętrzne znów wykazywały nieznaczną, ale widoczną poprawę. Po rekordowym czerwcu w I połowie lipca nastąpiło pewne osłabienie w tempie napływu obstalunków, jednakże pomimo to huty zaopatrzone są dobrze w zamówienia — tak, że zmniejszenie się chwilowe ilości nowych zamówień wielkiej roli dla nich nie odegrało. W II połowie lipca stan o tyle się poprawił, że właściwie nie można nawet mówić o normalnym o tej porze letniem osłabieniu konjunktury. Huty zatrudnione są w 60 ÷ 70% swojej zdolności wytwórczej. Terminy dostaw są normalne i wynoszą 3 ÷ 4 tygodni. Wobec pewnego ożywienia się rynku handel również przybrał żywsze tempo. Największy zbył, jak zwykle, miało żelazo sztabowe, które szło w dużych ilościach dla przemysłu przetwórczego. Również dobry zbył był na żelazo budowlane — belki, korytka i be-

tonowe. Z blach najlepszym popytem cieszyła się blacha cienka. Charakterystyczną cechą zamówień była w dalszym ciągu ich pilność, co świadczy o pokrywaniu jedynie najpilniejszych potrzeb.

Interesy wywozowe przedstawiały się znacznie słabiej i dalekie były do osiągnięcia tych ilości, na jakie rachowano. Przemysł niemiecki notuje cenę £ 3.3.0 za żelazo sztabowe, jaką mu się udało bez trudu utrzymać.

We Francji napływy obstalunków był wciąż niewystarczający dla zapewnienia hutom należytego zatrudnienia. Pomimo to w okresie sprawozdawczym zaznaczyła się się lekka poprawa, napływy zamówień na belki i żelazo handlowe zwiększył się, pozwalając na bardziej ekonomiczną pracę walcowni. W dziale surówki ceny mogły być utrzymane na cokolwiek wyższym poziomie fr. 210 za tonę surówki lejańskiej fosforowej Nr. P. L. 3 loco Longwy. W dziale walcowni poprawa była widoczniejsza i poza wyżej wskazanymi belkami i żelazem handlowym pewne ożywienie zaznaczyło się również i w blachach, szczególnie w cienkiej, która miała nie najgorszy zbył pod postacią blachy ocynkowanej. O ciągłym zastój na rynku hutniczym świadczy mały ruch w starym żelastwie wszystkich gatunków. Notowano cenę fr. 135 za tonę dobrego żelastwa w okręgu paryskim. Ceny żelaza pozostały bez zmiany przy zasadniczej cenie żelaza sztabowego fr. 560 za tonę w gatunku tomasowskim loco huta wschodnia.

Na rynku belgijskim zastój panował w dalszym ciągu. Zamówienia dla hut belgijskich, zarejestrowane przez „Cosibel” (Związek Hut Belgijskich), nie dochodziły w lipcu nawet do 100 tys. t. Na ostatnim zebraniu giełdy brukselskiej dn. 1/VIII interesy były bardzo ograniczone, bednarka i żelazo kształtowe zbytu prawie nie miały, żelazo sztabowe szło nieco lepiej — tak, że wysokość jego zbytu w lipcu utrzymała się na poziomie czerwcowym. Stosunkowo najlepiej szły blachy, w których rosyjskie zamówienie na blachę średnią ma jakoby wynosić 15 000 t. Cena na blachę cienką ma być od września podniesiona o 1 sh w złoje. Cena żelaza sztabowego wynosiła £ zł 3.2.6.

Na rynku angielskim zapanowała chwilowa cisza w związku z wakacjami,

skutkiem których w Szkocji wszystkie huty wstrzymały ruch od 14 do końca lipca. W innych okręgach ruch jest znacznie zmniejszony. W dziale surówki zmniejszone obroty wpłynęły na nieznaczne zwiększenie zapasów, pomimo tego, że wytwórcy starali się ciągle dopasowywać swoją produkcję do zapotrzebowania. W dziale półwytworów, pomimo pewnego zmniejszenia się, ruch był niezły. Walcownie żelaza sztabowego zatrudnione były miernie, natomiast dobrze zatrudnione były walcownie żelaza taśmowego. W dziale blach dał się odczuć zastój. W dziale blachy białej oczekiwane jest większe ożywienie w związku z zawarciem międzynarodowego porozumienia. Narazie zbyt i zatrudnienie osłabły.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ zlot. fob port — notowane były w dn. 27/VII 1934 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	11 016 kg	11 000 kg	
Surówka:			
odlewn. Nr. III (2.5-3.0% Si)	—	1.19.0	1.19.0
tomasowska	—	1.18.0	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
Półwytwór:			
kęsy	—	2. 7.6	2. 7.0
platinny	—	2. 8.6	2. 8.0
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	—	3. 2.6	3. 2.6
belki	—	2.19.0	2.18.6
kątowniki	—	3. 1.6	3. 1.0
blacha okrętowa, rezerwoarowa i p.	—	—	—
szyny stalowe	—	5.17.6	5.17.6
bednarka	—	4. 0.0	4. 0.0
drut-walcówka	—	4.10.0	4.10.0
blacha tomasowska	—	4. 7.6	4. 7.6
blacha czarna (24 gage)	—	—	—
drut ocynk.	—	6. 7.6	6. 7.6
gwoździe druc.	—	5.15.0	5.15.0

PRZEDRUK DOZWOŁONY, LEÓZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 11 92 68 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki zł 1 200; II i III str. okł. — zł 900; ½ str. okł. — zł 500; str. zwycz.: 1 str. — zł 600, ½ str. — 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, ¼ str. — zł 70, 1/6 str. — zł 55, 1/8 str. — zł 40, 1/16 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHALSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JOZEF GIEYSZTOR

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Zarząd Fabryki Kapeluszy Filcowych „Karol Goepfert“ Spółka Akcyjna w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

odbędzie się w dn. 25 sierpnia 1934 r., o godz. 6 po poł., w Łodzi, przy ul. Podleśnej Nr. 5, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego Zebrania;
- 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności za 1933 r.;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej oraz zatwierdzenie bilansu i podział zysków za rok operacyjny;
- 4) Wybór nowego członka Zarządu w miejsce wylosowanego w myśl § 37, oraz wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej;
- 5) Budżet i plan działalności na 1934 r.;
- 6) Wolne wnioski.

II OGŁOSZENIE

Zarząd Warszawskiego Towarzystwa Budowy i Eksploatacji Rzeźni Miejskich, Sp. Akc. w Warszawie, Nowy Świat 41, m. 2B

stosownie do Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 3 grudnia 1930 r. Dz. U. R. P. Nr. 86 z dn. 6 grudnia 1930 r., poz. 664:

1) Podaje do wiadomości, że Walne Zebranie Akcjonariuszów z dn. 6 kwietnia 1934 r.

uchwaliło zmniejszenie kapitału zakładowego o zł 392 700

przez zmniejszenie nominalnej wartości każdej akcji o zł 100 (sto);

2) wzywa wierzycieli Towarzystwa, aby w ciągu trzech miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia, zgłosili swój sprzeciw przeciwko postanowionemu zmniejszeniu kapitału zakładowego, w przeciwnym bowiem razie uważać się ich będzie za zgadzających się na obniżenie kapitału zakładowego Towarzystwa.

III OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Zakłady Przemysłowe „Bieżanów“, Spółka Akc. w Bieżanowie

zawiadamia Akcjonariuszy swoich, iż w myśl uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 12 kwietnia 1934

PODWYŻSZONYM ZOSTAJE KAPITAŁ ZAKŁADOWY o kwotę zł 146 050 00 przez emisję 635 sztuk nowych akcji na okaziciela opiewających wartości nominalnej po zł 230 00 każda za cenę emisyjną zł 360 00 za nową akcję. Za każde 50 sztuk akcji starych otrzymuje dotychczasowy akcjonariusz 30 sztuk nowych akcji. Ułamki niżej 50 sztuk akcji będą uwzględnione w ten sposób, że za ułamek wyżej 25 sztuk akcji przypada 5 sztuk nowych akcji, zaś ułamek niżej 25 sztuk nie będzie wcale uwzględnionym. Akcjonariuszom wolno ułamki niewyczerpane łączyć razem i domagać się przyznania łącznego odpowiedniej ilości akcji nowej emisji odpowiednio do liczby połączonych akcji.

Cena emisyjna nowych akcji w kwocie zł 360 00 za akcję nominalnej wartości zł 230 00 ma być przez subskrybujących dotychczasowych akcjonariuszy wpłaconą w całości przy subskrypcji w kasie Spółki w Bieżanowie. Niewykonanie prawa poboru nowych akcji w ciągu dni 30 od dnia ostatniego ogłoszenia pociąga za sobą utratę tego prawa przez dotychczasowego akcjonariusza w stosunku do posiadanych przez niego akcji, a nierozbrane akcje będą przyznane przedewszystkiem zgłaszającym się akcjonariuszom, o ile ci akcjonariusze zasubskrybują takowe w ciągu dni 14 od dnia ponownego ogłoszenia i uiszczą całą cenę emisyjną natychmiast przy subskrypcji.

III OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Fabryki Maszyn i Narzędzi Rolniczych M. Wolski i S-ka w Lublinie

podaje do wiadomości osób zainteresowanych, że uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki, odbytego w dn. 21 czerwca 1934 r. postanowiono

obniżyć kapitał akcyjny Spółki do sumy zł 1 050 000

przez bezpłatne umorzenie połowy akcji, na pokrycie strat bilansowych za lata 1930/31 i 1931/32. Niniejsze ogłoszenie dokonuje się zgodnie z art. 122 prawa o spółkach akcyjnych. Wszelkie roszczenia należy zgłaszać najdalej w ciągu miesięcy trzech od daty trzeciego ogłoszenia

II OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Pierwszej Krajowej Wytwórni i Pakowni Smalcu „Standard“, S. A. w Toruniu

odbędzie się w lokalu Spółki w Toruniu, przy ul. Grudziądzkiej 124/26, w dn. 30 sierpnia 1934 r., o godz. 16, z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, oraz rachunku zysków i strat za 1933 r.; 2) Powzięcie uchwały o pokryciu strat i co do dalszego istnienia Spółki po myśli art. 430 Kodeksu Handlowego; 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania; 4) Zmiana § 8 p. 1 Statutu, odnośnie określenia liczby członków Zarządu; 5) Wybory do Rady Nadzorczej i do Zarządu; 6) Wnioski.

Posiadacze akcji mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli złożą akcje po myśli § 2. Art. 399 Kod. Handlowego, przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia.

III OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej p. f. „Polskie Zakłady Marconi“, Spółka Akcyjna

niniejszem zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że stosownie do uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 22 maja 1934 r. postanowienia P. Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 28 czerwca 1934 r. Nr. GMA 103:

1) kapitał akcyjny Spółki wynoszący zł 2 200 000 00 zostaje obniżony do zera i wszystkie 22 000 sztuk akcji nominalnej wartości zł 100 00 każda zostają umorzone;

2) przystępuje do utworzenia nowego kapitału akcyjnego drogą emisji 600 sztuk nowych akcji nominalnej wartości zł 1 000 00 każda na następujących warunkach: 1) suma w jakiej nowy kapitał akcyjny ma być utworzony wynosi zł 800 000 00; 2) prawo poboru przez dotychczasowych akcjonariuszów podlega 800 sztuk akcji, imiennych lub na okaziciela zależnie od żądania subskrybenta, po zł 1 000 00 wartości nominalnej każda; 3) cena emisyjna nowych akcji równa się ich cenie nominalnej; 4) pierwszeństwo do nabycia akcji nowej emisji mają dotychczasowi akcjonariusze w stosunku proporcjonalnym do ilości poprzednio posiadanych akcji; 5) PP. Akcjonariusze, życzący sobie skorzystać z prawa poboru nowych akcji, winni zgłosić się z posiadanymi akcjami dotychczasowymi w lokalu Spółki przy ul. Narbutta 29, w Warszawie w ciągu 3 tygodni od daty ostatniego (trzeciego) ogłoszenia i tamże w tymże terminie uiścić po zł 1 000 00 od każdej pobieranej akcji nowej emisji; w razie niewykonania prawa poboru przez dotychczasowych akcjonariuszów oraz nieuiszczenia wpłat na akcje w określonym wyżej terminie, zostanie wyznaczony drugi termin poboru pozostałych akcji przez wszystkich dawnych akcjonariuszów, przyczem dodatkowy przydział akcji nastąpi w stosunku do zgłoszeń; akcje nieobjęte Zarząd Spółki przydzieli według swojego uznania.

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Zakładów Żyrardowskich, Spółka Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż zgodnie z § 36 Statutu Spółki, zwołuje na dz. 10 września 1934 r., na godz. 10 rano, w sali Stowarzyszenia Techników w Warszawie, przy ul. Czackiego 3/5

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu z komunikatów w przedmiocie zawarcia układu oraz ogólnie dotyczące zakończenia procesu;
- 2) Wybór nowych członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących;
- 3) Wybór nowych członków Zarządu na miejsce ustępujących;
- 4) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze Spółki mają prawo uczestniczyć w Zgromadzeniu, jeżeli najpóźniej do dn. 1 września 1934 r. włącznie, do godz. 5 po poł., złożą w Zarządzie Towarzystwa, przy ul. Traugutta 8, w Warszawie, swoje akcje, względnie świadectwa depozytowe lub zastawowe instytucji kredytowych państwowych lub akcyjnych oraz następujących banków zagranicznych, z wymienieniem imienia, nazwiska i adresu akcjonariusza, ilości i numerów akcji: Banque de France a Paris et Succursales, Banque Morgan Harges a Paris, 14 place Vendôme, Banque Nationale pour le Commerce et l'Industrie, Paris, Boulevard des Italiens, Crédit Commercial de France, Paris, 21 Boulevard Malesherbes, Société de Crédit Foncier, Colonial et de Banque, Paris, rue d'Antin, Hope et Cie, Amsterdam.

Zarząd, zgodnie z art. 57 prawa o spółkach akcyjnych, nadmieniam, że PP. Akcjonariusze władni są wnieść na porządek dzienny powyższego Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, dodatkowe wnioski, najpóźniej do dn. 26 sierpnia 1934 r., t. j. na 14 dni przed terminem Zgromadzenia.

Zarząd informuje PP. Akcjonariuszów, dla uniknięcia nieporozumień, że zgodnie z prawem akcyjnym, jak również z uchwałą Walnego Zgromadzenia z dn. 5 stycznia 1933 r., na powyższe Zgromadzenie przyjmowane będą wyłącznie akcje złotowe.

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej p. f.

Towarzystwo Ubezpieczeń „Piaś”, Spółka Akc

w wykonaniu uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 6 lipca 1934 r., zwołuje

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

które odbędzie się w dn. 30 sierpnia 1934 r., o godz. 6 po poł., w sali posiedzeń Towarzystwa w Warszawie, przy ul. Młynarskiej Nr. 10, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zgromadzenia przez Prezesa Zarządu i wybór Przewodniczącego Zgromadzenia;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1933 r.;
- 3) Pokwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków;
- 4) Wolne wnioski PP. Akcjonariuszów (o ile były zgłoszone na piśmie Zarządowi Spółki nie później jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia z zachowaniem przepisów art. 54 prawa o spółkach akcyjnych).

Walne Zgromadzenie będzie prawomocne, o ile na niem reprezentowana będzie, stosownie do § 21 statutu Spółki, nie mniej niż jedna czwarta ogólnej ilości akcji.

PP. Akcjonariusze, posiadający akcje na okaziciela, a chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć w kasie Spółki swe akcje względnie świadectwa depozytowe, przynajmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia z zachowaniem przepisów art. 59 prawa o spółkach akcyjnych.

Zarząd Spółki Akcyjnej Towarzystwo Ubezpieczeń „Piaś” przypomina tym PP. Akcjonariuszom Towarzystwa „Piaś” a także sfuzjonowanej Spółki Akcyjnej „Zjednoczone Towarzystwo Ubezpieczeń Omnium i Wilja”, którzy nie wymienili dotychczas posiadanych przez nich akcji po zł 10, nominalnej wartości każda na nowe po zł 100, a życzyliby sobie przyjąć udział w Walnym Zgromadzeniu, o konieczności dokonania wymiany akcji przynajmniej na 7 dni przed datą Walnego Zgromadzenia. Wymiana akcji dokonywa się codziennie w Wydziale Sekretariatu od 9 godz. do 13, z wyjątkiem niedziel i świąt.

I OGŁOSZENIE

Komisja Likwidacyjna Budowlanej Spółki Akcyjnej w Łodzi w likwidacji

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż w dn. 28 sierpnia b. r., o godz. 17, w siedzibie Spółki w Łodzi, przy ul. Narutowicza 16, odbędzie się

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW SPÓŁKI**

o następującym porządku dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej i Komisji Kewizyjnej z czynności w 1934 r., do dnia zamknięcia likwidacji;
- 3) Zatwierdzenie bilansu zamknięcia likwidacji;
- 4) Udzielenie absolutorium Komisji Likwidacyjnej;
- 5) Ustalenie wynagrodzenia Komisji Likwidacyjnej;
- 6) Podział kapitału, uzyskanego z likwidacji Spółki, pomiędzy akcjonariuszów;
- 7) Ostateczne załatwienie formalności likwidacyjnych;
- 8) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni najdalej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć swe akcje, wzgl. zaświadczenia bankowe o zadeponowaniu akcji w siedzibie Spółki.

Zarząd Modrzejowskich Zakładów Górniczo-Hutniczych, Sp. Akc.

zawiadamia, iż w związku z zarejestrowaniem w dn. 31 lipca 1934 r. w Sądzie Okręgowym w Warszawie, połączenia Spółki z Towarzystwem Zakładów Metalowych B. Hantke w Warszawie, Spółka Akcyjna firma Spółki brzmie obecnie:

Modrzejów — Hantke Zjednoczone Zakłady Górniczo-Hutnicze, Spółka Akcyjna.

II OGŁOSZENIE

Zarząd Pomorskiej Elektrowni Krajowej „Gródek”, Sp. Akc. w Toruniu

niniejszem zawiadamia, iż w myśl uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 7 czerwca 1934 r., ogłasza się subskrypcję akcji nowej emisji tejże Spółki na sumę nominalną zł 3 000 000, na następujących warunkach:

- 1) Wypuszcza się 30 000 akcji imiennych po zł 100 każda, uprzywilejowanych co do głosu i co do dywidendy po myśli zmienionego § 5 statutu Spółki;
- 2) Cena emisyjna wynosi zł 100 za sztukę;
- 3) Prawo poboru akcji nowej emisji służy dotychczasowym akcjonariuszom w stosunku 1 nowej akcji na każdą posiadaną starą akcję. Zapisy na akcje powinny być dokonane do dn. 15 października 1934 r.;
- 4) Wpłaty na akcje winny nastąpić w 50% należności do 1 listopada 1934 r., reszta do dn. 1 czerwca 1935 r.;
- 5) W wypadku niewykorzystania przez PP. Akcjonariuszów prawa poboru, podział nierozebranych akcji nastąpi stosownie do art. 457 kodeksu handlowego;
- 6) Akcjonariusz, który nie uiszczy w terminie przepisany wpłaty, będzie obowiązany do zapłaty odsetek zwłoki w wysokości 8% rocznie. Jeżeli akcjonariusz w ciągu dni trzydziestu po upływie terminu płatności nie uiszczy przepisanej wpłaty wraz z odsetkami, traci również prawo poboru akcji;
- 7) Jeżeli do dn. 27 lipca 1935 r. nowa emisja nie zostanie zarejestrowana, zapisujący się na akcje przestaje być zapisem związany;
- 8) Zapisy i wpłaty na nową emisję przyjmuje Zarząd Spółki w Toruniu, przy ul. Mickiewicza 5 i Pomorska Wojewódzka Komunalna Kasa Oszczędności w Toruniu, ul. Mostowa 11, w godzinach biurowych.

III OGŁOSZENIE

Zgromadzenie Spółników w dn. 1 lipca 1934 r. uchwaliło likwidację spółki z o. o. pod firmą:

**Polskie Towarzystwo 1927 r. dla Finansowania Przedsiębiorstw
Użyteczności Publicznej, Sp. z o. o.**

z siedzibą w Warszawie, pl. Napoleona 9.

Wzywa się wierzycieli Spółki do zgłoszenia ich wierzytelności do dn. 15 listopada 1934 r.

Likwidatorowie spółki z o. o.
L. Landau, A. Wereszczyński

I OGŁOSZENIE

ZARZĄD

Spółki Akcyjnej „ZAR” Zakłady Przemysłowe

w Nowym Tomysłu

zwołuje niniejszem

ZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE AKCJONARJUSZÓW na dz. 31 sierpnia 1934 r., o godz. 14, w salce reprezentacyjnej Dworca Głównego w Zbąszyniu, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej z czynności za rok obrachunkowy 1933/34, oraz przedłożenie bilansu i rachunku zysków i strat za tenże czasokres;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za rok obrachunkowy 1933/34;
- 4) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 5) Zmiana § 12 p. 4 Statutu, który otrzymuje następujące brzmienie: w nagłych wypadkach przysługuje przewodniczącemu Rady Nadzorczej prawo wypowiedzenia stanowiska i tymczasowego zawieszenia w czynnościach członka lub członków Zarządu z tem, że decyzja przewodniczącego zatwierdzona być winna przez formalną uchwałę Rady Nadzorczej w ciągu 30 dni;
- 6) Wolne wnioski.

W Zebraniu uczestniczyć i głosować mogą ci Akcjonariusze, którzy złożą swe akcje w jednym z Banków wzgl. u polskiego notariusza i odnośne kwity depozytowe nadesłają najpóźniej w dn. 23 sierpnia 1934 r. do Zarządu Spółki.

Akcjonariusze, pragnący zmiany w porządku obrad winni zgłosić takowe Zarządowi Spółki, najpóźniej do dn. 13 sierpnia 1934 r.

Zarząd:

(-) Fabrowski, (-) Jankiewicz

Z powodu niedojścia do skutku dla braku kompletu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, zwołanego na dz. 31 lipca 1934 r., zwołuje niniejszem

Zarząd Spółki Akcyjnej „Małopolska Fabryka Żarówek” we Lwowie na podstawie ostatniego ustępu § 7 statutu i uchwały Rady Nadzorczej z dn. 31 lipca 1934 r., ponownie

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

które bez względu na wysokość reprezentowanego kapitału akcyjnego, może powziąć prawomocne uchwały we wszystkich sprawach, umieszczonych na porządku dziennym pierwszego Walnego Zgromadzenia. Walne Zgromadzenie, odbędzie się dn. 6 września 1934 r., o godz. 18, w Warszawie, w lokalu Oddziału Sprzedaży Małopolskiej Fabryki Żarówek, Spółki Akcyjnej, przy ul. Św. Krzyskiej 25, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, oraz rachunku zysków i strat za rok gospodarczy 1933/34;
- 2) Uchwała o użyciu kapitałów rezerwowych;
- 3) Powzięcie uchwały o pokryciu strat;
- 4) Kwitowanie władz spółki z wykonania przez nie obowiązków za rok gospodarczy 1933/34;
- 5) Djetety członków Rady Nadzorczej przy podróżach dla spółki, tudzież ich roczne wynagrodzenie;
- 6) Potwierdzenie kooptacji i wybór Rady Nadzorczej na okres 3 letni;
- 7) Sposób i rozmiar dalszej pracy spółki.

Dodatkowe sprawy na porządek dzienny należy zgłosić do Zarządu pisemnie nie później jak czternaście dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Właściciele akcji mają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli akcje lub przewidziane art. 399 rozporządzenia Prezyd. Rzeczypospolitej z 27 czerwca 1934 r. zaświadczenia depozytowe złożone zostaną w kasach Spółki we Lwowie, ul. Lwowskich Dzieci 25, lub w Warszawie, Św. Krzyska 25, lub w Rotterdamse Bankvereeniging N. V. wraz z filjami w Holandji, lub w Powszechnym Banku Kredytowym S. A. wraz z filjami w Polsce, przynajmniej 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. W zaświadczeniu należy wymienić liczbę akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą
Towarzystwo Akcyjne Budowy i Eksploatacji Domów „Wegan”
Spółka Akcyjna w Warszawie

zwołuje

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

też Spółki Akcyjnej, mające się odbyć w dn. 16 sierpnia b. r. o godz. 1 p. p. w kancelarii Notariusza Juliana Siennickiego w Warszawie przy ul. Kapucyńskiej Nr. 6 w gmachu Hipoteki (pok. Nr. 10) z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybory nowego Zarządu;
- 2) Zmiana uchwały w przedmiocie pism, gdzie mają być zamieszczane ogłoszenia Spółki;
- 3) Wolne wnioski akcjonariuszów.

Akcjonariusze, życzący sobie przyjąć udział w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć Zarządowi Spółki przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia posiadane przez nich akcje lub też zaświadczenie, wydane przez Notariusza, względnie przez krajowe instytucje kredytowe na dowód złożenia akcji.

I OGŁOSZENIE

Kolej Lokalna Tarnopol — Zbaraż, Spółka Akcyjna

Stosownie do postanowień §§ 10 — 19 statutu podpisany Zarząd Spółki Akcyjnej „Kolej Lokalna Tarnopol — Zbaraż” zwołuje niniejszem

XIX ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE SPÓŁKI AKCYJNEJ

„Kolej Lokalna Tarnopol — Zbaraż” na dz. 3 września 1934 r. o godz. 10 przed południem, w lokalu Biura Małopolskich Kolei Lokalnych we Lwowie, ul. Jagiellońska 1, II p. (Gmach Galic. Kasy Oszczędności).

Przedmiotem obrad będą:

- 1) Rozpatrzenie sprawozdania Zarządu z czynności oraz Rady Nadzorczej o zamknięciu rachunków za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1933 r. i uchwała co do udzielenia absolutorjum Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 2) Użycie zysku;
- 3) Wybór członków Rady Nadzorczej.

Po myśli postanowień § 20 statutu, każda akcja daje prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostanie złożona przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w Kasie Spółki lub w Oddziale Banku Gospodarstwa Krajowego we Lwowie, i nie będzie odebrana przed ukończeniem tegoż.

Ewentualne dodatkowe wnioski do porządku dziennego lub jego uzupełnienia mogą być zgłoszone najpóźniej w dniu 17 sierpnia 1934 r. w Zarządzie we Lwowie, ul. Jagiellońska 1, II p. (Gmach Galic. Kasy Oszczędności).

We Lwowie, dn. 4 sierpnia 1934 r.

Zarząd

I OGŁOSZENIE

Komisja Likwidacyjna

Sp. Akc. Zakład Leczniczy „Pod Piastem” w Inowrocławiu

zawiadamia, że w dn. 16 września 1934 r., o godz. 11, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

w Warszawie, ul. Widok 23 m. 5.

Porządek dzienny: 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za czas od 1/IX 1933 do 31/XII 1933 r. i udzielenie absolutorjum Komisji Likwidacyjnej; 4) Ustalenie wynagrodzenia Komisji Likwidacyjnej na rok następny; 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do 9/IX 1934 r., złożyć swoje akcje lub dowody bankowe, w biurze Komisji (ul. Piusa 36 m. 3).

Samolot skracą podróż!!!

Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie

Bilans na dz. 31 grudnia 1933 r.

STAN CZYNNY	zł	zł	STAN BIERNY	zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w B-ku Polskim, P. K. O., B-ku Gospodar. Krajowego		634 447'82	Kapitały własne:		
Waluty zagraniczne		166 800'68	a) zakładowy	5 000 000'00	
Papiery wartościowe własne:			b) zapasowy	2 011 453'59	
a) pożyczki państwowe	210 772'30		c) inne rezerwy	623 911'88	
b) papiery hipoteczne	3 370 698'67		d) fundusz amortyzacyjny	612 911'43	8 248 276'90
c) akcje	128 948'88	3 710 419'85	Wkłady:		
Udziały i akcje w przedsiębior- stwach konsorcjalnych		568 999'36	a) terminowe	7 124 148'66	
Banki krajowe		88 636'13	b) à vista	859 834'41	7 983 983'07
„ zagraniczne		124 602'16	Rachunki bieżące		1 629 217'30
Weksle zdyskontowane		7 934 526'62	Zobowiązania inkasowe		12 105'98
Akcepty Banku Akceptacyjnego z 1 000 000'00			Redyskonto weksli		3 025 602'51
Rachunki bieżące:			Dyskonto akceptów Banku Ak- ceptacyjnego		1 000 000'00
a) zabezpieczone	8 504 067'34		Banki krajowe		499 816'35
b) niezabezpieczone	1 133 740'94	9 637 808'28	„ zagraniczne		5 496 469'81
Pożyczki terminowe		1 528 053'02	Bank Akceptac. z 1 000 000'00		8 057 742'57
Nieruchomości		4 583 523'66	Różne rachunki		22 020 568'75
Różne rachunki		4 274 252'20	Listy zastawne		
Długoterminowe pożyczki hipo- teczne		22 024 037'92	Pasywa oddziału kredytu dłu- goterminowego		1 687 950'87
Aktywa oddziału kredytu dłu- goterminowego		4 475 866'93	Zobowiązania z tytułu kredytów rembursowych		35 230'89
Dłużnicy z tytułu kredytów rem- bursowych		35 230'89	Zyski		50 240'52
		<u>59 787 205'52</u>			<u>59 787 205'52</u>
			Gwarancje	zł 581 198'60	
			Inkaso	zł 766 735'31	

Rachunek strat i zysków za 1933 r.

STRATY	zł	zł	ZYSKI	zł	zł
Procenty i prowizje wypłacone		2 045 441'44	Pozostałość zysku z 1932 r.	245 426'92	
Koszty handlowe:			Procenty i prowizje pobrane	2 660 238'39	
a) wydatki osobowe	977 678'15		Różnice kursowe:		
b) Rada Nadzorcza	9736'20		na papierach wartościowych i rachunkach walutowych	37 502'82	
c) świadczenia społeczne	138 785'99		Dochody z nieruchomości	121 665'42	
d) wydatki rzeczowe	307 569'59	1 433 769'93	Odzyskane straty	12 050'00	
Podatki		218 607'86	Zysk z działu kredytu długoterminowego	800 808'55	
Amortyzacja nieruchomości		81 034'19			
Odpisy		8 598'16			
Czysty zysk		90 240'52			
		<u>3 877 692'10</u>			<u>3 877 692'10</u>

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Przemysłowego „Rabel”, Spółka Akc.

zawiadamia, że dn. 29 sierpnia 1934 r. o godz. 17 odbędzie się w lokalu Towarzystwa w Warszawie, przy ul. Kaczej 9/11

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Reasumpcja bilansu i rachunku strat i zysków za 1933 r.;
- 3) Zatwierdzenie skorygowanego bilansu i rachunku strat i zysków za 1933 r.;
- 4) Wolne wnioski.

Stosownie do art. 59 Prawa o Spółkach Akcyjnych, Akcjonariusze, chcący uczestniczyć w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, obowiązani są na 7 dni przed terminem Zgromadzenia przedstawić akcje względnie świadectwa depozytowe w biurze Spółki przy ul. Kaczej 9/11.

III OGŁOSZENIE

Jednogłośnie uchwalono na Walnem Zgromadzeniu z dn. 29/IV 1931 r. likwidację

Krotoszyńskiej Fabryki Maszyn i Lej. Żel. Tow. Akc., Krotoszyn

Członkowie Zarządu przeprowadzają likwidację jako likwidatorowie.

Wzywamy niniejszem wierzycieli Krotoszyńskiej Fabryki Maszyn i Lej. Żel. Tow. Akc., Krotoszyn,

O ZGŁOSZENIE ICH PRETENSJI

u niżej podpisanych likwidatorów aż do dn. 20 listopada 1934.

O. Schröter, Gniezno ul. Lecha 1

M. Werner, Krotoszyn ul. Sienkiewicza 12

Łódzki Bank Depozytowy, Spółka Akcyjna

Bilans surowy na dz. 30 czerwca 1934 r.

STAN CZYNNY		zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajowego			857 357·93
Waluty zagraniczne (banknoty i monety)			295 059·74
Papiery wartościowe własne:			
a) pożyczki państwowe	353 656·80		
b) papiery hipot. i oblig.	3 458·55		
c) akcje	77 589·61	434 704·96	
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorsjalnych			87 500·00
Papiery wartościowe ustawowego kapit. zapas.		324 259·42	
Banki krajowe		1 333 951·40	
Banki zagraniczne		680 517·62	
Weksle zdyskontowane		10 776 270·08	
Rachunki bieżące (saldo debet.):			
a) zabezpieczone	4 553 698·91		
b) niezabezpieczone	4 560 825·23	9 114 524·14	
Nieruchomości		206 857·32	
Różne rachunki		414 308·61	
Koszty handlowe		659 719·12	
Oddziały		575 852·28	
			<u>25 760 882·62</u>
Udzielone gwarancje		2 821 818·58	
Inkaso		1 919 422·30	
STAN BIERNY		zł	zł
Kapitały własne:			
a) zakładowy (25 000 akcji po zł 100)	2 550 000·00		
b) zapasowy	1 260 000·00		
c) amortyzacyjny	33 097·16	3 813 097·16	
Wkłady		9 032 732·71	
Rachunki bieżące (saldo kred.)		4 892 514·82	
Zobowiązania inkasowe		103 088·19	
Redyskonto weksli		2 579 213·08	
Banki krajowe		1 327 047·04	
Banki zagraniczne		1 389 215·20	
Procenty, prowizje i inne zyski		1 267 578·90	
Oddziały		707 790·84	
Różne rachunki		453 608·26	
Zyski z lat ubiegłych		194 996·42	
			<u>25 760 882·62</u>
Zobowiązania z tytułu udział. gwarancyj		2 821 818·58	
Różni za inkaso		1 919 422·30	

Spółka Akcyjna St. Miernicki i S-ka w Warszawie

Bilans za okres 1/IV 1933 — 31/III 1934 r.

AKTYWA. — Gotówka w kasie i bankach zł 4 075·37; Papiery procentowe zł 288·00; Udziały zł 538·00; Dłużnicy zł 11 635·58; Towary zł 143 535·14; Ruchomości i urządzenia zł 6 353·83; Sumy przechodnie zł 652·10; Straty do 1930 r. zł 18 349·53; Strata za 1933/34 r. zł 3 793·24; Razem zł 189 220·79.

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 100 000·00; Fundusz amortyzacyjny zł 860·06; Pożyczki długoterminowe zł 71 581·35; Wierzyciele zł 16 039·97; Sumy przechodnie zł 739·41; Razem zł 189 220·79.

Straty i zyski

WINIEN. — Koszty handlowe zł 11 296·20; Pensje i wynagrodzenia zł 20 130·13; Podatki i opłaty stempłowe zł 3 046·95; Świadczenia socjalne zł 1 498·43; Procenty od pożyczek krajowych zł 4 051·77; Odpisy amortyzacyjne zł 313·76; Straty na dłużnikach zł 1 537·85; Razem zł 41 875·09.

Ma. — Zysk brutto na towarach zł 37 188·72; Prowizja od zamówień zł 291·86; Różnice kursowe zł 601·27; Strata za 1933/34 zł 3 793·24; Razem zł 41 875·09.

Bilans powyższy zatwierdzony został przez Walne Zgromadzenie dn. 27 lipca 1934 r.

Pierwsza Krajowa Fabryka Manometrów, Termometrów i Przyrządów Laboratoryjnych Henryk Neuman, Spółka Akcyjna w Włocławku

Bilans w dn. 31 grudnia 1933 r.

zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie 14 lipca 1934 r.

AKTYWA. — Nieruchomości i ruchomości zł 303 868·07; Kasa i banki zł 2 488·28; Dłużnicy zł 11 507·17; Magazyny zł 39 667·15; Materiały zł 31 491·38; Papiery procentowe zł 192·00; Depozyty zł 1 050·00; Strata za 1933 r. zł 7 967·46; Razem zł 398 231·51.

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 200 000·00; Inne kapitały własne zł 96 584·17; Wierzyciele (r-ki bież.) zł 14 107·85; Wierzyciele (pożyczki krótkoterminowe) zł 83 065·49; Niepodniesiona dywidenda zł 3 424·00; Kaucje zł 1 050·00; Razem zł 398 231·51.

Rachunek zysków i strat

Robocizna zł 24 563·93; Koszty handlowe i pensje zł 15 600·44; Podatki zł 3 458·08; Świadczenia socjalne zł 2 122·03; Razem zł 45 744·48.

Zysk na wyrobach zł 37 777·02; Strata zł 7 967·46; Razem zł 45 744·48.

Société Textile „La Czenstochovienne” Société Anonyme, Roubaix

Bilans ogólny na dz. 31 grudnia 1933 r.
we frankach franc.

AKTYWA. — Koszty założenia i organizacji 2 000; Nieruchomości 27 531 293·06; Różne zaliczki i podatki w toku reklamacji 1 802 345·40; Towary i materiały pomocnicze 30 095 650·00; Różni dłużnicy 34 049 416·08; Kasa (Francja i Polska) 103 328·28; Razem 93 582 034·82.

PASYWA. — Kapitał akcyjny (140 000 akcji po fr. 250·00 każda) 35 000 000·00; Rezerwy i amortyzacje 17 555 794·18; Różni wierzyciele 39 276 240·64; Akcjonariusze 1 750 000·00; Razem 93 582 034·82.

Najkrótsze drogi
w Polsce

Około dwóch godzin trwa podróż

z Warszawy
do Bydgoszczy,
Gdańska,
Gdyni,
Katowic,
Krakowa,
Lwowa,
Poznania,
Wilna

Tanio i najwygodniej
samolotami
P. L. L. „LOT”

BIBLIOTEKA EKONOMICZNA

TYGODNIKA

„POLSKA GOSPODARCZA”

DAWNIEJ

„PRZEMYSŁ i HANDEL”

	I	I	
1 — 18) bez serji — wyczerpane.			
19) Tom I — <i>J. Kulikowski</i> . — Bankowość polska i problem jej sanacji, 1926 (wyczerp.)	1'20	42) Tom XXIV — <i>Stefan Konopski</i> . — Ochrona celna w poszczególnych państwach w świetle badań międzynarodowych (wyczerp.)	1'00
20) „ II — <i>Dr. J. Podkomorski</i> . — O właściwej formie monopolu spirytusowego w Polsce, 1926	0'70	43) „ XXV — <i>Henryk Romanowski</i> . — Obrót bezgotówkowy (wyczerpane)	1'00
21) „ III — <i>Dr. F. Młynarski</i> . — Międzynarodowe znaczenie spadku złotego, 1926	1'50	44) „ XXVI — <i>Karol Bajer</i> . — Zarys uprzemysłowienia Woj. Łódzkiego ze specjalnem uwzględnieniem przemysłu włókienniczego	1'50
22) „ IV — <i>St. Pszczółkowski</i> . — Stabilizacja kursu złotego, 1926 (wyczerp.)	1'20	45) „ XXVII — <i>Dr. Stanisław Wachowiak</i> . — Targi i wystawy w Polsce	1'00
23) „ V — <i>Inż. Cz. Klarner</i> . — Dorobek czterech miesięcy (dwie mowy program), 1926	1'00	46) „ XXVIII — <i>Jan Miklaszewski</i> . — Ogólny rzut oka na rozwój produkcji leśnej i obrotu drzewnego Polski współczesnej	2'50
24) „ VI — <i>Dr. L. Barański</i> . — Uwagi nad obiegiem pieniężnym w Polsce w latach 1924—1926, 1926	1'50	47) „ XXIX — <i>Inż. Czesław Klarner</i> . — Zagadnienie mieszkaniowe w niepodległej Polsce	2'00
25) „ VII — <i>F. Prochaska</i> . — Klauzula największego uprzywilejowania (wyczerp.)	1'50	48) „ XXX — <i>Inż. Jędrzej Moraczewski</i> . — Roboty publiczne	0'80
26) „ VIII — <i>A. Stebeneichen</i> . — Rozwój czy upadek portu gdańskiego (wyczerp.)	1'20	49) „ XXXI — <i>Władysław Gieysztor</i> . — Przedsiębiorstwa państwowe	1'00
27) „ IX — <i>J. Gieysztor</i> . — Tranzyt jako problem międzynarodowy	1'00	50) „ XXXII — <i>Józef Kożuchowski</i> . — Wojna w życiu gospodarczem Polski	1'00
28) „ X — <i>Gustaw Taube jr.</i> — Komercjalizacja Warszawy	1'50	51) „ XXXIII — <i>Dr. Marcin Szarski</i> . — Bankowość polska (wyczerp.)	1'50
29) „ XI — <i>Wincenty Jastrzębski</i> . — Zadania i metody pracy Komisji Ankietowej (wyczerp.)	1'00	52) „ XXXIV — <i>Inż. Dr. Stanisław Olszewski</i> . — Fosforyty polskie i ich znaczenie gospodarcze	1'00
30) „ XII — <i>Stanisław Pszczółkowski</i> . — Kredyty zagraniczne i ich rola w polskiej polityce kredytowej	2'50	53) „ XXXV — <i>Prof. Dr. Witold Staniewicz</i> . — Uwagi o reformie stosunków rolnych w Polsce	1'50
31) „ XIII — <i>Z. R. Gawroński</i> . — Zwalczanie trustów w Stanach Zjednoczonych	2'00	54) „ XXXVI — <i>Janusz Butler</i> . — Konkurencja portów bałtyckich w świetle współzawodnictwa kolei polskich i niemieckich	1'50
32) „ XIV — <i>S. Fr. Królikowski</i> . — W sprawie metody obliczania stawek celnych (wyczerp.)	1'50	55) „ XXXVII — <i>Adolf Peretz</i> . — Od kartelu do koncernu	3'00
33) „ XV — <i>St. Starzyński</i> . — Położenie klasy robotniczej po przewrocie majowym	1'20	56) „ XXXVIII — <i>J. Mieszalski</i> . — Wpływ wzrostu budżetów na obciążenie dochodu społecznego zagranicą i w Polsce	1'50
34) „ XVI — <i>J. Kulikowski</i> . — Rozbudowa miast i jej finansowanie	2'00	57) „ XXXIX — <i>Feliks Młynarski</i> . — Reforma waluty dewizowo-złotowej	1'50
35) „ XVII — <i>S. Szwalbe</i> . — Polityka państwa w zakresie obrotu żytem (wyczerpane)	2'00	58) „ XL — <i>Dr. Henryk Gruber</i> . — Stan kwestji mieszkaniowej w Polsce	1'00
36) „ XVIII — <i>S. Starzyński</i> . — Stan finansowy Polski w roku 1927	2'00	59) „ XLI — <i>Stanisław Sasorski</i> . — Podstawy rewizji ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem	1'50
37) „ XIX — <i>Józef Kożuchowski</i> . — Kapitał zagraniczny w przemyśle polskim (wyczerp.)	2'00	60) „ XLII — <i>Tadeusz Woynowski</i> . — Kształtowanie się cen chleba w Polsce	2'00
38) „ XX — <i>Henryk Rozenberg</i> . — Polityka Państwa w dziedzinie zaopatrzenia ludności w chleb (wyczerpane)	1'50	61) bez serji — <i>Stefan Starzyński</i> . — Rola Państwa w życiu gospodarczem	1'00
39) „ XXI — <i>Zygmunt Karpiński</i> . — Waluta złota i pozłacana	1'50	62) „ „ — <i>Stefan Starzyński</i> . — Życie gospodarcze a ustrój państwa	1'50
40) „ XXII — <i>Jerzy Lubowicki</i> . — Zasady reformy podatkowej	3'00		
41) „ XXIII — <i>Marjan Turshi</i> . — Problem aktywizacji bilansu handlowego	3'00		

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH KSIĘGARNIACH ORAZ BEZPOŚREDNIO W ADMINISTRACJI TYG. „POLSKA GOSPODARCZA” — WARSZAWA, ELEKTORALNA 2, POK. 26

„POLMIN”

Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych

CENTRALA: LWÓW, ULICA AKADEMICKA 7

TELEFONY: 102-20 do 102-23

RAFINERJA W DROHOBYCZU

REPREZENTACJA W GDAŃSKU
POLISH PETROLEUM COMPANY
KREBSMARKT 7/8

PRZEDSTAWICIELSTWA ZAGRANICZ-
NE WE WSZYSTKICH STOŁECZNYCH
MIASTACH EUROPY

DZIĘKI DŁUGOLETNIJ PRAKTYCE RAFINE-
RYJNEJ I DOŚWIADCZENIOM NA POLU TECHNIKI
SMARNICZEJ, DOSTARCZAMY PRODUKTY SMA-
ROWE NAJWYŻSZYCH GATUNKÓW PO JAK
NAJŚCIŚLEJ SKALKULOWANYCH CENACH. ———

WŁAŚCIWE ZASTOSOWANIE WYSOKOWAR-
TOŚCIOWYCH OLEJÓW I SMARÓW „POLMIN”,
DOSTOSOWANYCH DO WARUNKÓW PRACY
WSZYSTKICH MASZYN I SILNIKÓW, ZAPEWNI
UZYSKANIE WSZELKICH KORZYŚCI, ZWIĄZANYCH
Z RACJONALNĄ GOSPODARKĄ SMARNICZĄ.

OLEJE I SMARY AUTOMOBILOWE „POLMIN”
SĄ DO NABYCIA WE WSZYSTKICH NASZYCH ODDZIAŁACH ORAZ
W PIERWSZORZĘDNYCH SKŁADACH Z AKCESORJAMI SAMOCHODOWEMI

ODDZIAŁY: BIAŁYSTOK, BYDGOSZCZ, DOLINA GDYNIA, JAROSŁAW, KALISZ,
KOWEL, KRAKÓW, LUBLIN, LWÓW, ŁÓDŹ, PIŃSK, PŁOCK, POZNAŃ,
RÓWNE, SIEDLCE, STRYJ, SOSNOWIEC, TOMASZÓW MAZOWIECKI,
TORUŃ, WARSZAWA, WILNO ———

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

ZAKŁAD CENTRALNY W WARSZAWIE
ALEJA JEROZOLIMSKA 1

ADRES TELEGRAFICZNY: KRAJOBANK

KAPITAŁ ZAKŁADOWY zł 150 000 000. REZERWY zł 70 549 831

ZAŁATWIA WSZELKIE OPERACJE BANKOWE

UDZIELA KREDYTU DŁGOTERMINOWEGO, PRZEDEWSZYSTKIEM
POŻYCZEK INWESTYCYJNYCH DLA SAMORZĄDÓW W 7% OBLI-
GACJACH KOMUNALNYCH I POŻYCZEK W 7% LISTACH ZASTAWNYCH
NA MAJĄTKI ZIEMSKIE I NIERUCHOMOŚCI MIEJSKIE

EMISJE BANKU, WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE,
ZAOPATRZONE SĄ W GWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA
ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE

19 ODDZIAŁÓW W POLSCE

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA